

Utjecaj poreznog sustava i poreznih reformi na financijski rezultat poduzeća u Hrvatskoj

Šola, Danijel

Professional thesis / Završni specijalistički

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:163379>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-04**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Poslijediplomski specijalistički studij „Financije i bankarstvo“

Danijel Šola

**Utjecaj poreznog sustava i poreznih reformi na financijski
rezultat poduzeća u Hrvatskoj**

Završni rad

Osijek, 2021. godina
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Poslijediplomski specijalistički studij „Financije i bankarstvo“

Danijel Šola

**Utjecaj poreznog sustava i poreznih reformi na financijski
rezultat poduzeća u Hrvatskoj**

Završni rad

JMBAG: 0010178839

e-mail: danijel.sola@hotmail.com

Mentor: prof. dr. sc. Branimir Marković

Osijek, 2021. godina

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Postgraduate Specialist Study „Finance and banking“

Danijel Šola

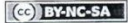
**Affect of the tax system and tax reforms on financial
results of the company in Croatia**

Postgraduate final paper

Osijek, 2021 year

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je specijalistički
(navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. Izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: DANIJELO ŠOLA

Matični broj studenta: 1159

OIB: 27610021723

E-mail za kontakt: danijel.sola@hotmail.com

Naziv studija: POSUŠEDIPLOMSKI SPECIJALISTIČKI STUDIJ FINANCIJE I BANARSTVO

Naslov rada: UTJECAJ PORUČIOG SUSTAVA I PORUČNIH REFORMI
NA FINANCIJSKI REZULTAT POUZEĆA U HRVATSKOJ

Mentor/mentorica rada: prof. dr. sc. BRANIMIR MARKOVIĆ

U Osijeku, 01.06.2021. godine

Potpis Danijel Šola

SAŽETAK

Ovaj rad usmjeren je na analizu financijskih izvještaja na primjeru poduzeća Bomark Pak d.o.o. u vremenskom razdoblju od 2015. do 2019. godine. Kontinuitet i sveobuhvatnost analize financijskih izvještaja predstavlja proces primjene različitih analitičkih sredstava i tehnika pomoću kojih se podaci iz financijskih izvještaja pretvaraju u upotrebljive informacije, koje su relevantne za donošenje poslovnih odluka i upravljanje. S druge strane, u okviru financijske analize treba uključiti i važnost poreznog sustava i poreznih reformi, jer oni imaju utjecaj na ostvarenje financijskog rezultata promatranog poduzeća. U teorijskom dijelu rada prikazane su najznačajnije teorijske osnove i karakteristike poreznog sustava te je analiziran porezni sustav Republike Hrvatske i pojedini primjeri poreznih sustava zemalja u Europskoj uniji. U radu su prikazani temeljni financijski izvještaji promatranog poduzeća u odabranom vremenskom razdoblju te utjecaj poreznih reformi na poslovanje i financijski rezultat poduzeća. Svi analizirani čimbenici predstavljaju sveobuhvatne poslovne aktivnosti koje primarno utječu na pozitivnu ili negativnu ocjenu uspješnosti i boniteta poduzeća. Dobiveni rezultati istraživanja ukazuju na to da promjene poreznih stopa koje se vežu za porez na dobit i porez na dohodak, mogu utjecati na financijski rezultat u srednjem vremenskom razdoblju.

Ključne riječi: porezni sustav, porezna reforma, financijski pokazatelji, porez na dobit, porez na dohodak.

ABSTRACT

This paper is focus on the analysis of the financial statements of Bomark Pak Ltd. in the period from 2015 to 2019. Continuity and comprehensives of financial statement analysis is process of applying various analytical tools and techniques by which data from the financial reports are converted into usable information relevant to business decision-making and management. The importance of tax system and tax reforms should be included in the framework of financial analysis, because they have an impact on the achievement of the financial result of the observed company. The theoretical part of the paper presents the most important theoretical bases and characteristics and analyses the tax system of the Republic of Croatia and tax systems of countries in the European Union. The financial statements of the observed company are shown in observed period of time and how the tax system and tax reforms affect the financial results of the observed company. All analysed factors represent comprehensive business activities that primarily affect the financial result and solvency of the company. The obtained research results indicate changing the tax rates associated with profit tax and income tax, affect the financial results in the medium term.

Key words: tax system, tax reforms, financial indicators, profit tax, income tax

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Metodologija rada	3
3. Obilježja poreznog sustava.....	5
3.1. Nastanak poreznog sustava RH.....	6
3.1.1. Državni porezi	10
3.1.2. Županijski porezi.....	11
3.1.3. Gradski ili općinski porezi	16
3.1.4. Porezi i naknade za privređivanje igara na sreću	18
3.1.5. Zajednički porezi.....	19
3.2. Porez na dohodak	19
3.2.1. Pojam dohotka.....	20
3.2.2. Porezni obveznik	20
3.2.3. Izvori dohotka	21
3.2.4. Porezne stope.....	21
3.2.5. Osobni odbici	23
3.2.6. Posebne olakšice	26
3.2.7. Raspodjela poreza na dohodak	28
3.2.8. Prirez porezu na dohodak	29
3.3. Porez na dobit.....	30
3.3.1. Porezni obveznik	31
3.3.2. Porezne stope.....	32
3.3.3. Stavke povećanja porezne osnovice ili umanjenja gubitka	33
3.3.4. Stavke umanjenja porezne osnovice ili povećanje gubitka	34
3.4. Porez na dodanu vrijednost	35
3.4.1. Predmet oporezivanja	37
3.4.2. Porezne stope.....	38
4. Fiskalni sustavi suvremenih država EU i utjecaj na poslovanje poduzeća	42
4.1. Fiskalni sustav Republike Njemačke	42
4.2. Fiskalni sustav Republike Irske.....	46
5. Utjecaj poreznog sustava na primjeru poslovnog subjekta	50
5.1. Općenito o poduzeću Bomark Pak d.o.o.	51
5.2. Financijski izvještaji promatranog poduzeća	52
5.2.1. Bilanca istraživanog poduzeća	61

5.2.2. Račun dobiti i gubitka poduzeća Bomark d.o.o.	70
5.2.3. Izvještaj o novčanom tijeku navedenog poduzeća	75
5.3. Utjecaj poreznih reformi na poslovanje poduzeća	77
5.3.1. Analiza financijskih omjera istraživnog poduzeća.....	85
5.3.1.1. Omjeri (pokazatelji) likvidnosti	88
5.3.1.2. Omjeri (pokazatelji) zaduženosti	90
5.3.1.3. Omjeri (pokazatelji) profitabilnosti.....	91
5.3.1.4. Omjeri korištenja imovine (pokazatelji aktivnosti).....	94
5.3.2. Modeli ocjene rizičnosti istraživnog poduzeća	97
5.3.2.1. Kralicekov DF pokazatelj.....	98
5.3.2.2. Altmanov Z-score model.....	101
6. Zaključak.....	107
Literatura	110

1. Uvod

Procjena vrijednosti nekog poduzeća pretpostavlja razumijevanje svih čimbenika vrijednosti koji tvore njegovu ukupnu ekonomsku vrijednost. Iz toga neophodno slijedi da onaj tko vrši procjenu treba imati jasnu predodžbu o tome što je poduzeće. No, time se već postavljaju prvi problemi od suštinskog značenja, jer poduzeće, kao i svako djelo čovjekovog rada, unatoč svojim primarno ekonomskim ciljevima, predstavlja objekt koji se ne može u potpunosti pojmiti isključivo kroz ekonomska mjerila. Osnova svake uspješne procjene vrijednosti poduzeća znači, za svakog procjenitelja posjedovanje sveobuhvatnog znanja strukture poduzeća te sposobnost da iz tih saznanja izvede buduće projekcije.

Analiza industrije i okoline u kojem poduzeće djeluje izuzetno je složena i predmet je mnogih znanstvenih istraživanja. Za ovaj rad odabrano je poduzeće Bomark Pak d.o.o. koje se bavi primarno proizvodnjom stretch folije. Kako je zapravo to nova djelatnost u Hrvatskoj, promatrano poduzeće nema konkurencije, osim trgovačkih lanaca koji uvoze stretch foliju iz drugih zemalja, no njihov udio na tržištu je vrlo mali. Analiza financijskih izvještaja započinje računovodstvenom analizom. Računovodstvenom analizom nastoje se identificirati eventualna računovodstvena odstupanja koja mogu umanjiti kvalitetu analize financijskih izvještaja, no usprkos navedenom, podaci koji su se koristili za analizu poduzeća Bomark Pak d.o.o. preuzeti su sa službene stranice Fine.. Treba naglasiti da su korisnici financijskih izvještaja, prije svega, investitori i kreditori, te da bi kvaliteta i valjanost financijskih izvještaja trebala biti neupitna.

U procesu analize financijskih izvještaja moguće je koristiti se čitavim nizom različitih postupaka, koji su, prije sve, utemeljeni na raščlanjivanju i uspoređivanju. Najčešće, te analize završavaju analizom karakterističnih pokazatelja, odnosno koeficijenata. Financijski pokazatelji pripadaju među najraširenija analitička sredstva financijske analize. Izračunavaju se relativno jednostavno kad su u pitanju standardni pokazatelji poput pokazatelja likvidnosti, zaduženosti, korištenja imovine i profitabilnosti. Navedeni pokazatelji korišteni su u analizi financijskih izvješća na primjeru poduzeća Bomark Pak d.o.o.. Međutim, da bi što ispravnije protumačili i objasnili, zahtjeva se dobro poznavanje računovodstva. Od svega je najvažnije posjedovati ekonomska znanja iz financijske analize poslovanja. Ovaj rad usmjeren je na

analizu financijskih izvještaja poduzeća Bomark Pak d.o.o., te kako porezni sustav i porezne reforme mogu utjecati na financijski rezultat. Prije svega, napravljena je analiza i presjek poreznog sustava Republike Hrvatske i pojedinih poreznih sustava zemalja u Europskoj Uniji. Nakon teorijskog dijela rada, rad je usmjeren na porezne reforme koje su se dogodile od 2015. do 2019. godine te kako porezne promjene utječu na financijski rezultat i temeljne financijske izvještaje poduzeća. Kako bi lakše mogli analizirati procjenu tih financijskih izvještaja napravljena je usporedba podataka prije i nakon provedene porezne reforme.

2. Metodologija rada

Za potrebe izrade završnog rada korišteno je nekoliko metoda istraživanja. Metodom deskripcije i metodom prikupljanja povijesnih podataka iznesena su činjenična stanja promatranog poduzeća, odnosno izračunati su pokazatelji analize financijskih izvještaja i financijski pokazatelji (pokazatelji rizičnosti).

Podaci korišteni u radu prikupljeni su na temelju relevantne stručne i znanstvene literature, dostupnih podataka na internetskim stranicama te važećih zakona koji uređuju problematiku financijskog izvještavanja. Također, prikupljeni su i financijski podaci promatranog poduzeća kako bi lakše proveli analizu financijskih izvještaja i ocjene boniteta poduzeća Bomark Pak d.o.o., te napravila usporedba financijskog rezultata po godinama usporedbom različitim poreznih stopa koje imaju utjecaj na poslovni rezultat poduzeća.

Predmet istraživanja završnog rada usmjeren je na ocjenu boniteta i analizu financijskih izvješća poduzeća Bomark Pak d.o.o. za razdoblje od 2015. do 2019. godine. Rad nastoji prikazati kako su porezne reforme utjecale na financijski rezultat poduzeća u zadnjih 5 godina. Cilj završnog rada je ocjena boniteta i analiza financijskih izvješća poduzeća Bomark Pak d.o.o. za razdoblje od 2015. do 2019. godine, te na temelju dobivenih rezultata doći do objektivnih spoznaja o tome kako poduzeće uspješno posluje kroz likvidnost, zaduženost i ostale čimbenike koji će se dobiti izračunom različitih pokazatelja. Nadalje, da se na temelju dobivenih i prikupljenih financijskih izvještaja dobije ocjena financijskog kapaciteta poduzeća temeljem kojih se može donijeti stručno, neovisno, realno i objektivno mišljenje o utjecaju poreznih reformi na financijski rezultat navedenog poduzeća.

Na temelju podataka iz financijskih izvještaja analizirat će se je li poduzeće financijski uspješno izračunom različitih pokazatelja uspješnosti poslovanja, te ocijeniti bonitet tvrtke pomoću Altmanovog z-score modela i Kralicekovog DF pokazatelja. Postavljena pretpostavka jest da li se upotrebom različitih poreznih stopa može značajno utjecati na financijski rezultat poduzeća Bomark Pak d.o.o. u srednjem roku, odnosno u zadnjih 5 godina obračuna, te upotrebom različitih pokazatelja, utvrditi uspješnosti i bonitet promatranog poduzeća.

Uvodno poglavlje daje opis osnovnih pojmova vezani uz financijske izvještaje; što su financijska izvješća, koje su vrste, uloga i značaj financijskih izvješća za ocjenu poslovanja

poduzeća. Naglasak je stavljen na analizu financijskih izvješća poduzeća Bomark Pak d.o.o., koja uključuje analizu financijskih izvješća, te utjecaj poreznih reformi od 2015. do 2019. godine na financijski rezultat promatranog poduzeća. Rezultati analize financijskih izvještaja bit će pogrešni ako ih je menadžment „uljepšao“ sa svrhom stvaranja slike uspješnosti. Na kraju je dan zaključak rada i popis korištene literature.

Istraživačke hipoteze

U svrhu istraživanja postavljene su sljedeće radne hipoteze:

H1: Promjene stopa poreza na dohodak utječu na ukupan trošak plaća poduzeća.

H2: Porezne reforme mogu značajno utjecati na poslovni rezultat poduzeća u srednjem roku.

3. Obilježja poreznog sustava

Pod pojmom fiskus podrazumijeva se državna blagajna u kojoj se putem poreza, carina, doprinosa, taksa i drugih instrumenata prikupljaju proračunski i drugi prihodi. Svakako su porezi najvažniji instrument prikupljanja prihoda koji svaka država prisilno ubire na temelju svog suvereniteta. Temeljno obilježje poreza sadržano je u prinudnom novčanom davanju koje potječe od imovine i prava imovinskih obveznika koji ne mogu direktno utjecati na poreznu obvezu i njezinu visinu. Namjena tih davanja je naknada za usluznosti koje država pruža svim građanima, što znači i onima koji jesu i onima koji nisu porezni obveznici.

Tijekom devedesetih godina u Republici Hrvatskoj je provedena korjenita porezna reforma kao i u većini tranzicijskih zemalja. Reforma koja je provedena bila je uvjetovana nizom objektivnih okolnosti: raspadom bivšeg sustava i bivše državne tvorevine, potrebom uspostavljanja novog, tržišno orijentiranog poreznog sustava sukladnog s poreznim sustavima u drugim tržišnim gospodarstvima u svijetu te poreznim reformama koje su u većini razvijenih zemalja bile u tijeku još negdje od sredine osamdesetih godina.

„Uloga fiskalnog sustava u suvremenom gospodarstvu različita je od uloge koju je imao u gospodarstvenim sustavima tijekom povijesti. Pod pojmom fiskalnog sustava spadaju svi oblici fiskalnog zahvaćanja (porezi, doprinosi i dr.), sve oblike javnih (državnih i sl.) prihoda i rashoda, kao i sve propise kojima se ta materija uređuje. Fiskalni je sustav temelj na kojemu se može voditi uspješna fiskalna politika, primjenom elemenata fiskalne tehnike.“ (Roller,2009:3).

Porezni se sustavi pojavljuju kao osnova gospodarstvenog sustava svake zemlje. Prihodi koje se skupljaju na temelju poreznog zahvaćanja glavni su prihodi za financiranje javnih potreba svake zemlje.

3.1. Nastanak poreznog sustava RH

Republika Hrvatska je od 1991. godine kreirala svoj porezni sustav. On je pluralan, što znači da ima više poreznih oblika, a to su državni, županijski, gradski ili općinski te zajednički porezi. Važno je također spomenuti i načela Hrvatskog poreznog sustava.

Načela HRVATSKOG POREZNOG SUSTAVA:

- „1. treba se porezima opskrbiti proračun kroz novac (treba prikupiti dostatnu količinu novca za pokrivanje rashoda),
2. treba se osigurati porezna neutralnost,
3. porezni sustav mora omogućiti ravnomjernu i pravednu raspodjelu poreznog tereta; od strane porezne vlasti treba biti raspoređen tako kao da oni imaju male prihode i maju i male poreze i obrnuto,
4. mora biti jednostavan i jeftin – razumljiv s malom administracijom koja nije skupa,
5. treba povećati privlačnost ulaganja za inozemne investitore.“ (Ekonomski fakultet u

Osijeku. Dostupno na: <http://www.efos.unios.hr/javne-financije/wp-content/uploads/sites/204/2013/04/V.-POREZNI-SUSTAV-RH-2017.pdf>, pristupljeno: 03.09.2020.)

Kako je vidljivo, porezni sustav Republike Hrvatske je pluralan, odnosno ima više poreznih oblika (državni, županijski, gradski ili općinski te zajednički porezi).

Kada se govori o centralizaciji u Republici Hrvatskoj zapravo se želi pokazati koji su to javni poslovi preneseni s razine središnje države odnosno s razine ministarstva, državnih ureda, agencija, zavoda i drugih organizacija na niže razine fiskalne vlasti tj. na županije, gradove i općine. Kroz fiskalnu decentralizaciju Republika Hrvatska uredila je svoj porezni sustav, tj. prikupljanje sredstava u proračun lokalnih jedinica i proračun Republike Hrvatske, odnosno proračune županija, gradova ili općina, države. Decentralizacija predstavlja odnos u kojem na lokalna (mjesna) tijela je prenesen određeni opseg poslova, sukladno ustavu i zakonu. Proces decentralizacije javnih poslova za počinje 2001. godine, kada se pojavljuju prve aktivnosti središnje države usmjerene na širenje procesa decentralizacije.

„Kada se govori o centralizaciji u Hrvatskoj zapravo se želi pokazati koji su to javni poslovi preneseni s razine središnje države odnosno s razine ministarstva, državnih ureda, državnih organizacija, agencija, zavoda i drugih organizacija na niže razine fiskalne vlasti, tj. na županije, gradove, te općine. Konkretni odgovor na pitanje kako je provedena fiskalna decentralizacija u Hrvatskoj sadržava, uz popis javnih poslova za čije su provođenje odgovorne regionalne i lokalne razine vlasti, i točan udio svih javnih poslova koji otpada na regionalne i lokalne javne vlasti, zatim opis autonomije lokalnih vlasti u obavljanju i financiranju tih javnih poslova, te samostalnost regionalni i lokalnih javnih vlasti u ostvarivanju javnih prihoda kako bi obavile javne poslove za koje su odgovorne.“ (Lauc, 2001:32).

Osnovni argument za decentralizaciju su poticanje gospodarskog rasta razvojem regija u heterogenim državama, uz učinkovitije korištenje ograničenih izvora za poticanje gospodarski nerazvijenih područja. Stoga decentralizacija postaje važan dio razvojnih strategija, ne samo razvijenih nego i nerazvijenih država.

Najvažnije prednosti decentralizacije su:

1. Uspješno prenošenje veće odgovornosti u procesu planiranja razvitka i upravljanja razvitkom na lokalnoj razini decentralizacija donositeljima odluka na nižim razinama vlasti omogućuje usklađivanje razvojnih planova i planova upravljanja razvitkom s nacionalnim programom razvitka
2. Ukidanje različitih postupaka u donošenju odluka karakterističnih u razdoblju centralnog planiranja i upravljanja u nerazvijenim državama, što je vodilo prevelikoj koncentraciji moći, vlasti i financijskih sredstava u rukama središnje vlasti
3. Učinkovitije rješavanje lokalnih problema zbog bližeg odnosa lokalne administracije i lokalnog stanovništva
4. Veći udio različitih političkih, religijskih, etničkih i društvenih grupa u procesu donošenja razvojnih odluka
5. Povećanje administrativne sposobnosti lokalne i regionalne vlasti i privatnih institucija u regijama i područjima
6. Oslobađanje državne administracije obavljanja dijela poslova, koji se prosljeđuju lokalnoj administraciji

7. Djelotvorniju koordinaciju aktivnosti različitih ministarstava i agencija uključenih u proces lokalnog razvitka, te njihovo bolje povezivanje s lokalnim razinama vlasti i s nevladinim sektorom
8. Osiguranje institucionalnog sudjelovanja građana u razvojnom planiranju i upravljanju, te osiguranje razmijene informacija o lokalnim potrebama
9. Fleksibilnu, inovativniju i kreativniju administraciju (regionalne i lokalne administrativne jedinice potencijalno mogu imati veće mogućnosti za iskušavanje inovacija i eksperimentiranje s novim politikama i programima, bez obveze da se provode u cijeloj državi)
10. Djelotvorniju distribuciju javnih dobara i usluga unutar lokalnog područja, bolje povezivanje izoliranih lokalnih područja u cjelinu, učinkovitiji nadzor i procjene provođenja razvojnih projekata.“ (Bajo i dr., 2008:37)

S druge strane među glavnim nedostacima decentraliziranog sustava jest njegova neučinkovitost i neprimjeren stupanj pravednosti. Decentralizirani sustav može voditi neučinkovitoj alokaciji resursa zbog sljedećih razloga:

„1. Vanjski učinci: Odnose se na koristi od lokalnih javnih dobara koje ne priteču samo članovima jedinice lokalne i područne samouprave, nego djelatnosti poduzete u jednoj jedinici pozitivno utječu na stanovnike druge jedinice. Ako se svaka lokalna jedinica brine samo za svoje članove, zanemaruju se vanjski učinci.

2. Ekonomija obujma u pružanju javnih usluga: Važna je zato što se za određene javne usluge troškovi po stanovniku mogu smanjiti s povećanjem broja korisnika.

3. Neučinkovit porezni sustav: Porezi koje uvode decentralizirane razine vlasti vjerojatno neće biti učinkoviti sa stajališta središnje države.

4. Ekonomija obujma u prikupljanju poreza: Važna je za lokalnu vlast koja prikuplja poreze zato što je visok trošak porezne administracije.

5. Neprimjeren stupanj pravednosti: Pitanje jednakosti važan je nedostatak decentralizacije. Takav se stav temelji prije svega na mišljenju da na odluke ljudi o

naseljavanju u određenom lokalnom području utječe odnos poreza i društvenog blagostanja u tom lokalnom području.“ (Bajo i dr.,2008:37)

Kad bi središnja država prikupljala sve porezne prihode i prenosila ih nižim razinama vlasti, prirodno bi željela snažniju kontrolu lokalne i regionalne potrošnje. Takav bi sustav vodio većoj centralizaciji, u kojoj ne bi bilo prostora za lokalnu i za regionalnu razinu vlasti da udovoljava lokalnim sklonostima u pogledu visine prikupljanja i načina trošenja lokalnih prihoda.

Porezni sustav Republike Hrvatske dijeli se na:

- 1) „DRŽAVNE POREZE (predstavljaju sredstva koja se slijevaju u državni proračun):
 - a) porez na dodanu vrijednost
 - b) porez na dobit
 - c) posebni porezi i trošarine (posebni porez na motorna vozila, posebni porez na kavu i bezalkoholna pića, porez na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila, trošarinski sustav oporezivanja alkohola, alkoholnih pića, duhanskih proizvoda, energenata i električne energije)

- 2) ŽUPANIJSKI POREZI (predstavljaju sredstva koja se slijevaju u županijske proračune):
 - a) porez na nasljedstva i darove
 - b) porez na cestovna motorna vozila
 - c) porez na plovila
 - d) porez na automate za zabavne igre

- 3) GRADSKI ILI OPĆINSKI POREZI (predstavljaju sredstva koja se slijevaju u gradski ili općinski proračun):
 - a) prirez porezu na dohodak
 - b) porez na potrošnju
 - c) porez na kuće za odmor
 - d) porez na promet nekretnina
 - e) porez na korištenje javnih površina

- 4) ZAJEDNIČKI POREZI (predstavljaju sredstva koja se jednim dijelom slijevaju u državni proračun, a drugim dijelom u županijski, gradski ili općinski proračun):
- a) porez na dohodak
- 5) POREZI NA DOBITKE OD IGARA NA SREĆU I NAKNADE NA PRIREĐIVANJE IGARA NA SREĆU (predstavljaju sredstva koja se slijevaju u državni proračun):
- a) lutrijske igre (mjesečna naknada za priređivanje lutrijskih igara, porez na dobitke od lutrijskih igara na sreću, naknade za priređivanje klađenja, porez na dobitke od igara klađenja)
 - b) igre u kasinima
 - c) igre klađenja (naknada za priređivanje klađenja, porez na dobitke od igara klađenja)
 - d) igre na sreću na automatima
 - e) naknada za priređivanje prigodnih jednokratnih igara na sreću
- 6) NAKNADA ZA PRIREĐIVANJE NAGRADNIH IGARA (predstavljaju sredstava koja se prikupljaju za proračun Crvenog križa i državni proračun):
- a) propisana uplata priređivača nagradnih igara u korist Hrvatskog Crvenog križa“ (Porezna uprava. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/PorezniSustav_2012.pdf, pristupljeno: 05.09.2020.)

Na temelju prethodne podjele važno je reći kako lokalne jedinice određuju stope lokalnih poreza u relativno malom opsegu i to da stope zajedničkih poreza u potpunosti određuje središnja fiskalna vlast kao i stope županijskih poreza, dok stope općinskih ili gradskih poreza uglavnom utvrđuje općinska ili gradska vlast, ali uz ograničenja koja je odredila središnja fiskalna vlast. Dakle lokalne jedinice nemaju potpunu autonomiju u donošenju poreznih stopa lokalnih poreza.

3.1.1. Državni porezi

Država stječe svoje prihode u obliku poreza, doprinosa, carina, taksa, naknada i javnog duga. Najvažniji su i najizdašniji prihodi države porezi. Oni su jedan oblik prisilnog davanja

koji nameće država, koji nije namjenski usmjeren i koji nema izravnu protučinidbu (to znači da država nije obvezna konkretnom obvezniku ništa dati za plaćeni porez). Najvažniji državni porezi su porez na dodanu vrijednost, porez na dobit i trošarine. U trošarine i posebne poreze kao najvažniji spadaju porez na kavu i bezalkoholna pića, posebni porez koji je vezan za alkohol, alkoholna pića, duhanske proizvode, energente i električnu energiju. U državne poreze još spadaju porez po tonaži broda i porez na dobitke od igara na sreću i naknade na priređivanje igara na sreću.

3.1.2. Županijski porezi

Pripadnost županijskih poreza, odnosno način oporezivanja županijskim porezima propisan je Zakonom o financiranju jedinica lokalne samouprave i uprave. Istim su zakonom utvrđeni gradski i općinski porezi, kao i podjela prihoda od poreza koji su uvedeni na republičkoj razini. Poslove u vezi s utvrđivanjem županijskih i općinskih ili gradskih poreza objavljuju nadležna županijska i općinska ili gradska tijela. Iznimka je samo prirez porezu na dohodak, čije utvrđivanje i naplatu obavlja Porezna uprava.

Porez na nasljedstva i darove

Predmet oporezivanja poreza na nasljedstva i darove su: gotov novac, novčane tražbine i vrijednosti papiri (vrijednosnice), a i pokretne stvari (pokretnine), dok je oporezivanje naslijeđenih i darovanih nekretnina uređeno Zakonom o porezu na promet nekretnina. Radi lakšeg prikaza koristiti će se tablica unutar koje su prikazani predmet oporezivanja, propisani porez i porezni obveznik.

Tablica 1. Shema oporezivanja županijskim porezima u Republici Hrvatskoj

Predmet oporezivanja	Propisani porezi	Porezni obveznik
Gotovina, novčane tražbine, imovinska prava i vrijednosni papiri		
Naslijeđena gotovina, novčane tražbine, imovinska prava i vrijednosni papiri	Porez na nasljedstva i darove	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nasljednik 2. Daroprimatelj 3. Stjecatelj bez naknade

Pokretnine (osim u tuzemstvu rabljenih prijevoznih sredstava)		
Naslijeđena i darovana pokretnina čija je tržišna vrijednost <u>manja</u> od 50.000,00kn, a ostavitelj ili darovatelj nisu u sustavu PDV-a	-	-
Naslijeđena i darovana pokretnina čija je tržišna vrijednost <u>veća</u> od 50.000,00kn, a ostavitelj ili darovatelj nisu u sustavu PDV-a	Porez na nasljedstva i darove	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nasljednik 2. Daroprimatelj 3. Stjecatelj bez naknade
Naslijeđena i darovana pokretnina bez obzira na tržišnu vrijednost ako je ostavitelj ili darovatelj nisu u sustavu PDV-a	Porez na dodanu vrijednost (PDV)	Darovatelj koji je pri nabavi koristio pravo na odbitak pretporeza ili nasljednik ako ne nastavlja djelatnost ostavitelja koji
Rabljena prijevozna sredstva		
U RH naslijeđeno ili darovano u tuzemstvu rabljeno motorno vozilo na koje je u Rh obračunan posebni porez na motorna vozila i koje je u RH registrirano	Posebni porez na stjecanje rabljenih motornih vozila u RH	Nasljednik, daroprimatelj i stjecatelj bez naknade ako ostavitelj ili darovatelj rabljenog motornog vozila u RH nije koristio pravo na odbitak pretporeza
Nasljeđivanje ili darovanje u tuzemstvu rabljenog motornog vozila, motocikl, zrakoplova ili plovila	Porez na dodanu vrijednost (PDV)	Darovatelj rabljenog prijevoznog sredstva koji je koristio pravo na odbitak pretporeza kao i nasljednik koji ne nastavlja djelatnost ostavitelja koji je prilikom nabave motornog vozila koristio pravo na odbitak pretporeza
U RH naslijeđen ili darovan u tuzemstvu rabljeni osobni automobil, motocikl, plovilo ili zrakoplov kojemu je tržišna vrijednost veća od 50.000,00kn ako ostavitelj ili darovatelj nije imao pravo na odbitak PDV-a (pretporeza)	Porez na nasljedstva i darove	<ol style="list-style-type: none"> 1. nasljednik 2. daroprimatelj 3. stjecatelj bez naknade

Nekretnine:		
Naslijeđena ili darovana nekretnina	Porez na dodanu vrijednost (PDV)	Darovatelj koji je koristio pravo na odbitak pretporeza i nasljednik ako ne nastavlja djelatnost ostavitelja koji je koristio pravo na odbitak pretporeza pri nabavi građevinskog zemljišta, građevine ili njihovih dijelova
Naslijeđena, darovana ili po nekoj drugoj osnovi bez naknade stečena nekretnina u RH	Porez na promet nekretnina	Nasljednik, daroprimatelj odnosno osoba koja je bez naknade stekla nekretnine u RH kad se na takvo stjecanje ne plaća PDV

Izvor: Izrada autora na temelju Zakona o neposrednim porezima i Zakona o porezu na promet nekretnina (NN 73/1991, NN 115/16, NN 106/18)

Iz tablice 1 vidljivo je da porezni obveznik poreza na nasljedstva i darove mogu biti pravne i fizičke osobe koje na području Republike Hrvatske naslijede, prime na ili steknu po drugoj osnovi bez naknade imovinu na koju se plaća porez na nasljedstva i darove. Porezna osnova odnosno predmet oporezivanja može biti gotov novac te tržišna vrijednost novčanih tražbina i vrijednosnih papira, kao i pokretnina na dan utvrđivanja porezne obveze, nakon odbitka dugova i troškova što se odnose na imovinu na koju se plaća porez.

Porez na nasljedstva i darove plaća se po stopi od 4%. Porezni obveznik dužan je platiti utvrđenu svotu poreza 15 dana od dana dostave rješenja o utvrđivanju tog poreza.

Porez na cestovna motorna vozila

Porez na cestovna motorna vozila vrsta je poreza na imovinu kojim se oporezuju registrirani automobili i motocikli. Obveznik je svaka fizička ili pravna osoba koja je vlasnik registriranog vozila ili motocikla. Osnovicu oporezivanja čini motorno vozilo ovisno o snazi motora i godinama starosti. Visina poreza propisana je u rasponu od 200 do 1.500 kn godišnje za automobile i od 50 do 1.200 kn za motocikle. Osobni automobili stariji od 10 godina nisu predmet ovog poreza. Iznosi visine poreza na cestovna motorna vozila prikazani su u sljedećim tablicama.

Tablica 2. Svota oporezivanja s obzirom na snagu motora i starost osobnog vozila

SNAGA MOTORA		SVOTA POREZA (ovisno o godinama starosti)		
preko kW	do kW	Do 2 godine starosti	Od 2 do 5 godina starosti	Od 5 do 10 godina starosti
0	55	300,00kn	250,00kn	200,00kn
55	70	400,00kn	350,00kn	250,00kn
70	100	600,00kn	500,00kn	400,00kn
100	130	900,00kn	700,00kn	600,00kn
130		1.500,00kn	1.200,00kn	1.000,00kn

Izvor: Izrada autora na temelju Zakona o neposrednim porezima i Zakona o porezu na promet nekretnina (NN 73/1991, NN 115/16, NN 106/18)

Tablica 3. Svota oporezivanja s obzirom na snagu motora i starost motocikla

SNAGA MOTORA		SVOTA POREZA (ovisno o godinama starosti)			
preko kW	do kW	Do 2 godine starosti	Od 2 do 5 godina starosti	Od 5 do 10 godina starosti	Preko 10 godina starosti
0	20	100,00kn	80,00kn	50,00kn	-
20	50	200,00kn	150,00kn	100,00kn	50,00kn
50	80	500,00kn	400,00kn	300,00kn	200,00kn
80		1.200,00kn	1.000,00kn	800,00kn	600,00kn

Izvor: Izrada autora na temelju Zakona o neposrednim porezima i Zakona o porezu na promet nekretnina (NN 73/1991, NN 115/16, NN 106/18)

Porez na cestovna motorna vozila ne plaća se za:

- „a) vozila Republike Hrvatske i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave,
- b) vozila tijela državne uprave i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave,

- c) vozila zdravstvenih ustanova i vatrogasnih jedinica,
- d) vozila diplomatskih i konzularnih predstavništava i stranoga diplomatskog osoblja
- e) posebna vozila kojima vlasnici obavljaju registriranu djelatnosti za prijevoz umrlih i taksi službu.“ (Porezna uprava. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/layouts/15/in2.vuk2019.sp.propisi.intranet/propisi.aspx?id=pro1621, pristupljeno: 07.09.2020.)

Također, porez ne plaćaju vlasnici cestovnih vozila koji su u cijelosti bili oslobođeni plaćanja carini PDV-a prilikom nabave vozila. Valja napomenuti da županije donošenjem odluke mogu propisati i druga oslobođenja i povlastice osim prethodno nabrojanih.

Porez na plovila

Porez na plovila vrsta je poreza na imovinu. Predmet oporezivanja su plovila. Obveznik tog poreza je svaka fizička ili pravna osoba koja je vlasnik broda ili čamca unutarnje plovidbe koji služi razonodi, športu i rekreaciji. Osnovicu oporezivanja čini plovni objekt ovisno o dužini, , opremljenosti kabinom ili jedrima i snage motora. Porez na plovila ne plaća se na plovila kojima se obavlja registrirana djelatnost i na brodice u vlasništvu domicilnog stanovništva na otocima koje služe na nužnu organizaciju života i održavanje posjeda na otocima.

Porez na automate za zabavne igre

Umjesto županijskog poreza na privređivanje zabavnih i športskih priredaba uveden je županijski porez na automate za zabavne igre. Porez se plaća u svoti od 100,00 kn po automatu mjesečno. Obveznik poreza je pravna ili fizička osoba koja automate za zabavne igre stavlja u potrebu u zabavnim klubovima, ugostiteljskim objektima, javnim objektima i drugim javnim prostorima. Porez se ne plaća na automate za zabavu vrste biljar, ako imaju u vidnom mjestu istaknutu markicu Hrvatskog biljarskog saveza. Detaljno je utvrđena procedura oko prijavljivanja, obilježavanja i plaćanja poreza na automate za igru. Utvrđeni su i tehnički uvjeti koje zabavni klubovi moraju zadovoljavati.

3.1.3. Gradski ili općinski porezi

U ovu skupinu poreza spadaju porezi čiji prihodi od ubiranja idu u korist proračuna grada odnosno općine. Općine, odnosno gradovi imaju pravo donošenja odluka o tim porezima u kojima utvrđuju: stope, oslobođenja, osnovicu i druge elemente potrebne za njihov obračun i plaćanje. U nastavku je dan prikaz pojedinih općinskih i gradskih poreza.

Priraz porezu na dohodak

Pravnu osnovu ubiranja priraza porezu na dohodak predstavlja Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Priraz porezu na dohodak mogu uvesti općine i gradovi i to:

1. „općina po stopi od 10%
2. grad ispod 30.000 stanovnika po stopi od 12%
3. grad iznad 30.000 stanovnika po stopi od 15%
4. grad Zagreb po stopi do 30%“ (Zakon o porezu na dohodak, NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20)

Priraz se plaća prema stopama koje je utvrdila općina ili grad u mjestu prebivališta ili uobičajenog boravišta obveznika poreza na dohodak. Prema donesenim odlukama općina i gradova priraz se plaća od 0% do 18% za grad Zagreb. Ranije je priraz bio privilegija gradova s više od 40.000 stanovnika. Priraz se plaća prema pravilima koja vrijede za oporezivanje dohotka i naplaćuje ga Porezna uprava zajedno s porezom na dohodak. Budući da je pravo uvođenja priraza fakultativna mogućnost dana općinama i gradovima, postoje općine i gradovi koje to pravo nisu iskoristili, tj. nisu uveli priraz.

Porez na potrošnju

Porez na potrošnju je vrsta dodatnog poreza na promet. Predmet oporezivanja je potrošnja alkoholnih pića (žestoka pića, vinjak rakija, vino), piva i bezalkoholnih pića u ugostiteljskim objektima. Obveznik je svaka fizička i pravna osoba koja obavlja ugostiteljske usluge. Osnovicu oporezivanja čini prodajna cijena pića u ugostiteljskim objektima. Odlukom grada odnosno općine utvrđuje se visina stope, način obračuna i plaćanja tog poreza, s time da porez ne može biti veći od 3% od osnovice oporezivanja.

Porez na kuće za odmor

Porez na kuće za odmor vrsta je poreza na imovinu. Predmet oporezivanja su kuće za odmor. Kućom za odmor smatra se svaka zgrada ili dio zgrade ili stan koji se koristi povremeno ili sezonski. Kućom za odmor ne smatraju se gospodarstvene zgrade koje služe za smještaj poljoprivrednih strojeva, oruđa i drugog pribora. Obveznik je svaka fizička ili pravna osoba koja je vlasnik kuće za odmor. Osnovicu oporezivanja čini korisna površina izražena u četvornim metrima. Visinu poreza propisuje grad odnosno općina gdje se nekretnina nalazi u maksimalnom rasponu od 5 do 15 kuna po četvornom metru korisne površine.

Porez na kuće za odmor ne plaća se:

1. „na kuće za odmor koje se ne mogu koristiti zbog ratnih razaranja u prirodnih nepogoda (poplava, požar, potres), te starosti i trošnosti,
2. na kuće za odmor za vrijeme dok su u njima smješteni prognanici i izbjeglice,
3. na odmarališta u vlasništvu lokalne i područne (regionalne) samouprave koja služe za smještaj djece do 15 godina starosti,
4. odlukom općine ili grada mogu se propisati i druga oslobođenja od plaćanja poreza na kuće za odmor iz gospodarstvenih i socijalnih razloga.“ (Zakon o lokalnim porezima, NN 115/16, 101/17)

Porez na korištenje javnih površina

Ovaj se porez plaća u visini, na način i pod uvjetima koje propiše grad, odnosno općina. Neki gradovi i općine ne propisuju taj porez jer je on sadržan odnosno propisan u obliku najamnine ili naknade za korištenje javnih površina. Visina najamnine, odnosno naknade obično se utvrđuje javnim natječajima, odnosno odlukom općine ili grada. Porez na korištenje javnih površina nije ograničen.

Porez na promet nekretnina

„Nekretnina se može definirati kao „nepokretna stvar“, zemljišna (katastarska) čestica uključujući sve ono što je s njom razmjerno trajno povezano na njezinoj površini ili ispod nje. Kao takva nekretnina može biti predmet prometa, tj. prijenosa vlasništva odnosno stvarnog prava koje ovlašćuje svojega nositelja na najpotpuniju, za svakoga mjerodavnu privatnu pravnu vlast nad stvari što je pravni poredak dopušta i jamči.“ (Šimović i dr., 2010:138)

Predmet oporezivanja je promet nekretnina koji podliježe obvezi plaćanja poreza na promet nekretnina. Prometom nekretnina smatra se svako stjecanje vlasništva nad nekretninom. Porezni obveznik je stjecatelj nekretnine. Zakonska odredba o stjecatelju kao poreznom obvezniku prisilne je naravi, te je ugovorne strane ne mogu mijenjati svojim sporazumom. Drugim riječima, čak ako se i stranke u ugovoru o kupoprodaji usuglase da obvezu plaćanja poreza snosi prodavatelj nekretnine, takva je odredba ništavna te će grad, odnosno općina kupca nekretnine teretiti za plaćanje poreza na promet nekretnine.

Poreznu osnovicu prilikom stjecanja nekretnina uz naknadu čini ukupan iznos naknade koja se pruža na ime prijenosa vlasništva nekretnine. Ako je utvrđeni iznos nerazmjerno malen, poreznu osnovicu čini tržišna vrijednost nekretnine u trenutku stjecanja. Porezna stopa za sve oblike prometa nekretnina iznosi 3 %. Porezna oslobođenja utvrđena su Zakonom o porezu na promet nekretnina.

3.1.4. Porezi i naknade za privređivanje igara na sreću

Prihodi od poreza na privređivanja igara na sreću zanemarivi su u odnosu na druge fiskalne prihode. Najčešće se oporezuje dobit od igara na sreću, a može se zasebno oporezivati odnosno davati u koncesiju priređivanje igara na sreću. Osnovica oporezivanja obično je dobitak od igara na sreću.

„Djelatnost privređivanja igara na sreću mogu obavljati trgovačka društva sa sjedištem u Republici Hrvatskoj na temelju odluke Vlade RH i odobrenja Ministarstva financija. Odluku o davanju prava priređivanja igara na sreću donosi Vlada RH na prijedlog Ministarstva financija. Pravo priređivanja igara na sreću daje se na razdoblje od 15 godina računajući od dana potpisivanja ugovora. Ugovor se može otkazati, a otkazni je rok šest mjeseci. Kada trgovačko društvo koje ima pravo privređivanja igara na sreću otkazuje ugovor zbog gubitka u poslovanju, otkazni je rok 60 dana. Vlada RH, na prijedlog Ministarstva financija, može donijeti odluku da se trgovačkom društvu oduzme pravo priređivanja igara na sreću.“ (Zakon o igrama na sreću, NN 87/09, 35/13, 158/13, 41/14, 143/14)

Porezi i naknade za priređivanje igara na sreću možemo podijeliti na:

- a. porez na dobitke od lutrijskih igara na sreću i naknada za priređivanje lutrijskih igara na sreću,

- b. naknade za priređivanje igara na sreću u casinima,
- c. porez na dobitke od igara klađenja i naknade za priređivanje igara klađenja,
- d. naknade za priređivanje igara na sreću na automatima,
- e. naknada za priređivanje prigodnih jednokratnih igara na sreću.

3.1.5. Zajednički porezi

U zajedničke poreze u Republici Hrvatskoj spada porez na dohodak. Porez na dohodak uveden je u hrvatski porezni sustav Zakonom o porezu na dohodak 1993. godine.

Predmet oporezivanja tim porezom jest dohodak koji obveznik (fizička osoba) ostvari u tuzemstvu i inozemstvu, i to od:

1. „Dohotka od nesamostalnog rada,
2. Dohotka od samostalne djelatnosti,
3. Dohotka od imovine i imovinskih prava,
4. Dohotka od kapitala,
5. Dohotka od osiguranja,
6. Drugi dohodak .“ (Narodne novine. Dostupno na:
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_12_115_2525.html,
pristupljeno: 05.09.2020.)

Porez na dohodak jedan je od najvažnijih izvora poreznih prihoda svake suvremene države, a shodno tome postoji potreba za analizom oporezivanja dohotka i analizom ukupnog poreznog opterećenja plaća, kako bi se utvrdilo na koji način i u kolikoj mjeri tereti porezne obveznike. U nastavku ovog rada biti će detaljnije objašnjen porez na dohodak.

3.2. Porez na dohodak

Porez na dohodak je porezni oblik koji obuhvaća dohodak svih fizičkih osoba. Utvrđuje se i plaća prema odredbama Zakona o porezu na dohodak. Porez na dohodak definira se kao izravni porez, jer se radi o nametu kojim se oporezuje oporezivi dohodak osobe ili domaćinstva koji bi trebali snositi porezni teret.

3.2.1. Pojam dohotka

„Porez na dohodak nameće se na oporezivi dohodak pojedinaca, obično prema progresivnim poreznim stopama. Upravo je to njegovo strukturno obilježje jedna od temeljnih vrijednosti poreza na dohodak jer se zbog tog svojstva on može dobro prilagoditi sposobnosti plaćanja pojedinaca i domaćinstva. Kako se može dobro prilagoditi sposobnosti plaćanja, njegovom se primjenom odnosno unošenjem progresivnosti u njegov sustav može postići pravednija raspodjela dohotka nakon oporezivanja nego prije oporezivanja. Zato je on u najvećem broju zemalja jedan od osnovnih poreza čijom se progresivnosti unosi pravednost u porezni sustav. Tako se porez na dohodak sa stajališta pravednosti smatra superiornim s obzirom na ostale poreze.“ (Seftić i dr., 2003:177)

Pojednostavnjeno rečeno, izračun obveze poreza na dohodak provodi se u četiri faze:

1. dohodak iz svih izvora - troškovi ostvarenja dohotka = bruto dohodak
2. bruto dohodak - porezni odbici i izuzeća = oporezivi dohodak
3. oporezivi dohodak * porezna stopa = obveza poreza na dohodak
4. obveza poreza na dohodak - odbici od porezne obveze = konačna obveza poreza na dohodak

3.2.2. Porezni obveznik

Porezni obveznik poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj je:

1. Fizička osoba koja ostvaruje dohodak,
2. Nasljednik za sve porezne obveze koje proizlaze iz dohotka što ga je ostavitelj ostvario do svoje smrti. Nasljednik je istodobno i porezni obveznik za dohodak koji mu pritječe iz naslijeđenih izvora dohotka.

„Ako više fizičkih osoba zajednički ostvaruje dohodak, porezni obveznik je svaka fizička osoba zasebno i to za svoj udio u zajednički ostvarenom dohotku. Rezident je fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj ima prebivalište ili uobičajeno boravište. Rezident je i

fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema prebivalište ili uobičajeno boravište, a zaposlen je u državnoj službi RH i po toj osnovi prima plaću. Nerezident je fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema ni prebivalište ni uobičajeno boravište, a u Republici Hrvatskoj ostvaruje dohodak koji se oporezuje prema odredbama Zakona o porezu na dohodak.“ (Jančijev i dr., 2015: 214)

3.2.3. Izvori dohotka

Izvori dohotka su primici ostvareni od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala, osiguranja i drugih primitaka. Oporezuje se prema odredbama Zakona o porezu na dohodak prema izvoru dohotka, slijedom: (Jančijev Z. i dr., 2015: 214-217)

1. Dohodak od nesamostalnog rada,
2. Dohodak od samostalne djelatnosti,
3. Dohodak od imovine i imovinskih prava,
4. Dohodak od kapitala,
5. Dohodak od osiguranja,
6. Drugi dohodak.

3.2.4. Porezne stope

U 2015. godini porez na dohodak plaćao se po stopi od 12% na poreznu osnovicu do visine 2.200,00 kuna, po stopi od 25% na razliku porezne osnovice između 2.200,00 kuna i 13.200,00 kuna te po stopi od 40% na poreznu osnovicu iznad 13.200,00 kuna, a na kraju se uvećava za priraz porezu na dohodak koji uvedu jedinice lokalne samouprave. Krajem 2016. godine dan je prijedlog novog zakona poreza na dohodak u kojem se porezna osnovice do 210.000,00 godišnje po stopi od 24 %, dok se porezna osnovica iznad 210.000,00 kn godišnje obračunava po stopi od 36 %. Radi lakšeg razumijevanja dati podaci će biti prikazati u tablici 4, tablici 5 i tablici 6.

Tablica 4. Mjesečne i godišnje porezne stope u Republici Hrvatskoj u 2016. godini

Mjesečna porezna osnovica	Godišnja porezna osnovica	Stopa
Do 2.200,00 kn	Do 26.400,00 kn	12%
Iznad 2.200,00 do 13.200,00 kn (idućih 11.000,00 kn)	Iznad 26.400,00 do 158.400,00 kn (idućih 132.000,00 kn)	25%
Iznad 13.200,00 kn	Iznad 158.400,00 kn	40%

Izvor: Izrada autora prema podacima ministarstva financija (Ministarstvo financija.

Dostupno na:

<https://mfin.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/provedena%20porezna%20reforma%202016.2020..pdf> , pristupljeno: 06.09.2020.)

Porez na dohodak uvećava se za prirez porezu na dohodak koji uvedu jedinice lokalne samouprave prema posebnim zakonima, a umanjuje se ako jedinice lokalne samouprave propišu niži udio u porezu na dohodak od onog koji im pripada po posebnom zakonu. Prema Prijedlogu Zakona od 1.siječnja 2017. godine predugjam poreza na dohodak od nesamostalnog rada (plaće i mirovine) obračunava se na nivou mjeseca po stopi od 24% od mjesečne porezne osnovice do visine 17.500,00 kuna te po stopi od 36% na poreznu osnovicu iznad 17.500,00 kuna. Dakle, kompletno su promijenjeni porezni razredi koji od 1.siječnja 2017. izgledaju ovako:

Tablica 5. Mjesečne i godišnje porezne stope u Republici Hrvatskoj u 2017. godini

Mjesečna porezna osnovica	Godišnja porezna osnovica	Stopa
Do 17.500,00 kn	Do 210.000,00 kn	24%
Iznad 17.500,00 kn	Iznad 210.000,00 kn	36%

Izvor: Izrada autora (Teb. Dostupno na: <https://www.teb.hr/novosti/2017/pregled-poreznih-stopu-u-2017/>, pristupljeno: 05.09.2020.)

Početakom 2019. godine dolazi također do promjena poreza na dohodak. Prema promjeni Zakona porez na dohodak od nesamostalnog rada (plaće i mirovine) obračunava se na nivou mjeseca po istim stopama koje su stupile na snagu 2017. godine, ali je došlo do promjena porezne osnovice. Stopa od 24% se koristi do iznosa od 30.000,00 kuna, dok se porezna stopa od 36 posto koristi iznad 30.000,00 kuna.

Tablica 6. Mjesečne i godišnje porezne stope u Republici Hrvatskoj u 2019. godini

Mjesečna porezna osnovica	Godišnja porezna osnovica	Stopa
Do 30.000,00 kn	Do 360.000,00 kn	24%
Iznad 30.000,00 kn	Iznad 360.000,00 kn	36%

Izvor: Izrada autora prema podacima porezne uprave (Porezna uprava. Dostupno na: <https://www.porezna-uprava.hr/Stranice/PoreznaReforma2019.aspx>, pristupljeno: 06.09.2020.)

U 2020. godini nije došlo do promjena poreznih osnovica i poreznih stopa poreza na dohodak, te vrijedi osnovica i stopa iz 2019. godine.

3.2.5. Osobni odbici

„Osobni odbitak (personal tax allowance) predstavlja dio dohotka koji je neoporeziv, odnosno koji umanjuje poreznu osnovicu jer postoji stajalište da egzistencijalni minimum ne bi trebalo oporezivati nego ostaviti na raspolaganje pojedincu. Sva suvremena porezna zakonodavstva predviđaju oslobođenja ili olakšice pri plaćanju poreza, u pravilu za dio dohotka što je obvezniku nužan za egzistenciju, uzdržavanje članova obitelji i namirenje osnovnih životnih potreba.“ (Uljanić i dr., 2015:46)

Prijedlog zakona uvodi novi institut u sustavu oporezivanja dohotka, a to je osnovica osobnog odbitka koja iznosi 2.500,00 kuna koja služi kao osnovica za uvećanje osnovnog osobnog odbitka primjenom propisanih koeficijenata na tu osnovicu. Osnovica osobnog odbitka, kao novi institut u sustavu oporezivanja dohotka, odredila se prema iznosu minimalne plaće za 2016. utvrđene Uredbom o visini minimalne plaće („Narodne novine, broj 140/15) Vlade Republike Hrvatske koja iznosi 3.120,00 kuna sukladno Zakonu o minimalnoj

plaći („Narodne novine, broj 39/13), umanjenoj za obvezne doprinose iz plaće sukladno posebnim propisima i predstavljala bi polaznu veličinu (2.496,00 kuna što zaokruženo iznosi 2.500,00 kuna) za izračun svih prava i neoporezivih primitaka određenih Prijedlogom zakona.

Osnovni osobni odbitak izračunat je primjenom koeficijenta 1,5 na osnovicu osobnog odbitka koja iznosi 2.500,00 kuna. Tako dobiveni iznos (3.750,00 kuna) zaokruživao bi se na stoticu te bi se iznos od 3.800,00 kuna smatrao osnovnim osobnim odbitkom i odnosio bi se na sve porezne obveznike koji ostvaruju godišnji dohodak neovisno o tome radi li se o radniku, umirovljeniku ili drugoj osobi koja ostvaruje dohodak.

U tablici 7. biti će prikazana osnovni osobni odbitak koji se primjenjuje od 01.01. 2017. godine. Za porezne obveznike s prebivalištem izvan porezno potpomognutih područja osnovni osobni odbitak iznosi 3.800,00 kn. Također se isti iznos primjenjuje za umirovljenike, porezne obveznike iz I. i II. skupine prema stupnju razvijenosti prema posebnom propisu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske.

Tablica 7. Osnovni osobni odbitak od 01.01.2017. godine

OSNOVNI OSOBNI ODBITAK	OD 1.1.2017.
Za porezne obveznike s prebivalištem izvan porezno potpomognutih područja	3.800,00
Za umirovljenike	3.800,00
Za porezne obveznike iz I. skupine prema stupnju razvijenosti prema posebnom propisu o regionalnom razvoju RH i na području Grada Vukovara	3.800,00
Za porezne obveznike iz II. skupine prema stupnju razvijenosti prema posebnom propisu o regionalnom razvoju RH	3.800,00

Izvor: Izrada autora prema podacima porezne uprave (Porezna uprava. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Place_161nova.pdf, pristupljeno: 10.09.2020.)

U tablici 8. biti će prikazano uvećanje osobnog odbitka za uzdržavane članove obitelji, a u tablici 9. će biti prikazano uvećanje osobnog odbitka za invalidnost poreznog obveznika i/ili člana obitelji. Osobni odbici koji se priznaju kao smanjenje porezne osnovice su:

- Osnovni osobni odbitak za svakog pojedinca

- Odbici za uzdržavanu djecu
- Odbici za uzdržavanje članova obitelji
- Odbici zbog invalidnosti.

Tablica 8. Uvećanje osobnog odbitka za uzdržavane članove obitelji

Član obitelji	OD 1.1.2017.	
OSNOVICA	2.500,00	
OPIS	Faktor	Iznos
Uzdržavani član – U,S	0,7	1.750,00
Prvo dijete – D1	0,7	1.750,00
Drugo dijete – D2	1,0	2.500,00
Treće dijete – D3	1,4	3.500,00
Četvrto dijete – D4	1,9	4.750,00
Peto dijete – D5	2,5	6.250,00
Šesto dijete – D6	3,2	8.000,00

Izvor: Izrada autora prema podacima porezne uprave (Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Place_161nova.pdf, pristupljeno: 10.09.2020.)

Tablica 9. Uvećanje osobnog odbitka za invalidnost poreznog obveznika i/ili člana obitelji

Invalidnost	OD 1.1.2017.	
OSNOVICA	2.500,00	
OPIS	Faktor	Iznos
Osobe s invaliditetom - I	0,4	1.000,00
Osobe s invaliditetom po jednoj osnovi 100% i/ili koje radi invalidnosti imaju, na temelju posebnih propisa, pravo na doplatak za pomoć i njegu i/ili su korisnici osobne invalidnine – I*	1,5	3.750,00

Izvor: Izrada autora prema podacima porezne uprave (Porezna uprava. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Place_161nova.pdf, pristupljeno: 10.09.2020.)

U 2018. i 2019. godini nije došlo do promjena faktora koji se vežu za osobne odbitke i osobnog odbitka. Porezna osnovica je iznosila također 3.800,00 kn. Promjenom Zakona početkom 2020. godine dolazi do povećanja osobnog odbitka. Osobni odbitak je promijenjen i iznosi 4.000,00 kn. S obzirom da je istraživano razdoblje rada analiza financijskih izvještaja od 2015. do 2019. godine, ova promjena neće imati utjecaj na financijska izvješća poduzeća.

3.2.6. Posebne olakšice

Poreznim olakšicama nastoji se potaknuti razvoj područja koji su manje razvijeniji od prosjeka države. Manjak razvijenosti pojedinih područja mogu biti uvjetovane ratnim stradanjima, manjkom proizvodnih kapaciteta i dr., te se posebnim olakšicama nastoji potaknuti razvoj poduzetništva. Olakšice poreza na dohodak podložne su stalnim promjenama.

Od 1. siječnja 2017. ukinute su slijedeće olakšice:

- „za uvećani osobni odbitak na koje su imali pravo porezni obveznici (rezidenti) koji imaju prebivalište i borave na području jedinica lokalne samouprave razvrstanih u potpomognuta područja I. i II. skupine te u Gradu Vukovaru, koji su mogli ostvariti na temelju podnesene godišnje porezne prijave odnosno u posebnom postupku utvrđivanja godišnjeg poreza na dohodak (naravno, po godišnjoj poreznoj prijavi za 2016. porezni obveznici mogu iskoristiti ovu olakšicu)
obveznicima poreza na dohodak koji obavljaju samostalnu djelatnost na području jedinica lokalne samouprave razvrstanih u II. skupinu po stupnju razvijenosti prema posebnom propisu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, a koji zapošljavaju više od dva radnika u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, pri čemu više od 50% radnika ima prebivalište i borave na potpomognutim područjima jedinica lokalne samouprave, odnosno na području Grada Vukovara, utvrđeni porez na dohodak od tih djelatnosti na tim područjima umanjuje se za 50% (naravno, po godišnjoj poreznoj prijavi za 2016. porezni obveznici mogu iskoristiti ovu olakšicu). „ (Računovodstvo i porezi. Dostupno na:

https://www.racunovodstvo-porezi.hr/sites/default/files/casopisprivitak/ripup_12-2016-037.pdf, pristupljeno: 11.09.2020.)

Dakle, i na dalje ostaju na snazi sljedeće olakšice, oslobođenja i poticaji:

- „oslobođenja za hrvatske ratne invalide iz Domovinskog rata i članove obitelji smrtno stradalog, zatočenog ili nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata (HRVI ne plaćaju porez na dohodak od nesamostalnog rada i mirovina razmjerno stupnju utvrđene invalidnosti te članovi obitelji smrtno stradalog, zatočenog ili nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata ne plaćaju porez na dohodak od obiteljske mirovine odnosno novčane naknade u visini obiteljske mirovine ostvarene prema zakonu kojim su uređena prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji).
- olakšice za područje Grada Vukovara (obveznicima poreza na dohodak koji obavljaju samostalnu djelatnost na području Grada Vukovara, a koji zapošljavaju više od dva radnika u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, pri čemu više od 50% radnika ima prebivalište i borave na potpomognutim područjima jedinica lokalne samouprave u I. skupinu , odnosno na području Grada Vukovara, oslobođeni su plaćanja poreza na dohodak od tih djelatnosti.
- obveznicima poreza na dohodak koji obavljaju samostalnu djelatnost iz članka 29. ovoga Zakona na području jedinica lokalne samouprave razvrstanih u I. skupinu po stupnju razvijenosti prema posebnom propisu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske a koji zapošljavaju više od dva radnika u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, pri čemu više od 50% radnika ima prebivalište i borave na potpomognutim područjima jedinica lokalne samouprave razvrstanih u I. skupinu po stupnju razvijenosti prema posebnom propisu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske odnosno na području Grada Vukovara, utvrđeni porez na dohodak od tih djelatnosti na tim područjima umanjuje se za 50%.
- poticaji za zapošljavanje (dodatno umanjenje za iznos isplaćenih plaća za nove radnike po godišnjoj prijavi) i za iznos državne potpore za obrazovanje i izobrazbu te iznos potpore male vrijednosti za izvođenje praktične nastave i vježbe naukovanja u sustavu vezanih obrta, prema posebnim propisima (dodatno umanjenje dohotka po godišnjoj poreznoj prijavi).

- poticaji za istraživanje i razvoj (dodatno umanjeno dohotka po godišnjoj poreznoj prijavi).“(Računovodstvo i porezi. Dostupno na: https://www.racunovodstvo-porezi.hr/sites/default/files/casopisprivitak/ripup_12-2016-037.pdf, pristupljeno: 11.09.2020.)

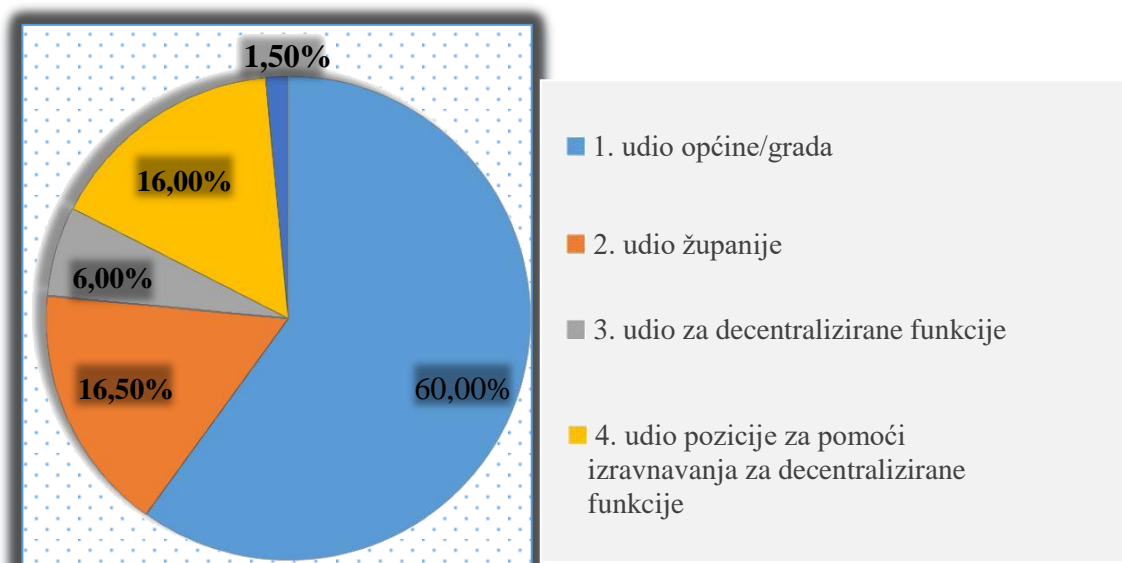
3.2.7. Raspodjela poreza na dohodak

Raspodjela poreza na dohodak je uređena Zakonom o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Porez na dohodak dijeli se između države, općine, grada i županije, osim prihoda od poreza na dohodak po osnovi kamata na štednju što je prihod državnog proračuna.

Raspodjeljuju se na:

- udio općine, odnosno grada 60,00%,
- udio županije 16,50%,
- udio za decentralizirane funkcije 6,00%,
- udio pozicije za pomoći izravnivanja za decentralizirane funkcije 16,00%,
- udio pozicije za pomoći za projekte sufinancirane sredstvima europskih, strukturnih i investicijskih fondova čiji su nositelji općine, gradovi i županije, odnosno pravne osobe u njihovu većinskom vlasništvu ili suvlasništvu i ustanovama čiji su osnivači 1,5%.

Grafikon 1. Raspodjela prihoda od poreza na dohodak 2017. godine

Izvor: Izrada autora na osnovi podataka iz članka 45. Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 100/15)

U 2018. godini dolazi do promjena raspodjele poreza na dohodak. Raspodjela poreza na dohodak je sljedeća:

- udio općine, odnosno grada 60,00%,
- udio županije 17,00%,
- udio za decentralizirane funkcije 6,00%,
- udio pozicije za pomoći izravnjanja za decentralizirane funkcije 17,00%.

Ukinut je udio pozicije za pomoći za projekte sufinancirane sredstvima europskih, strukturnih i investicijskih fondova. Najveći udio od raspodjele poreza na dohodak odlazi gradovima odnosno općinama, dok najmanji udio od samo 6% odlazi na decentralizirane funkcije. Osnovna uloga raspodjele poreza na dohodak je fiskalno izravnjanje. Fiskalno izravnjanje predstavlja mehanizam pomoću kojeg središnja država ublažava nejednakosti koje su nastale zbog nejednake raspodjele prihoda između više i niže razine vlasti. Konačnu raspodjelu poreza na dohodak određuje Ministarstvo financija.

3.2.8. Prirez porezu na dohodak

„Obveznicima poreza na dohodak sa svoga područja predstavničko tijelo jedinica lokalne samouprave može svojom odlukom propisati plaćanje poreza na dohodak. Pripada jedinici lokalne samouprave na području koje je prebivalište ili uobičajeno boravište obveznika plaćanja prireza porezu na dohodak.“ (Zakon o lokalnom porezima, NN 115/16, 101/17)

Tablica 10. Visina prireza u Republici Hrvatskoj

Općina	Do 10%
Grad ispod 30.000 stanovnika	Do 12%
Grad iznad 30.000 stanovnika	Do 15%
Grad Zagreb	Do 30%

Izvor: izrada autora prema podacima porezne uprave (Porezna uprava. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/prirez_porezu_na_dohodak.aspx, pristupljeno: 12.09.2020.

U Republici Hrvatskoj ustrojeno je ukupno 555 jedinica lokalne samouprave, i to 428 općina i 127 gradova te 20 jedinica područne (regionalne) samouprave, odnosno županija. Grad Zagreb, kao glavni grad Republike Hrvatske, ima poseban status grada i županije, tako da je u Republici Hrvatskoj sveukupno 576 jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Zanimljivo je da u ovome trenutku u Republici Hrvatskoj postoji samo 28 gradova i općina koje nisu uvele prirez porezu na dohodak.

3.3. Porez na dobit

Porez na dobit pravnih osoba (poduzeća, drugih tvrtki i pravnih osoba) fiskalni je oblik koji je uveden u mnoge fiskalne sustave u svijetu. Po nastanku spada u novije oblike. Porez na dobit drugi je po važnosti izravni porez države. Uveden je u prvoj fazi porezne reforme početkom 1994. godine. Nastao je iz poreza na dohodak fizičkih osoba i potrebe da se posebno utvrđuje dohodak pravnih osoba, kao što su akcionarska društva, razne udruge, zaklade i sl. Punu je afirmaciju postigao tek u XX. stoljeću, iako su neki oblici oporezivanja pravnih osoba bili poznati i u drugoj polovici XIX. stoljeća (npr. Pruska, Švicarska i dr.). Pojedini fiskalni sustavi imaju mogućnost da i fizičke osobe mogu biti obveznici tog poreza, ako je to za njih povoljnije, samo što se pritom moraju držati određenih pravila. Predmet oporezivanja tim porezom varira od zemlje do zemlje (dohodak, dobit, ekstra profit odnosno prihod). Jednako se tako krug obveznika razlikuje između pojedinih fiskalnih sustava. No bez obzira na razlike, taj se porez pojavljuje u gotovo svima razvijenim kapitalističkim zemljama.

„Porez na dobit pravnih osoba pojavio se iz potrebe posebnog oporezivanja – neto-prihoda odnosno profita (dobiti) koji ostaje za samofinanciranje društva kapitala i ne dijeli se vlasnicima kapitala da se oporezuje porezom na dohodak fizičkih osoba. To se osobito odnosi na slučajeve kad se u kapitalu društva pojavljuje kapital inozemnih vlasnika, odnosno multinacionalnih kompanija. Iako se takvi slučajevi mogu fiskalno zahvaćati i u drugim oblicima fiskalnog zahvaćanja, ipak je taj porez zauzeo vidno mjesto u fiskalnim sustavima. Tim je porezom moguće ostvariti mnoge ciljeve fiskalne i drugih politika, primjerice poticanje izvoza, poboljšanje organskog sustava kapitala, modernizacija proizvodnje i sl. Osnovica poreza na dobit u većini je zemalja ostvareni profit odnosno dobit. Postupak utvrđivanja porezne osnovice isti je kao i kod poreza na dohodak fizičkih osoba. Stope ovog poreza u većini su zemalja stalne odnosno razmjernje. No, u pojedinim se zemljama koriste rastuće stope, a u nekim različite stope prema djelatnostima. Razlozi za takav pristup najčešće

su u zahvaćanju ekstra i monopolskog neto prihoda, monopolske dobiti odnosno profita.“
(Roller, 2009:73)

U fiskalnom sustavu Republike Hrvatske porez na dobit se pojavljuje u obliku poreza na dohodak poduzeća ili poreza na dobit pravnih osoba, odnosno poreza na dobit obrtnika ili neke druge samo stalne djelatnosti, ovisno o tome za koji se sustav oporezivanja obveznik opredijelio (osim ako propisom nije drukčije utvrđeno). Prihodi od tih poreza danas služe samo za financiranje proračuna Republike, dok se ranije dijelom služili i za financiranje proračuna jedinica lokalne samouprave.

3.3.1. Porezni obveznik

U smislu Zakona o porezu na dobit porezni obveznik je:

- „trgovačko društvo i druga pravna i fizička osoba rezident Republike Hrvatske koja gospodarsku djelatnost obavlja samostalno, trajno i radi ostvarivanja dobiti, dohotka ili prihoda ili drugih gospodarskih procjenjivih koristi,
- tuzemna poslovna jedinica inozemnog poduzetnika (nerezident),
- fizička osoba koja utvrđuje dohodak na način propisan za samostalne djelatnosti prema propisima o oporezivanju dohotka ili koja počinje obavljati takvu samostalnu djelatnost ako izjavi da će plaćati porez na dobit umjesto poreza na dohodak,
- fizička osoba iz točke 3. ako u prethodnom poreznom razdoblju ostvari ukupni primitak veći od 7.500.000,00 kuna,
- iznimno, tijela državne uprave, tijela područne (regionalne) samouprave, tijela lokalne samouprave, Hrvatska narodna banka, državne ustanove, ustanove jedinica područne (regionalne) samouprave, ustanove jedinica lokalne samouprave, državni zavodi, vjerske zajednice, političke stranke, sindikati, komore, udruge, umjetničke udruge, dobrovoljna vatrogasna društva, zajednice tehničke kulture, turističke zajednice, sportski klubovi, sportska društva i savezi, zaklade i fundacije, ako obavljaju gospodarstvenu djelatnost, a neoporezivanje te djelatnosti bi dovelo do stjecanja neopravdanih povlastica na tržištu, obveznici su poreza na dobit za tu djelatnost,
- svaki onaj poduzetnik ili njegov pravni slijednik koji se ne ubraja u poduzetnike nabrojane u točkama od 1.-5., a koji nije obveznik poreza na dohodak prema propisima o oporezivanju dohotka i čija se dobit ne oporezuje drugdje,

- državne ustanove, ustanove jedinica područne (regionalne) samouprave, ustanove jedinica lokalne samouprave, državni zavodi, vjerske zajednice, političke stranke, sindikati, komore, udruge, umjetničke udruge, dobrovoljna vatrogasna društva, zajednice tehničke kulture, turističke zajednice, sportski klubovi, sportska društva i savezi te zaklade i fundacije nisu obveznici poreza na dobit.“ (Zakon o porezu na dobit. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/99/Zakon-o-porezu-na-dobit>, pristupljeno: 20.09.2020.)

Kod poreza na dobit po odbitku porezni je obveznik tuzemni isplatitelj koji plaća kamate, dividende, udjele u dobiti, autorska prava i druga prava intelektualnog vlasništva inozemnim osobama koje nisu fizičke osobe i koji plaća usluge istraživanja tržišta, poreznog i poslovnog savjetovanja i revizorske usluge inozemnim osobama.

Porezna osnovica poreza na dobit po odbitku je bruto iznos naknade koju tuzemni isplatitelj (ili inozemni za nastupe inozemnih izvođača) plaća nerezidentu, odnosno inozemnom primatelju. U nastavku rada biti će objašnjene porezne stope koje se odnose na porez na dobit i porez na dobit po odbitku.

3.3.2. Porezne stope

Važeće porezne stope poreza na dobit i poreza na dobit po odbitku iznose:

„POREZ NA DOBIT

- 12% ukoliko su u poreznom razdoblju ostvareni prihodi do 7.500.000,00 kuna, ili
- 18% ukoliko su u poreznom razdoblju ostvareni prihodi jednaki ili veći od 7.500.000,01 kuna.

POREZ NA DOBIT PO ODBITKU

- 15% osim za dividende i udjele u dobiti na koje se porez po odbitku plaća po stopi od 12%,
- 20 % na sve usluge te na sve vrste naknada oporezivih prema ovom članku, kada se plaćaju osobama koje imaju sjedište ili mjesto stvarne uprave odnosno nadzora poslovanja u državama koje se nalaze na EU popisu nekooperativnih jurisdikcija u

porezne svrhe, a s kojima Republika Hrvatska ne primjenjuje ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja,

- 15% za nastupe inozemnih izvođača. „ (Zakon o porezu na dobit. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/99/Zakon-o-porezu-na-dobit>, pristupljeno: 25.09.2020.)

Porezna reforma donijela je velike promjene poreza na dobit. Stopa poreza na dobit u posljednjih 5 godina snižena je s 20% na 18% i 12%. Promjene poreznih stopa poreza na dobit imale su veliki utjecaj na financijske rezultate poduzeća u Hrvatskoj.

3.3.3. Stavke povećanja porezne osnovice ili umanjenja gubitka

Porez na dobit sastavlja se za porezno razdoblje koje je u praksi najčešće završava 1. prosinca. Obveznici poreza na dobit dužni su poreznu prijavu predati najkasnije četiri mjeseca nakon isteka razdoblja za koje se utvrđuje porez na dobit. Kod prijave poreza na dobit postoje stavke koje mogu povećati poreznu osnovicu i stavke koje mogu smanjiti poreznu osnovicu. U nastavku će se navesti koje stavke povećavaju poreznu osnovicu poreza na dobit.

Porezna osnovica može biti povećana za:

- „1. rashode od vrijednosnih usklađenja dionica i udjela (nerealizirani gubici), ako su iskazani u rashodima,
2. 50% troškova reprezentacije (ugošćenja, darovi s ili bez utisnutog znaka tvrtke ili proizvoda, troškovi odmora, sporta, rekreacije i razonode, zakupa automobila, plovila, zrakoplova, kuća za odmor), u visini troškova nastalih iz poslovnog odnosa s poslovnim partnerom,
3. 30% troškova, osim troškova osiguranja i kamata, što su nastali u svezi s vlastitim ili unajmljenim motornim vozilima i drugim sredstvima za osobni prijevoz (osobni automobil, plovilo, helikopter, zrakoplov i sl.) poslovnih, rukovodnih i drugih zaposlenih osoba, ako se na osnovi korištenja sredstava za osobni prijevoz ne utvrđuje plaća (nakon 01.01.2018. za 50%),
4. manjkove na imovini iznad visine utvrđene odlukom Hrvatske gospodarske komore odnosno Hrvatske obrtničke komore u smislu propisa o porezu na dodanu vrijednost, po kojoj osnovi se ne plaća porez na dobit,
5. rashode utvrđene u postupku nadzora s pripadajućim PDV-om, porezom na dohodak, prirezom porezu na dohodak, te obveznim doprinosima koji su nastali u svezi skrivenih

isplata dobiti, te izuzimanja dioničara, članova društva i fizičkih osoba koje obavljaju samostalnu djelatnost od koje se plaća porez na dobit, te s njima povezanim osobama

6. troškove prisilne naplate poreza ili drugih davanja,

7. kazne koje izriče mjerodavno tijelo,

8. zatezne kamate između povezanih osoba,

9. povlastice i druge oblike imovinskih koristi što su dane fizičkim ili pravnim osobama da nastane, odnosno ne nastane određeni događaj, tj. da se određena radnja obavi, primjerice, bolje ili brže nego inače, ili da se propusti obaviti,

10. rashode darovanja u naravi ili novcu, učinjena u tuzemstvu za kulturne, znanstvene, odgojno-obrazovne, zdravstvene, humanitarne, sportske, vjerske, ekološke i druge općekorisne svrhe udrugama i drugim osobama koje navedene djelatnosti obavljaju u skladu s posebnim propisima, ako su veća od 2% prihoda ostvarenog u prethodnoj godini. Iznimno, svota može biti i veća od 2% prihoda prethodne godine ako je dana prema odlukama nadležnih ministarstva o provedbi financiranja posebnih programa i akcija.

11. kamate na zajmove dioničara i članova društva

12. kamate između povezanih osoba

13. rashode od vrijednosnih usklađenja dionica i udjela (nerealizirani gubici), ako su bili iskazani u rashodima

14. svotu amortizacije iznad propisanih iznosa

15. iznos povećanja porezne osnovice zbog promjene metode utvrđivanja porezne osnovice (obveznik poreza na dohodak koji postaje obveznikom poreza na dobit)

16. vrijednosna usklađenja i otpis potraživanja,

17. vrijednosna usklađenja zaliha,

18. vrijednosna usklađenja financijske imovine,

19. troškove rezerviranja,

20. sve druge rashode koji nisu izravno u svezi s ostvarivanjem dobiti i druge svote povećanja porezne osnovice koje nisu bile uključene u poreznu osnovicu.“ (Zakonu o porezu na dobit. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/99/Zakon-o-porezu-na-dobit>, pristupljeno: 22.09.2020.)

3.3.4. Stavke umanjenja porezne osnovice ili povećanje gubitka

Dobit odnosno gubitak utvrđen prema računovodstvenim propisima predstavlja polaznu osnovicu za utvrđivanje poreza na dobit. Kada se prijavljuje porez na dobit porezni

obveznik dužan je platiti porez s danom podnošenja porezne prijave. U nastavku rada biti će navedene koje stavke mogu umanjiti poreznu osnovicu poreza na dobit. Kada je predana porezna prijava poreza na dobit, porezna uprava vrlo često traži dodatna objašnjenja za stavke koje umanjuju poreznu osnovicu.

Porezna osnovica može biti umanjena za:

- „1. prihode od dividendi i udjela u dobiti,
2. prihode od vrijednosnih usklađenja dionica i udjela (nerealizirani dobiti) ako su bili uključeni u poreznu osnovicu,
3. prihode od naplaćenih otpisanih potraživanja koja su u prethodnim poreznim razdobljima bila uključena u poreznu osnovicu, a nisu isključena iz porezne osnovice kao porezno priznati rashod,
4. rashode ranijih razdoblja koji su bili uključeni u poreznu osnovicu,
5. svotu amortizacije koja nije bila porezno priznata u ranijim razdobljima,
6. iznos smanjenja porezne osnovice zbog promjene metode utvrđivanja porezne osnovice (obveznik poreza na dohodak koji postaje obveznikom poreza na dobit),
7. državnu potporu za obrazovanje i izobrazbu,
8. državnu potporu za istraživačko razvojne projekte,
9. reinvestiranu dobit, osim ako nije ostvarena iz bankarskog ili financijskog nebankarskog sektora (kreditne institucije, financijske institucije, kreditne unije, investicijska društva, društva za osiguranje i reosiguranje, leasing društva, institucije za platni promet i institucije za elektronički novac)“ (Zakon o porezu na dobit. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/99/Zakon-o-porezu-na-dobit>, pristupljeno: 22.09.2020.)

3.4. Porez na dodanu vrijednost

Porez na dodanu vrijednost predstavlja porez koji plaća poduzetnik koji isporučuje dobra ili obavlja usluge. Trenutna porezna stopa poreza na dodanu vrijednost iznosi 25%, ali za određena dobra i usluge postoje druge stope. Prethodno plaćeni porez na dodanu vrijednost koji je sadržan u računima za isporuke dobara i usluga koji su drugi poduzetnici obavili poreznom obvezniku, tzv. pretporez, uzima se kao odbitna stavka pri obračunavanju ukupne obveze poreza na dodanu vrijednost.

„Odluka o uvođenju poreza na dodanu vrijednost donijeta je još 1995 godine, ali je stupila na snagu tek početkom 1998. godine. Bio je to najvažniji korak porezne reforme, učinjen radi toga da se cjelokupni porezni sustav Republike Hrvatske uskladi s onim zemljama Europske unije, da se povećaju izvori poreznih prihoda i smanji porezna evazija. On je naslijedio svog prethodnika – jednofazni porez na promet u maloprodaji. Porez na dodanu vrijednost je svefazni porez koji se plaća u svim fazama proizvodnje i prometa, a njegovi obveznici su oni koji stavljaju proizvode i usluge u promet, osim onih koji su izričito oslobođeni kao što su državne ustanove i institucije.“ (Jurković, 2002:314)

Porez na dodanu vrijednost jest porez potrošnog tipa čija se primjena zasniva na sljedećim polaznim pravilima:

- „svaka isporuka dobara i usluga mora biti oporezovana porezom na dodanu vrijednost, ako nije oslobođena posebnom odredbom,
- niti jedna isporuka dobara i usluga ne smije biti obuhvaćena porezom na dodanu vrijednost dva ili više puta,
- porez na dodanu vrijednost u isporukama dobara i usluga u poduzetničke svrhe mora biti putem „pretporeza“ odbijen, kako bi se ostvarilo načelo njegove neutralnosti u poduzetničkim aktivnostima,
- svaki poduzetnik zahtjeva od svojih dobavljača (poduzetnika) da na računima iskažu zaračunati porez na dodanu vrijednost kako bi ga oni mogli odbiti kao svoj pretporez“ (Šimović i dr., 2010:88)

Porez na dodanu vrijednost neutralan je za poduzetnika kao poreznog obveznika. Porez koji on plaća dobavljačima za isporučena dobra i obavljene usluge istodobno ima pravo odbiti od svoje porezne obveze. To znači da porez na dodanu vrijednost sadržan u ulaznim računima nije za poreznog obveznika – poduzetnika trošak. Time su svi poduzetnici dovedeni u istu gospodarsku poziciju jer porez na dodanu vrijednost ne dovodi u prednost jednu djelatnost u odnosu na drugu, nego je u tom smislu neutralan, a položaj pojedinog poduzetnika na tržištu ovisit će isključivo o tržišnim preferencijama i njegovoj organizaciji rada.

3.4.1. Predmet oporezivanja

Definiranje predmeta oporezivanja jedan je od suštinskih problema u svakom sustavu poreza na dodanu vrijednost. On zapravo treba dati odgovor na pitanje: koje isporuke se oporezuju određenim sustavom poreza na dodanu vrijednost, a koje ne? Odgovor na postavljeno pitanje samo na prvi pogled izgleda jednostavan, no on je u svojoj suštini vrlo složen i uvjetovan je mnogim gospodarskim, socijalnim i drugim razlozima.

Prema odredbama Zakona o PDV predmete oporezivanja na koje se plaća porez na dodanu vrijednost moguće je sistematizirati u sljedeće podskupine:

- a) na isporuke svih vrsta dobara i sve obavljene usluge u tuzemstvu uz naknadu koju poduzetnik izvrši baveći se svojom gospodarskom ili drugom djelatnošću ili koje se obavljaju na osnovi zakonskih odredbi ili odluke države,
- b) na uvoz dobara u tuzemstvo pri čemu se pod uvozom razumijeva i unos i prijem te drugi oblici uvoza dobara,
- c) posebni slučajevi isporuke dobara i usluga.

„Predmet oporezivanja PDV-om jest isporuka dobara i obavljanje usluga. U svrhu utvrđivanja da li je neki predmet oporeziv PDV-om, potrebno je utvrditi da li se dogodila isporuka dobara, odnosno je li usluga obavljena. Isporuka u općenitom smislu postoji onda kada isporučitelj daje primatelju određenu gospodarsku vrijednost. Ovo vrijedi i za protuisporuku to jest naknadu. Naknada je najčešće u novčanom obliku, ali može biti i u obliku protuisporuke dobara i usluga. Drugo bitno obilježje oporezive isporuke je međusobna uzročna veza između same isporuke i naknade.“ (Šimović i dr., 2010:92)

Uvoz dobara u tuzemstvu podliježe oporezivanju. Pod uvozom se razumijeva unos i prijam te drugi oblici uvoza dobara. Porez na dodanu vrijednost pri uvozu plaćaju poduzetnici kao i sve druge osobe koje uvoze dobra u tuzemstvo. Porez na dodanu vrijednost obračunava i naplaćuje carina koja provodi postupak uvoznog carinjenja, zajedno s obračunom i naplatom carine, prema propisima o obračunavanju i plaćanju carine. Uvoz dobara iz Europske Unije u Republiku Hrvatsku se ne oporezuje. Oporezivanje uvoza se isključivo odnosi na dobra koja su uvezena izvan Europske unije.

3.4.2. Porezne stope

Prihodi od poreza na dodanu vrijednost čine više od polovice svih poreznih prihoda. Visina opće stope poreza na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj jedna je od najvećih u Europskoj Uniji. Od uvođenja poreza na dodanu vrijednost do danas visina opće porezne stope mijenjala se nekoliko puta. Zanimljivo je spomenuti kako se opća porezna stopa poreza na dodanu vrijednost uvijek povećavala unatoč razvoju države, povećanju bruto društvenog proizvoda, povećanju proizvodnje i dr.

„Problemi vezani uz primjenu broja i visine poreznih stopa su zasigurno jedan od središnjih problema vezanih uz primjenu poreza na dodanu vrijednost, kako sa stajališta fiskalnih, tako isto i sa stajališta socijalno-političkih razloga- O prosječnoj visini porezne stope poreza na dodanu vrijednost ovisi o znatnoj mjeri njegova izdašnost, a od broja poreznih stopa (standardna, povišene, povlaštene, nulta stopa) te od širine obuhvata ostalih oslobođanja ovisi i širina djelokruga socijalno-političkih i gospodarskih interesa koji se žele ugraditi u sustav oporezivanja poreza na dodanu vrijednost. „(Šimović, 2010:120)

„S tim u vezi valja naglasiti da se u tržišnom gospodarstvu sredstva za zadovoljavanje javnih dobara, uz postojeće gospodarske resurse mogu ostvariti jedino putem odricanja od potrošnje privatnih dobara. Zbog toga su suvremene reforme poreznih sustava u svim zemljama posebno u zemljama tranzicije, usmjerene na pronalaženje takvih poreznih osnovica koje se podudaraju sa izdacima za potrošnju privatnih osoba. Ovom zahtjevu, kao što je rečeno, uz porez na plaće, u prvom redu udovoljava porez na dodanu vrijednost potrošnog tipa. „(Šimović, 2010:120)

Najnaglašenija kritika poreza na dodanu vrijednost jest u tome što on u odnosu prema prihodima raspoređuje porezni teret regresivno. Budući da relativni udio potrošnje u dohotku pada kada dohodak raste, porez na dodanu vrijednost razrezan po ujednačenoj poreznoj stopi teže pogađa siromašni nego bogati dio pučanstva. Regresivni učinak poreza na dodanu vrijednost se može umanjiti upotrebom različitih poreznih stopa. To se u pravilu čini tako da se osnovni potrošački proizvodi koje nadproporcionalno troše siromašni građani u odnosu na svoje prihode oporezuju po stopi nižoj od standardne stope ili se čak oporezuju po „nultoj“ stopi, dok se luksuzni proizvodi koje u pravilu kupuju bogatiji slojevi oporezuju po stopi višoj od standardne.

Porez na dodanu vrijednost plaća se po općoj stopi od 25% (ranije 23%) na poreznu osnovicu (naknadu). Svi su poduzetnici u jednakom položaju, jer plaćaju porez po jedinstvenoj stopi. Usluge su se u takvom slučaju izjednačile s proizvodnjom. U Republici Hrvatskoj uvedene su stope od 5% i 13% na određena dobra i usluge. U nastavku rada biti će navedeno što sve ulazi u niže stope, te što je oslobođeno od obračuna i plaćanja poreza na dodanu vrijednost.

Stopa od 5% obračunava se i plaća na sljedeće dobra i usluge:

- a) „sve vrste kruha,
- b) sve vrste mlijeka (kravlje, ovčje, kozje) koje se stavlja u promet pod istim nazivom u tekućem stanju, svijeće, pasterizirano, homogenizirano, kondenzirano (osim kiselog mlijeka, jogurta, kefira, čokoladnog mlijeka i drugih mliječnih proizvoda), nadomjeske za majčino mlijeko,
- c) knjige stručnog, znanstvenog, umjetničkog, kulturnog i obrazovnog sadržaja, udžbenike za pedagoški odgoj i obrazovanje
- d) lijekovi koji imaju odobrenje nadležnog tijela za lijekove i medicinske proizvode,
- e) medicinsku opremu, pomagale i druge sprave koje se koriste za ublažavanje liječenja invalidnosti isključivo za osobnu upotrebu invalida propisane Pravilnikom o ortopedskim i drugim pomagalima Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje,
- f) kinoulaznice,
- g) novine novinskog nakladnika koji ima status medija, koje izlaze dnevno, osim onih koje u cijelosti ili većim dijelom sadrže oglase ili služe oglašavanju te osim onih koje se u cijelosti ili većim dijelom sastoje od videozapisa ili glazbenog sadržaja,
- h) znanstvene časopise.“ (Zakon o porezu na dodanu vrijednost. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/1455/Zakon-o-porezu-na-dodanu-vrijednost->, pristupljeno: 01.10.2020.)

Stopa od 13% obračunava se i plaća na sljedeće dobra i usluge:

- a) „usluge smještaja ili smještaja s doručkom, polupansiona ili punog pansiona u hotelima ili objektima slične namjene, uključujući smještaj za vrijeme odmora, iznajmljivanje prostora u kampovima za odmor ili u mjestima određenima za kampiranje te smještaj u plovnim objektima nautičkog turizma,
- b) novine i časopise za koje ne postoji obveza donošenja statusa medija prema posebnom propisu,

- c) jestiva ulja i masti, biljnog i životinjskog podrijetla,
- d) dječje sjedalice za automobile, dječje pelene te dječju hranu i prerađenu hranu na bazi žitarica za dojenčad i malu djecu,
- e) isporuku vode, osim vode koja se stavlja na tržište u bocama ili u drugoj ambalaži, u smislu javne vodoopskrbe i javne odvodnje prema posebnom propisu,
- f) ulaznice za koncerte,
- g) isporuku električne energije do drugog isporučitelja ili krajnjeg korisnika, uključujući naknade vezane uz tu isporuku,
- h) javnu uslugu prikupljanja miješanog komunalnog otpada, biorazgradivog komunalnog otpada i odvojenog sakupljanja otpada prema posebnom propisu,
- i) urne i ljesove,
- j) sadnice i sjemenje,
- k) gnojiva i pesticide te druge agrokemijske proizvode,
- l) proizvode koji se pretežito koriste kao hrana za životinje, osim hrane za kućne ljubimce,
- m) isporuku živih životinja: goveda, ovaca, koza, magaraca, domaće peradi, kunića i zečeva,
- n) isporuku svježeg ili rashlađenog mesa jestivih klaoničkih proizvoda od: goveda, svinja, ovaca, koza, magaraca, domaće peradi, kunića i zečeva,
- o) isporuku svježih ili rashlađenih kobasica i sličnih proizvoda od mesa, mesnih klaoničkih proizvoda ili krvi,
- p) isporuku žive ribe,
- q) isporuku svježe ili rashlađene ribe, mekušaca i ostalih vodenih beskralježnjaka,
- r) isporuku svježih ili rashlađenih rakova,
- s) isporuku svježeg ili rashlađenog povrća, korijena i gomolja, uključujući mahunasto suho povrće,
- t) isporuku svježeg i suhog voća i orašastih plodova,
- u) isporuku svježih jaja peradi, u ljusci,
- v) usluge i povezana autorska prava pisaca, skladatelja i umjetnika izvođača koji su članovi odgovarajućih organizacija za kolektivno ostvarivanje prava koje obavljaju tu djelatnost prema posebnim propisima iz područja autorskog i srodnog prava te uz prethodno odobrenje središnjeg tijela nadležnog za intelektualno vlasništvo.“ (Zakon o porezu na dodanu vrijednost. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/1455/Zakon-o-porezu-na-dodanu-vrijednost->, pristupljeno: 01.10.2020.)

Porez na dodanu vrijednost ima mnoge prednosti, ali i neke nedostatke. U prednosti se mogu ubrajati da on smanjuje poreznu evaziju, da je uglavnom porezno izdašniji, da je zbog manjeg broja poreznih stopa alokacijski neutralniji, da je učinkovitiji kod poticaja izvoza i da omogućuje potpuno izbjegavanje kumuliranja poreza. Istovremeno, on je inferiorniji utoliko što iziskuje nešto složeniju poreznu administraciju i negativni likvidni učinak, osobito ako je razdoblje obračunavanja PDV- kratko. Međutim, s obzirom na kroničnu i vrlo veliku nelikvidnost gospodarstva, negativni likvidni utjecaj PDV-a još uvijek nije eliminiran.

Na već istaknutu raspravu oko uvođenja PDV-a nije djelovalo samo uvođenje jedne stope nego i njezina visoka razina. Republika Hrvatska spada u sami vrh Europske unije po visini stope poreza na dodanu vrijednost.

4. Fiskalni sustavi suvremenih država EU i utjecaj na poslovanje poduzeća

Razvoj europske integracije kroz Europsku uniju (EU) podrazumijeva ne samo jačanje integracije s ekonomskog aspekta, odnosno jačanje zajedničkog tržišta, nego i politički aspekt koji uključuje jačanje političke integracije zemalja članica i njihovih stanovnika.

U nastavku rada biti će prikazani fiskalni sustavi Republike Njemačke i Republike Irske.

4.1. Fiskalni sustav Republike Njemačke

Porezni sustav Njemačke koncipiran je na federalnom ustroju. Fiskalni federalizam obuhvaća tri razine: Federacija, države-pokrajine i općine. Prihodi od glavnih poreza dijele se između federacije i država, a rijetko općina (porez na dohodak). Dio prihoda od pojedinih vrsta poreza pripada samo određenoj razini. Federaciji pripadaju prihodi od carina, većine trošarina (osim poreza na pivo), porez na osiguranje i davanja u vezi s EU. Države imaju pravo na prihode od poreza na nasljedstva te poreza na pivo i dažbine na igračnice i kasina. Općinama pripadaju prihodi od poreza na imovinu.

Porezni oblici

Poreznim je reformama u posljednjih 15 godina Njemačka pojednostavila svoj fiskalni sustav. No, u Njemačkoj još uvijek postoji oko 30 vrsta različitih poreza, od uobičajenih, poput PDV-a, porez na dohodak, i korporacijskog poreza, do crkvenog poreza, poreza na naslijeđe, poreza na kapitalne dobitke, poreza na motorna vozila, poreza na državnu lutriju itd.

Izravni porezi

Korporacijski porez („Porez na dobit“)

Korporacijska se dobit oporezuje na razini poduzeća, s reduciranim stopama korporacijskog poreza na dohodak. Dividende se oporezuju u rukama individualnih dioničara bez uključivanja poreznog kredita koji je bio dostupan na plaćeni korporacijski porez na dohodak.

„Standardni se korporacijski porez plaća od 2008. godine po stopi od 15%, a ako se doda 5,5% prireza solidarnosti, ukupna stopa iznosi 15,83% (u 2007. godini standardna stopa je iznosila 25%). Postoji i smanjena stopa za pojedine dijelove korporacijskog dohotka. Stvarna stopa oporezivanja kreće se do 30%, jer uključuje trgovački (poslovni) porez koji propisuju lokalne jedinice i porez solidarnosti. Gubici poduzeća koji su nastali mogu odbiti od porezne osnovice bez ograničenja. Odbitak ne može biti veći od 1.000.000,00 eura plus 60% bilo koje preostale dobiti. Zbog nastale situacije prouzročene COVID 19 u 2020. godini, Njemačka je povećala maksimalni iznos odbitka na 5.000.000,00 eura., (Taxsummaries. Dostupno na: <https://taxsummaries.pwc.com/>, pristupljeno: 02.10.2020.)

Trgovački porez

Trgovački (poslovni) porez plaćaju sva poduzeća koja posluju u Njemačkoj. Predmet oporezivanja je poslovni dohodak (dobit). Porez razrezuju lokalne samouprave nezavisno na godišnjoj osnovi. Svatko tko se bavi poslovanjem obavezan je podnijeti poreznu prijavu. Stope tog poreza kreću se od 7% do 17,15%. Kod tog poreza nema oslobođenja i olakšica. No, samozaposleni u profesionalnim djelatnostima (liječnici, arhitekti ili novinari), poslovne organizacije u poljoprivredi i šumarstvu, kao i neprofitne organizacije, oslobođeni su trgovačkog poreza.

Porez na dohodak

Porez na dohodak, osim oporezivanja primitaka i dohotka od obavljanja djelatnosti, obuhvaća oporezivanje dohotke od nesamostalnog rada, tzv. Porez na plaće, te porez na kapitalne dobitke. Poslodavci su obvezni osim razrezanog poreza na plaće podnositi odgovarajuće izvješće o porezu na plaće i poslati ga u nadležni porezni ured. Svaka zaposlena osoba treba podnijeti opreznu prijavu poreza na dohodak. Od te su obveze izuzeti studenti, nezaposlene osobe koje primaju socijalnu pomoć i nisu radile u godini za koju bi trebalo podnijeti poreznu prijavu te umirovljenici koji nemaju dohotka od investiranja odnosno ulaganja novca. U Njemačkoj, kao i u drugim razvijenim zemljama vrijedi načelo: što su porezi viši, to se više oslobođenja i olakšica primjenjuje.

Stope poreza na dohodak raspoređene su u šest različitih ljestvica (matematičkih formula), ovisno o tome ima li obveznik djece i kakav mu je obiteljski (bračni) status. Tako razlikujemo ljestvice stopa za:

1. samci i rastavljeni bez djece
2. samci i rastavljeni s djecom (uključujući i primljenu dodatnu olakšicu za dijete)
3. oženjeni radnici gdje samo jedan radi (te udovice i udovci u prvoj godini nakon smrti bračnog partnera)
4. oženjeni zaposlenici (oboje u poslu)
5. miješani slučaj (dvije prethodne ljestvice . primjerice oženjeni koji je izgubio bračnog partnera)
6. zaposleni s dvostrukim dohotkom (s dohotkom primljenim u više od jedne ljestvice).

Kod oženjenih se parova primjenjuje ista formula, ali dohodci para se zbroje, podijele s dva, primjeni se formula, a rezultat se na kraju pomnoži s dva. Na taj je način porezna obveza uprosječena i nešto niža, nego da se članovi bračne zajednice pojedinačno oporezuju.

„Stope poreza na dohodak kreću se od 14% do 42%. Osim toga primjenjuje se stopa poreza solidarnosti (5,5%) koji je na uveden nakon ujedinjenja dviju njemačkih država kao potpora za gospodarski oporavak bivše istočne Njemačke. Poslodavci su obvezni iz plaća radnika odmah obračunati pripadajući porez na dohodak i doprinos socijalnog osiguranja na mjesečnoj osnovi. Samozaposleni obračunavaju porez na temelju godišnje prijave.“ (Europa. Dostupno na:

https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf, pristupljeno: 02.10.2020.)

Neizravni porezi

Porez na dodanu vrijednost (PDV)

Porez na dodanu vrijednost plaća se na potrošnju robe i usluga u Njemačkoj. Porezni obveznici su poduzetnici, slobodne profesije i uvoznici. Poreznim se obveznikom postaje ako je u prethodnoj godini ostvareno više od 17.500 eura i ako su u tekućoj kalendarskoj godini oporezive isporuke najmanje 50.000,00 eura.

Predmet oporezivanja PDV-om su:

1. „isporuke robe i usluga u Njemačkoj i poduzetnika u poslovne svrhe
2. nabavke unutar EU robe u Njemačkoj
3. nabavke unutar EU u Njemačkoj novog sredstva prijevoza od bilo koje osobe

4. uvoz robe u Njemačku (izvan EU)“ (Europa. Dostupno na: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf, pristupljeno: 03.10.2020.)

Porezna osnovica je utvrđena prodajna cijena bez PDV-a. Za uvoznju robu u poreznu osnovicu ulaze carina i troškovi (osiguranja prijevoza itd.). Porezna izuzeća obuhvaćaju aktivnosti bankarstva, osiguranja i prodaju te iznajmljivanje nekretnina.

Opća porezna stopa poreza na dodanu vrijednost je iznosila 19%, a snižena stopa od 7% primjenjuje se na određene proizvode, kao što su hrana, tiskani materijali, lijekovi, novine, usluge kazališta, muzeja i koncertnih dvorana i dr. Medicinske su usluge u načelu oslobođene plaćanja poreza na dodanu vrijednost. Kako bi očuvala stabilnost i rast potrošnje Njemačka je 01. srpnja 2020. godine promijenila porez na dodanu vrijednost i ona trenutno iznosi 16%, dok je snižena stopa smanjena na 5% za određene proizvode.

Bruto društveni proizvod po stanovniku

Bruto domaći proizvod po stanovniku ili per capita se izračunava na način da se ukupni bruto domaći proizvod u određenoj godini podijeli s brojem stanovnika određene države u toj godini.

S obzirom da se u radu želi prikazati kako fiskalni sustav utječe na poslovanje poduzeća, bruto društveni proizvod predstavlja dobar pokazatelj uspješnosti i financijske stabilnosti, odnosno ekonomskog rasta zemlje, te će se u tablici 11 prikazati kretanje bruto društvenog proizvoda po stanovniku od 2015. do 2019. godine u Njemačkoj.

Tablica 11. Bruto društveni proizvod po stanovniku u Njemačkoj za razdoblje od 2015. do 2019. godine (u €)

Razdoblje	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Bruto društveni proizvod po stanovniku	41.139,55	42.098,92	44.349,59	47.639,00	46.258,88

Izvor: Izrada autora prema podacima worldbank (Worldbank. Dostupno na:

<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=DE>, pristupljeno: 05.10.2020.)

Tablica 11 prikazuje bruto društveni proizvod po stanovniku u Njemačkoj u navedenom razdoblju. U 2015. godini iznosio je 41.139,55 eura po glavi stanovnika. Rast je zabilježen u 2016. godini te je iznosio 42.098,92 eura po glavi stanovnika. U 2017. godini dolazi također do porasta, dok je u 2018. dostigao najvišu razinu, te je u zadnjoj godini iznosio 47.639,00 eura po glavi stanovnika. U 2019. godini je došlo do pada, ali treba naglasiti da je na stabilnoj razini kao iz 2014. godine kada je bio najviši u povijesti Njemačke te je iznosio 47.959,99 eura po glavi stanovnika. Iz tablice je vidljivo da Republika Njemačka ima stabilnu i rastuću ekonomiju.

4.2. Fiskalni sustav Republike Irske

Jedna od karakteristika razvoja suvremenog svijeta predstavljaju porezni sustavi. Sustav oporezivanja suvremenih država čini više desetaka poreznih oblika koji su uvedeni radi raznovrsnih razloga, a neki od njih zadržani u poreznom sustavu. Brojni porezi, mnoštvo raznih poreznih oslobođenja, izuzeća, olakšica i sl., česte izmjene i dopune poreznih propisa, učinili su da je sustav oporezivanja mnogih suvremenih država postao nepregledan, glomazan, kompliciran i skup.

Razvitak irskog gospodarstva („irsko čudo“) u prvi plan stavlja naše nastojanje da se upoznamo s fiskalnim sustavom Irske. Pojedine elemente fiskalnog sustava Irske mnogi ističu kao jedan od glavnih čimbenika uspješnog gospodarskog razvitka. No, tu ima i drugih pogodnih uvjeta. Primjerice 80% stanovništva Irske govori i piše engleskim jezikom. Irska ima najmlađu radnu snagu u Europi. Odličan obrazovni sustav omogućuje provedbu vladine strategije da se osiguraju istraživački talenti Irske i svijeta.

Porezni oblici

Veliki dio zakona uređuju područje oporezivanja u Irskoj. Glavni propisi sadržani su u Zakonu o poreznoj konsolidaciji iz 1997. godine.

„Irska ima razne poreze poput poreza na dohodak, PDV-a, te razne druge poreze. Zaposlenici moraju platiti porez na temelju svojih prihoda, ali imaju i manje određene olakšice. Oporezivanje je progresivno, mali porez plaća se na manjim primanjima ostvarenog dohotka, te visoke stope poreza ukoliko je dohodak visok. No velik dio poreznih prihoda

središnje države također je izveden iz poreza na dodanu vrijednost (PDV), trošarina i drugih poreza na potrošnju .Standardna stopa poreza na dobit je među najnižima u svijetu i iznosi 12,5 posto.“ (Europa. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/business/vat-customs_en, pristupljeno: 10.10.2020)

Tvrtke koje ne prebivaju u Irskoj, a imaju podružnicu u toj zemlji obveznici su poreza na dobit, dobit vezane uz poslovanje te grane, te bilo na kapitalne dobitke od prodaje imovine koja se koristi za potrebe podružnice u državi. Odgovornost tvrtke plaćanja poreza na dobit u Irskoj ovisi o njegovu vrsti, veličini i slično. Irski stanovnik društva podliježe porezu na dobit na sav njegov ostvaren dohodak i kapital.

„Tvrtke su dužne prijaviti dobit ukoliko ju ostvaruju poreznoj upravi, da bi se na temelju ostvarenog dobitka mogla izračunati porezna stopa. Irska je potpisala sporazume dvostrukog oporezivanja za 68 zemalja od kojih su 60 na snazi . Ti sporazumi dopuštaju ukidanje ili ublažavanje dvostrukog oporezivanja . Tvrtke su dužne podnijeti prijavu poreznoj upravi ukoliko ostvaruju dobit.“ (Europa. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/business/vat-customs_en., pristupljeno: 10.10.2020.)

Izravni porezi

Porez na dobit

Porez na dobit plaćaju tvrtke koje su registrirale svoj rad u Irskoj. To se odnosi i na strane tvrtke koje imaju svoje podružnice u navedenoj zemlji.

Postoje dvije stope poreza na dobit:

1. 12,5% Za prihode koje su ostvarene od trgovanja
2. 25% Za prihode od ostalih djelatnosti (npr. prihodi od ulaganja, prihod od iznajmljivanja)

Porez na dohodak

Uz neke iznimke, porez na dohodak se naplaćuje na sve prihode koji proizlaze u državi za pojedince, partnerstva i obrtna tijela. Najniža stopa poreza na dohodak iznosi 20 posto, a najviša stopa na dohodak iznosi 40 posto. Trenutno je na snazi tzv. Universal Social Charge.

Universal Social Charge je porez koji se plaća na bruto prihod, nakon olakšica na pojedine kapitalne odbitke, ali prije mirovinskih doprinosa, odnosno ukoliko prihodi fizičke osobe prelaze više od 13.000,00 eura godišnje. Tu su i razne porezne olakšice na raspolaganju kako bi se smanjila porezna osnovica pojedinca.

Neizravni porezi

Porez na dodanu vrijednost (PDV)

Porez na dodanu vrijednost je svefazni porez na promet koji se obračunava u svakoj fazi proizvodno - prodajnog ciklusa, ali samo za iznos dodane vrijednosti. Zanimljivo je da je 01.09.2020. godine došlo do promijene osnovne stope PDV-a. Standardna stopa PDV-a je iznosila 23 posto.

Stope PDV-a koje se trenutno primjenjuju u Irskoj:

1.)“ Standardna stopa PDV-a je 21 posto. To se odnosi na sve robe i usluge osim na one koje imaju manje stopu ili nultu stopu.

2.) Prva smanjena stopa PDV-a koja iznosi 13,5 posto . To se odnosi na niz proizvoda i usluga, uključujući određena goriva, zgrade, popravke , čišćenje i održavanje.

3.) Druge smanjene stope PDV-a od 9 posto - odnosi se na niz proizvoda i usluga vezanih uz turizam i radno intenzivne industrije, uključujući i hotelski smještaj i ugostiteljskih usluge, novine, časopisi, i slično.

4.) Smanjena stopa PDV-a od 4,8 posto. To se odnosi na stoku.

5.) Nulta stopa(oslobođenje od PDV-a) - tu spadaju izvoz, određena hrana i piće , oralni lijekovi, neke knjige i dr.“ (Europa. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/business/vat-customs_en, pristupljeno: 15.10.2020.)

Postoje i drugi neizravni porezi, no oni su od manjeg značaja.

Bruto društveni proizvod po stanovniku

Kao što je prethodno navedeno bruto domaći proizvod po stanovniku ili per capita se izračunava na način da se ukupni bruto domaći proizvod u određenoj godini podijeli s brojem stanovnika određene države u toj godini. Primjerice, u hipotetičnom slučaju, ako dvije države imaju jednak ukupni bruto domaći proizvod, veći bruto domaći proizvod imat će država s manjim brojem stanovnika iz čega je lako izvući zaključak da je riječ o razvijenijoj državi. S obzirom da se u radu želi prikazati kako fiskalni sustav utječe na poslovanje poduzeća, bruto društveni proizvod predstavlja dobar pokazatelj uspješnosti i financijske stabilnosti, odnosno ekonomskog rasta zemlje.

U tablici 12 biti će prikazan bruto društveni proizvod po stanovniku od 2015. do 2019. godine za promatranu zemlju.

Tablica 12. Bruto društveni proizvod po stanovniku u Irskoj za razdoblje od 2015. do 2019. godine(u €)

Razdoblje	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Bruto društveni proizvod po stanovniku	61.995,42	63.197,08	69.822,35	78.621,22	78.660,96

Izvor: Izrada autora prema podacima worldbank (Worldbank. Dostupno na:

<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=IE>, pristupljeno:

15.10.2020.)

Tablica 12 prikazuje bruto društveni proizvod po stanovniku u Irskoj u navedenom razdoblju. U 2015. godini iznosio je 61.995,42 eura po glavi stanovnika. Rast je zabilježen u 2016. godini te je iznosio 63.197,08 eura po glavi stanovnika. U 2017. godini dolazi do značajnog porasta, dok je u 2018. i 2019. godini dostigao najvišu razinu u povijesti, te je u zadnjoj godini iznosio 78.660,96 eura po glavi stanovnika. Republika Irska jedna je od rijetkih država Europske unije koja se nalazi na samom vrhu država u svijetu koje imaju najveći rast bruto društvenog proizvoda u posljednjih 10 godina.

5. Utjecaj poreznog sustava na primjeru poslovnog subjekta

Za promišljanje poslovanja nekog poduzeća nužna je adekvatna informacijska podloga. Značajan dio takvih informacija nastaje u računovodstvu i zapisan je u financijskim izvještajima. Osnovni zadatak računovodstva, kao uslužne funkcije prijeko potrebne za upravljanje poduzećem, jest prikupljanje i obrada podataka financijske prirode te prezentiranje tako dobivenih informacija zainteresiranim korisnicima. U tom kontekstu financijski izvještaji predstavljaju završnu fazu računovodstvenog procesiranja podataka i pojavljuju se kao nosioci računovodstvenih informacija.

„Cilj financijskog izvještavanja jest informiranje zainteresiranih korisnika o financijskom položaju poduzeća i o uspješnosti poslovanja. Informirati korisnike znači predočiti im sve relevantne i istodobno pouzdane informacije u obliku i sadržaju prepoznatljivom i razumljivom osobama kojima su namijenjene. Te su informacije sadržane u nizu financijskih izvještaja od kojih temeljne čine:

- bilanca (izvještaj o financijskom položaju)
- račun dobiti i gubitka (izvještaj o uspješnosti poslovanja)
- izvještaj o promjenama vlasničke glavnice
- izvještaj o novčanom toku
- bilješke uz financijske izvještaje“ (Žager i dr., 2010:52)

Osim toga, u kontekstu financijskih izvještaja uobičajeno se razmatraju i bilješke uz financijske izvještaje čija je temeljna zadaća detaljnije objašnjenje pojedinih pozicija financijskih izvještaja (slika 1.)

Slika 1. Temeljni financijski izvještaji

Izvor: Izrada autora

Svi ti izvještaji međusobno su povezani i upućeni jedni na druge. Neki su statičkog karaktera (npr. bilanca) jer prikazuju situaciju u određenoj točki vremena, a drugi pokazuju promjene ekonomskih kategorija u određenom razdoblju te stoga imaju dinamički karakter (npr. račun dobiti i gubitka). Promatrani zajedno, u međusobnoj interakciji, govore o "zdravstvenom stanju" nekog poduzeća, a utvrditi i razumjeti to "stanje" znači imati mogućnost donositi primjerene i racionalne poslovne odluke.

Kao završna cjelina ovog rada za primjer će se uzeto veliko poduzeće Bomark Pak d.o.o., te će se ispitati na koji je način porezna reforma utjecala na financijski rezultat, te odgovoriti na postavljenu hipotezu „Da li porezne reforme mogu bitno utjecati na poslovni rezultat i bonitet poduzeća u srednjem roku?“ Također će se prikazati da li je porezna reforma u konačnici utjecala pozitivno ili negativno na odabrani poslovni subjekt, te je li potrebno provesti više poreznih reformi kako bi poduzeća u Hrvatskoj bila uspješnija, likvidnija, i konkurenta na tržištu u tuzemstvu i inozemstvu, s obzirom da su privatna poduzeća (mala, srednja i velika) pokretači gospodarstva u zemlji.

5.1. Općenito o poduzeću Bomark Pak d.o.o.

„Bomark Pak d.o.o. jedna je od članica Bomark grupe, tvrtke koja je od male obiteljske distributerske kompanije narasla u proizvođača i distributera koji posluje na području cijele Europe. Poduzeće je osnovano 2005. godine i jedini je hrvatski proizvođač stretch folija. Kontinuirano ulaganje u razvoj proizvodnje rezultiralo je potpunom automatizacijom proizvodne linije, najmodernijim strojevima i najkvalitetnijim proizvodima. Uz sve navedeno proizvodi koje tvrtka proizvodi su ekološki prihvatljivi, te se u procesu proizvodnje ne zagađuje okoliš. Strategija tvrtke je daljnji razvoj i rast poslovanja u skladu sa zahtjevima tržišta, s posebnim naglaskom na vlastiti razvoj i društveno odgovorno poslovanje.“ (Bomark Packaging. Dostupno na: <https://bomarkpackaging.com/hr/o-nama>, pristupljeno: 23.10.2020.)

Bomark Pak posjeduje i jedan od industrijski najmodernijih laboratorija za testiranje proizvoda, čime se osiguravaju kontinuirana poboljšanja i napredak samih proizvoda. Kako bi osigurali najvišu kvalitetu usluge, a time i najveće zadovoljstvo naših kupaca, Bomark Pak provodi sveprisutnu kontrolu kvalitete proizvodnog lanca – od sirovine pa sve do završnog

proizvoda. Uzorci sirovina se testiraju na dnevnoj bazi sa svrhom da se samo sirovina najčišćih i najboljih karakteristika iskoristi u proizvodnji. Zbog kontinuirane kontrole kvalitete sirovine, kontrola kvalitete završnog proizvoda je također višestruko preciznija i olakšana; uzorci svake proizvodne serije su detaljno i temeljito analizirani, čime se osigurava visoka kakvoća proizvoda. (bomarkpackaging.com)

Poduzeće je realiziralo projekt Valorem u vrijednosti od 92 milijuna kuna, koji je sufinanciran sredstvima iz Europskih strukturnih fondova i investicijskih fondova u financijskom razdoblju 2014. - 2020., iz Javnog poziva „Kompetentnost i razvoj MSP“, br. Ugovora KK.03.2.1.05.0232., što je jedno od najvećih, ako ne i najveće ovogodišnje ulaganje u proizvodnju na području Varaždinske županije. Projekt Valorem započet je 20. rujna 2017. godine, a sufinanciran je s 26.010.686,42 kuna dobivenih na javnom natječaju „Kompetentnost i razvoj malog i srednjeg poduzetništva“ Europskog fonda za regionalni razvoj u financijskom razdoblju 2014.-2020. U sklopu tog projekta, nabavili su dodatne linije za proizvodnju stretch folija, a to je za sobom povlačilo i nova zapošljavanja.

Poduzeće ima proizvodne pogone na parceli od preko 50 tisuća kvadrata u Ludbregu u kojima je u tri proizvodno-skladišne hale trenutno devet najmodernijih proizvodnih linija za proizvodnju stretch folija i 2 linije za proizvodnju papirnatih cijevi.

5.2. Financijski izvještaji promatranog poduzeća

Da bi se moglo pristupiti procjeni boniteta i analizi financijskih izvještaja poduzeća Bomark Pak d.o.o, odnosno da bi se mogli razumjeti pojedini pokazatelju poslovanja (financijske informacije), potrebno je sadržaj financijskih izvješća, kako bi se iz tih financijskih informacija mogli izračunati svi temeljni pokazatelji i usporedba tih podataka.

Kada govorimo o poslovanju promatranog poduzeća, potrebna je odgovarajuća informacijska podloga, što drugim riječima znači da je neophodno raspolagati informacijama o činjeničnom stanju toga poduzeća. Budući da se tu radi o velikom broju različitih informacija, one se u završnoj fazi sintetiziraju u određene pozicije te se prikazuju u financijskim izvještajima kao nosiocima računovodstvenih informacija. Dobivene informacije, odnosno financijska izvješća Bomark Pak d.o.o. preuzeta su sa službene stranice Fine, te njihova kvaliteta i točnost nije upitna.

Bilanca - izvještaj o financijskom položaju

„Pod financijskim položajem uobičajeno se podrazumijeva stanje i međuodnos imovine, obveza i kapitala određenog poduzeća. Prema Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja elementi koji su u izravnom odnosu s mjerenjem financijskog položaja jesu sredstva (imovina), obveze i glavnica (kapital):

a) imovina (sredstvo) je resurs koji je pod kontrolom poduzeća, koji proizlazi iz prošlih događaja i od kojih se očekuje buduće ekonomske koristi;

b) obveze su postojeći dugovi poduzeća, proizašli iz prošlih događaja, za čije se podmirenje očekuje smanjenje resursa koji utjelovljuju ekonomske koristi;

c) kapital (glavnica) jest ostatak imovine nakon odbitka svih njegovih obveza.,, (Gulin, 2004:32)

„Ti su elementi sastavni dio izvještaja koji se zove bilanca. Prema tome, bilanca se uobičajeno definira kao financijski izvještaj koji sistematizirano prikazuje stanje imovine, obveza i kapitala u određenom vremenskom trenutku. Stoga je upravo bilanca temeljni financijski izvještaj koji prikazuje financijski položaj poduzeća i koji služi kao podloga za ocjenu sigurnosti poslovanja.,, (Žager i dr., 2010:53)

Radi uspješnog proučavanja financijskog položaja, treba poznavati osnovne bilančne kategorije i problematiku njihova priznavanja i mjerenja. Istaknuto je da bilanca prikazuje imovinu kojom poduzeće raspolaže i obveze prema izvorima (obveze i kapital) u određenom trenutku. Drugim riječima, ona predstavlja dvostruki prikaz imovine: jedanput prema pojavnom obliku i drugi put prema podrijetlu, odnosno vlasničkoj pripadnosti te imovine.

Imovina poduzeća računovodstvenim rječnikom naziva se još i aktiva (lat. *activus* = radin, djelatan), a izvori te imovine pasiva. Bilanca, dakle, ima dva dijela, aktivu i pasivu, na osnovi kojih se utvrđuje imovinsko stanje, odnosno financijski položaj poduzeća. U razmatranju financijskog položaja posebno je bitna struktura imovine, struktura obveza i kapitala, kao i njihova međusobna povezanost i uvjetovanost. Stoga bilanca treba dati odgovore, između ostalog i na sljedeća pitanja: (Žager i dr., 2010:54)

- „Kakva je financijska snaga poduzeća?

- Kakva je likvidnost?
- Kakva je zaduženost poduzeća?
- Kakva je horizontalna financijska struktura, tj. u kojem je omjeru imovina financirana iz vlastitih i tuđih izvora?
- Kakav je položaj promatranog poduzeća u odnosu na prethodno razdoblje, u odnosu prema poduzećima slične djelatnosti itd.“

Prema navedenom može se zaključiti da bilanca predstavlja osnovnu podlogu za analizu financijskog položaja, za utvrđivanje slabosti i nedostataka u poslovanju te za predviđanje budućeg poslovanja. U razmatranju tog položaja posebno značajnu ulogu imaju veze i međudnosi koji postoje između osnovnih elemenata bilance. Pri tome je osobito važna struktura imovine, obveza i kapitala, kao i međusobna povezanost i uvjetovanost pojedinih dijelova imovine i izvora imovine. To znači da je za kvalitetnu ocjenu financijskog položaja nužno poznavati osnovne oblike imovine i osnovne elemente izvora te imovine.

Zaključno navedenom može se reći da bilanca predstavlja dvostruki prikaz imovine poduzeća: jedanput se prikazuje što imamo (pojavni oblik), a drugi put odakle nam to što imamo, tj. podrijetlo ili izvor te imovine. S obzirom na to da bilanca prikazuje imovinu poduzeća s dva različita aspekta, to upućuje i na nužnost postojanja vrijednosne jednakosti, odnosno bilančne ravnoteže između aktive i pasive. U aktivni se prikazuje imovina, a u pasivi izvori te imovine.

Račun dobiti i gubitka - izvještaj o uspješnosti poslovanja

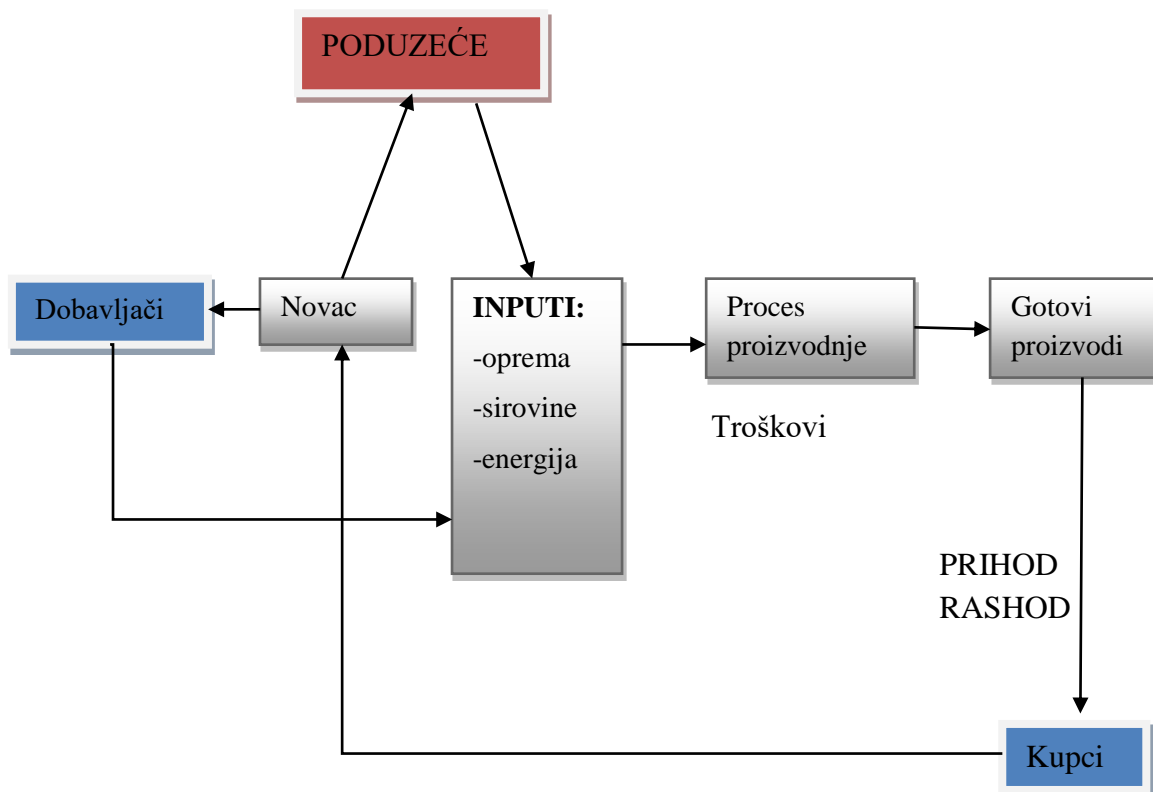
Uspješnost poslovanja obično se definira kao sposobnost ostvarivanja određenih ciljeva. Ciljevi poslovanja mogu biti različiti, a to znači da i uspješnost poslovanja ovisi o postavljenim kriterijima i definiranim ciljevima. Najčešći cilj koji se ističe jest profitabilnost poslovanja. Je li to ostvareno i u kojoj mjeri, vidi se iz izvještaja koji se zove račun dobiti i gubitka (ili izvještaj o dobiti). Za razliku od bilance, koja prikazuje financijski položaj u određenom vremenskom trenutku, račun dobiti i gubitka prikazuje aktivnosti poduzeća u određenom razdoblju.

„Osnovni kategorijalni elementi tog izvještaja jesu prihodi, rashodi i njihova razlika dobit ili gubitak. Prema tome, račun dobiti i gubitka moguće je definirati kao financijski

izvještaj koji prikazuje koliko je prihoda i rashoda ostvareno u određenom vremenu te kolika je ostvarena dobit(gubitak).“ (Žager i dr., 2010:67)

Obavljanjem poslovnih aktivnosti nastaju promjene na imovini poduzeća. U tom poslovnom procesu (slika 2.) vrijednosti kojima poduzeće raspolaže kolaju, mijenjaju svoje oblike i karakteristike. Pritom dolazi do transformacije jednog oblika imovine u drugi.

Slika 2. Poslovni proces

Izvor: Izrada autora prema Bajo i dr., 2008:112

Novac pribavljen od izvora ulaže se u nabavu sirovina i materijala, sirovine se ulažu u proizvodnju, iz proizvodnje izlaze gotovi proizvodi koji se dalje prodaju i za koje se dobiva novac. Za taj novac se dalje kupuju inputi potrebni za obavljanje poslovnog procesa. Dakle, stalno dolazi do transformacije novca u materijalni oblik, i obrnuto: materijalnih oblika u novac. Podrazumijeva se da se te transformacije ne događaju same od sebe, već zahvaljujući aktivnostima osoba zaposlenih u poduzeću. Računovodstvo, upravo prati ta ulaganja u poslovne procese, kao i rezultate, odnosno učinke koji iz njih proizlaze.

Vežano uz odvijanje poslovnih procesa, odnosno vežano uz promjenje na imovini i izvorima imovine, nastaju i prihodi i rashodi. Prema Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja prihodi i rashodi promatraju se kroz njihov utjecaj na povećanje ili smanjenje ekonomske koristi. Tako:

- prihodi predstavljaju "povećanje ekonomske koristi tijekom obračunskog razdoblja u obliku priljeva ili povećanja glavnice, ali ne ono u vezi s uplatama vlasnika", rashod predstavlja "smanjenje ekonomske koristi kroz obračunsko razdoblje u obliku odljeva ili iscrpljenja sredstava, što ima kao posljedicu smanjenje glavnice, ali ne one u vezi s raspodjelom glavnice". (Gulin, 2004:36)

Odatle proizlazi da prihodi nastaju kao posljedica povećanja imovine ili smanjenja obveza, dok su rashodi posljedica smanjenja imovine i povećanja obveza kao što je prikazano u tablici 1. koja objašnjava nastanak prihoda i rashoda.

Tablica 13. Nastanak prihoda i rashoda

PRIHODI	RASHODI
<ul style="list-style-type: none"> • povećanje imovine • smanjenje obveza 	<ul style="list-style-type: none"> • smanjenje (trošenje) imovine • povećanje obveza

Izvor: Izrada autora

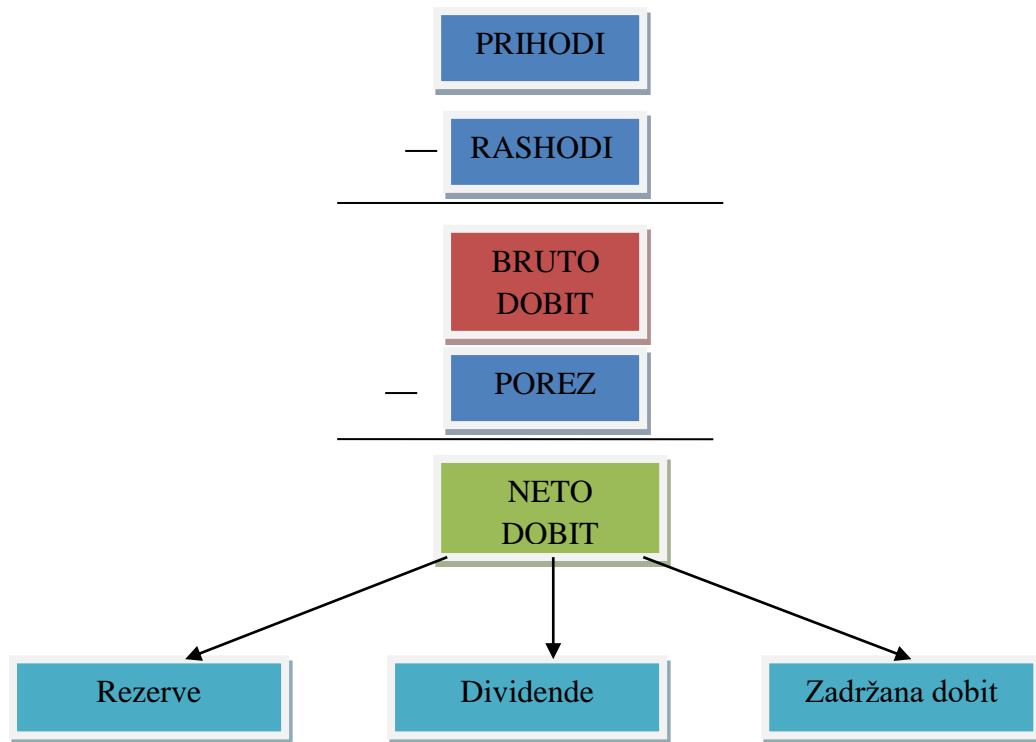
Potrebno je napomenuti da se ovdje ne radi o bilo kojem povećanju ili o bilo kojem smanjenju imovina i obveza, već samo o onom dijelu utječe na povećanje ili smanjenje glavnice, odnosno kapitala. Naime, te promjene na kapitalu ne nastaju izravno preko prihoda i rashoda, već posredstvom njihove razlike. Ako rashodom označimo vrijednost uloga u neki poslovni pothvat, a prihodom vrijednost koju iz tog pothvata ostvarimo, tada ralika između uloženog i ostvarenog, tj. prihoda i rashoda, predstavlja određenu zaradu ili gubitak u tom poslu.

Najznačajniji dio prihoda i rashoda vežan uz realizaciju, odnosno prodaju gotovih proizvoda. Sam proces prodaje ima svoju prihodovnu i svoju rashodovnu stranu. Pri tome vrijednost prihoda čini prodaja (fakturna) vrijednost (bez PDV-a), a vrijednost rashoda troškovi nastali prilikom stjecanja te imovine. Ako je poduzeće ostvarilo više no što je uložil, tj. ako su prihodi veći od rashoda, tada je ostvaren pozitican finansijski rezultat ili dobit, i obrnuto: ako poduzeće mora uložiti više od onog što dobije iz nekog poslovnog procesa, tada

posluje s gubitkom, tj. ostvaruje negativan rezultat. Prema tome, financijski rezultat utvrđuje se na kraju obračunskog razdoblja.

Ukoliko su prihodi veći od rashoda, tada slijedi raspodjela dobiti i to prema sljedećoj shemi (slika 3.).

Slika 3. Utvrđivanje i raspodjela dobiti

Izvor: Izrada autora

Kao što je navedeno, na vrijednost kapitala utječu dvije komponente. To su promjene vezane uz vlasnike i promjene vezane uz samo poslovanje. Upravo te promjene vezane uz poslovanje mogu i te kako uvećati ili umanjiti vrijednost neto imovine poduzeća. Ako poduzeće stalno ostvaruje određene zarade, to znači da uvećava svoju imovinu te da će na kraju promatranog razdoblja vrijednost neto imovine biti uvećana u odnosu prema početnoj vrijednosti. Prema tome, te promjene ovise o uspješnosti poslovanja i manifestiraju se kroz ostvareni financijski rezultat.

„Iz ostvarenog financijskog rezultata, tj. bruto dobiti, odvaja se dio koji pripada državi na ime poreza, dok ostatak predstavlja neto dobit. Neto dobit pripada poduzeću i ono samo

odlučuje o njezinoj raspodjeli. U pravilu se dijeli na tri dijela: na rezerve (zakonom regulirano), na dio koji pripada vlasnicima kao naknada za uloženi kapital i na dio koji se zadržava u poduzeću, tj. na zadržanu dobit., (Žager i dr., 2010:70)

Budući da promjene koje se događaju na imovini poduzeća i obvezama prema izvorima financiranja, prihodi i rashodi, za razliku od imovine i obveza, jesu dinamičke kategorije.

Izvještaj o novčanom tijeku

Uz informacije iz bilance te računa dobiti i gubitka, izvještaj o novčanom toku pruža dodatne elemente onima koji na osnovi tih informacija odlučuju bilo o dodjeli novog kredita (ekstremnim korisnicima) bilo o tome treba li ući u novu investiciju internim korisnicima, što znači da je primarna svrha tog izvještaja da daje informacije o novčanim izdacima i novčanim primicima koji su nastali u određenom vremenskom razdoblju.

Izvještaj o novčanom toku omogućava:

1. „da utvrdimo sposobnost trgovačkog društva da ostvari budući čisti novčani tok
2. da utvrdimo ima li trgovačko društvo mogućnost da ispuní svoje obveze prema vjerovnicima (vrati kredite, plati dobavljače, isplati dividende)
3. da ocijenimo uzroke zbog kojih se razlikuje neto dobit od čistog novčanog toka (povezivanje novčanih primitaka i izdataka)
4. da procijenimo efekte novčanog toka i drugih nenovčanih investicijskih i financijskih aktivnosti u obračunskom razdoblju.“(Leko i dr., 1996:20)

Izvještaj o novčanom toku na temelju novčanih izdataka i novčanih primitaka pruža one informacije koje ne daju bilance i račun dobiti i gubitka a koji se temelje na obračunskoj osnovi.

„Nerijetko se događa da poduzeća u računu dobiti i gubitka iskazuju uspješno poslovanje, poslovanje s dobitkom, a da de facto imaju problema s podmirivanjem tekućih obveza. Zašto je tome tako? Odgovor treba, prije svega, potražiti u temeljnim pretpostavkama na osnovi kojih se evidentiraju osnovni elementi računa dobiti i gubitka, a to su prihodi i rashodi. Prihodi i rashodi su obračunske kategorije i evidentiraju se prema temeljnoj računovodstvenoj pretpostavki nastanka događaja, a to znači da se evidentiraju onda kad su

nastali, tj. onda kad su zarađeni, a ne onda kad je uslijedio stvarni primitak ili izdatak novca. Prema tome, za priznavanje prihoda nije potreban i stvarni primitak novca i, analogno tome, rashod ne znači istodobno izdatak novca. Stoga je razumijevanje tih razlika između primitaka i izdataka novca i prihoda i rashoda ključno za razumijevanje izvještaja o novčanom toku.“ (Žager i dr., 2010:81)

Treba naglasiti da za donošenje ispravnih zaključaka, treba koristiti i ostala financijska izvješća, osim izvještaja o novčanom toku. Tek zajedno s njima korisnici mogu diskontiranjem budućih neto novčanih tokova izračunati stvarnu vrijednost poduzeća.

Bilješke uz financijske izvještaje i ostali izvještaji

Bilanca, račun dobiti i gubitka i izvještaj o novčanom toku čine skup temeljnih financijskih izvještaja. Pored tih osnovnih izvještaja, koji se prezentiraju u sklopu godišnjeg izvještaja postoji niz dodatnih, popratnih iskaza. Jedan od njih su i bilješke uz financijske izvještaje. One dodatno pojašnjavaju strukturu, vrijednost i obilježja nekih pozicija u tim izvještajima.

„Tako, primjerice, u bilješkama trebaju biti prikazane metode procjene bilaničnih pozicija, eventualna odstupanja od postavljenih metoda s razlozima odstupanja i kvantifikacijom učinaka tih odstupanja. Osim toga, u bilješkama se, primjerice, može prikazati pregled obaveza s rokom dospijeca duljim od 5 godina, prosječan broj zaposlenih, broj i nominalna vrijednost izdanih dionica po vrstama i čitav niz različitih korisnih informacija. Jednom riječju, bilješke trebaju sadržavati sve one informacije koje se direktno ne vide iz temeljnih izvještaja, a nužne su za njihovo razumijevanje i ocjenu poslovanja. Sastavljanje i prezentiranje dodatnih informacija u formi bilješki pridonosi kvaliteti i upotrebljivosti računovodstvenih informacija.“ (Žager i dr., 2010:89)

„Bilješke trebaju na jednostavan i korisnicima razumljiv način sažeto informirati o primjeni usvojenih računovodstvenih i poslovnih politika te objašnjavati tako pojedine pozicije bilance, računa dobiti i gubitka i izvješća o promjenama financijskog položaja. Nadalje trebaju pružiti analitičke brojčane podatke budući da su podaci u navedenim izvješćima obično krajnje reducirani na ograničen broj temeljnih podataka, a povezanost s tom pozicijom obično uspostavlja označavanjem brojeva bilježaka uz pojedine pozicije

bilance i računa dobiti i gubitka. (Npr. u računu dobiti i gubitka gdje se u jednom iznosu - jedna pozicija - unosi "Neto prihod", u bilješci treba obrazložiti:

- ukupan prihod od redovne aktivnosti
- ukupan rashod od redovne aktivnosti
- neto iznos prihoda od redovne aktivnosti
- iznos prihoda iz poslova od kamata i iz poslova s poduzećima
- iznos prihoda od kamata iz poslova s bankama
- iznos kamata iz poslova s građanima i dr.), (Leko i dr., 1996:22)

Mogli bismo reći drugim riječima da se u bilješkama treba na primjeren i svrhovit način obrazložiti svaku poziciju koja se nalazi u bilanci i računu dobiti i gubitka kako bi korisnici tih izvješća dobili što bolju sliku i više informacije koji su im potrebni.

Temeljne računovodstvene politike

U suvremenim tržišnim uvjetima poslovanje sve više naglašava važnost upravljanja, a upravljanje poslovanjem nije moguće bez adekvatne informacijske podloge. Značajan dio takvih informacija nastaje zapravo u računovodstvu i zapisan je u financijskim izvještajima.

„Financijski izvještaji finalni su proizvod računovodstvenog procesa u koji su ugrađene odabrane računovodstvene politike biti primijenjene, zavisi od viših ciljeva određenih poslovnom politikom poduzeća. Stoga se značenje računovodstva, računovodstvenih informacija i računovodstvenih politika uočava tek u kontekstu upravljanja poslovanjem poduzeća. Za razumijevanje njihove uloge i važnosti u cjelokupnom računovodstvenom procesu potrebno je primarno razmotriti pojam i osnovna obilježja računovodstvenih politika, područja njihove primjene, odgovornost za njihovo donošenje i primjenu kao i način njihova obavljanja.“ (Žager i dr., 2010:102)

U našim uvjetima pojam računovodstvenih politika se uglavnom veže uz pojam i primjenu Međunarodnih računovodstvenih standarda, odnosno Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, a od početka 2008. i uz primjenu Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja.

U ovom slučaju ćemo analizirati bilancu, račun dobiti i gubitka i izvještaj o novčanom tijeku. Godišnje obračune i sastavljanje financijskih izvješća obavlja računovodstvo. Jako je bitno da financijska izvješća budu točna, temeljita i pouzdana. Postoje 4 kvalitativna obilježja financijskih izvještaja. To su razumljivost, važnost, pouzdanost i usporedivost. Svaka pozicija koja se unosi u financijska izvješća mora se provjeriti njezina istinitost i sukladnost sa stvarnim stanjem. Financijska izvješća se sastavljaju za svaku poslovnu (kalendarsku) godinu. Svrha financijskih izvješća je učiniti dostupne informacije o financijskom položaju, uspješnosti i novčanom tijeku društva.

5.2.1. Bilanca istraživanog poduzeća

Bilanca jest dvostrani ili dvodijelni uravnoteženi računovodstveni iskaz o financijskom položaju poduzeća na određeni nadnevak u kojem se, kao dijelovi bilance, prikazuju sljedeće ekonomske skupine:

- 1.Imovina
2. Glavnica ili kapital i
- 3.Obveze.

„Svaka od ovih ekonomskih skupina iskazuje se i po podskupinama, a one i po odgovarajućim stavkama. Bilančna se stavka sastoji od jednog ili niza elemenata(bilančnih čestica). Bilanca je usustavljen sintetiziran pregled svih konta glavne knjige koji na određeni dan iskazuju neko financijsko stanje (saldo). Međunarodnim odnosno hrvatskim standardima financijskog izvještavanja uređeno je do koje razine u bilanci treba sintetizirati.“ (Crnković i dr., 2008:53)

Također bilanca je financijski izvještaj koji daje informacije o materijalnoj i financijskoj imovini poduzetnika, financijskim obvezama, kapitalu i rezervama poduzetnika na određeni datum. Sastoji se od 2 dijela: aktive i pasive. U aktivi bilance iskazana je cjelokupna imovina koju poduzetnik posjeduje na određeni datum, a u pasivi bilance su iskazani tuđi i vlastiti izvori stjecanja imovine iskazane u aktivi.

U procesu analize financijskih izvještaja moguće je koristiti više različitih postupaka, koji su prije svega, utemeljeni u raščlanjivanju i uspoređivanju. Komparativni financijski

izvještaji mogu se razmatrati u kontekstu uspoređivanja. Radi bolje preglednosti, klasifikacija temeljnih financijskih instrumenata i postupaka prikazani su na slici 4.

Slika 4. Klasifikacija temeljnih instrumenata i postupaka analize financijskih izvještaja

Izvor: Izrada autora prema Žager i dr., 1999:158

„Horizontalnom analizom nastoje se sagledati tendencija i dinamika promjena pojedinih pozicija temeljnih financijskih izvještaja. Na osnovi sagledavanja tih promjena prosuđuje se koliko je uspješno i sigurno poslovanje promatranog poduzeća. Nasuprot tome strukturalni financijski izvještaji, koji služe kao podloga za provedbu vertikalne analize, mogu se razmatrati u kontekstu raščlanjivanja. Vertikalna analiza omogućuje uvid u strukturu financijskih izvještaja. Problematika analize financijskih izvještaja ne iscrpljuje se postupkom horizontalne i vertikalne analize. U tom kontekstu najznačajniji su pokazatelji analize financijskih izvještaja pa se obično govori o pojedinačnim pokazateljima, skupinama

pokazatelja, sustavima pokazatelja i zbrojnim ili sintetskim pokazateljima.“ (Žager i dr., 1999:159)

Vertikalna se analiza provodi tako da se u bilanci aktiva i pasiva označe sa 100, a sve se druge pozicije tada stavljaju u odnos s njima da bi se dobila njihova struktura. Isto se tako prihod od prodaje ili ukupan prihod označavaju sa 100, pa se ostale pozicije uspoređuju s njim. Ovakva je analiza naročito dobra u slučajevima inflacije, kada apsolutni brojevi ne govore puno sami za sebe.

Tablica 14. Klasifikacija temeljnih instrumenata i postupaka analize financijskih izvještaja

BILANCA	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
A) POTRAŽIVANJA ZA UPISANI A NEUPLAĆENI KAPITAL	0	0	0	0	0
B) DUGOTRAJNA IMOVINA	70.898.605	78.352.773	109.850.136	205.219.801	207.840.253
I. Nematerijalna imovina	356.821	176.844	30.406	7.670.036	7.278.465
II. Materijalna imovina	70.541.784	78.175.929	109.819.730	197.549.765	200.561.788
III. Financijska imovina	0	0	0	0	0
IV. Potraživanja	0	0	0	0	0
V. Odgođena porezna imovina	0	0	0	0	0
C) KRATKOTRAJNA IMOVINA	107.562.703	122.598.438	149.266.539	163.135.353	210.583.287
I. Zalihe	53.325.348	76.876.089	78.135.113	74.359.591	121.127.513
II. Potraživanja	45.761.752	43.941.861	59.644.868	82.136.329	77.212.612
III. Financijska imovina	1.014.912	4.000	3.484.048	831.346	4.003
IV. Novac	7.460.691	1.776.488	8.002.511	5.808.088	12.239.159
D) PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I OBRAČUNATI PRIHODI	5.634.516	134.792	256.213	576.986	6.753.182
E) Ukupna aktiva	184.095.824	201.086.002	259.372.887	368.932.140	425.176.721
A) KAPITAL I REZERVE	69.443.687	72.871.269	75.856.781	88.230.787	107.954.499
I. Temeljni kapital	30.261.000	34.261.000	37.661.000	37.661.000	42.160.000
II. Kapitalne rezerve	0	0	0	0	0
III. Rezerve iz dobiti i revalorizacijske rezerve	87	87	87	87	87
IV. Zadržana dobit/preneseni gubici	31.945.177	35.182.600	32.616.625	38.195.694	50.569.700
V. Dobit/gubitak poslovne godine	7.237.423	3.427.582	5.579.069	12.374.006	15.224.712

VI. Manjinski interes	0	0	0	0	0
B) REZERVIRANJA	0	0	0	0	0
C) DUGOROČNE OBVEZE	28.505.901	48.567.608	83.943.199	121.061.361	92.704.239
D) KRATKOROČNE OBVEZE	78.400.318	69.534.908	78.786.925	116.538.170	185.808.835
E) ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEG RAZDOBLJA	7.745.918	10.112.218	20.785.982	43.101.822	38.709.149
F) Ukupna pasiva	184.095.824	201.086.002	259.372.887	368.932.140	425.176.721

Izvor: Izrada autora, podaci preuzeti sa www.fininfo.hr (30.08.2020.)

Iz tablice 14. je vidljivo kako ukupna imovina poduzeća Bomark Pak d.o.o. u 2015. godini iznosila je 184.095.824 kuna, od toga dugotrajna imovina iznosi 70.898.605 kuna, a kratkotrajna imovina iznosi 107.562.703 kuna i plaćeni troškovi budućeg razdoblja od 5.634.516 kuna. U strukturi aktive dugotrajna imovina zauzima 38,51% u odnosu na kratkotrajnu imovinu koja zauzima 58,43%, a koja se može vidjeti iz tablice 5. Dugotrajna imovina sastoji se od nematerijalne imovine, materijalne imovine, dugotrajne financijske imovine i potraživanja. Od dugotrajne imovine poduzeća najvažnija je stavka materijalne imovine koja iznosi 70.541.784 kune i zauzima 99,99% u strukturi ukupne imovine. Poduzeće u 2015. godini ne iskazuje nikakvu vrijednost dugotrajne financijske imovine i dugotrajnih potraživanja. Kratkotrajna imovina u prvoj istraživanoj godini iznosi 107.562.703 kuna od čega najviše zauzimaju zalihe pa potraživanja. Zalihe sudjeluju sa 49,58% u ukupnoj imovini poduzeća što se vidi iz tablici 5., što ukazuje da poduzeće ima puno zaliha pa je moguć obrtaj zaliha koji vodi do zastarijevanja zaliha i mogućnosti njihovog smanjenja vrijednosti u dužem roku. Također, poduzeće ima preko 45 milijuna vrijednost potraživanja što može ukazati da dio potraživanja možda nije naplativ. Poduzeće iskazuje kratkotrajnu financijsku imovinu od 1,01 milijuna kuna. U 2015. godini poduzeće je sa 31.12. iskazivalo stanje na žiro-računu od 7.460.691 kuna. Kapital i rezerve iznose 69.443.687 kuna, što predstavlja udio od 37,72% u ukupnoj imovini u 2015. godini, a obveze zauzimaju 58,07%. Kratkoročne obveze veće su od dugoročnih obveza koji iznose 28.505.901 kunu i koje se većim dijelom odnosi na obveze prema bankama. Od kratkoročnih obveza najveći dio predstavljaju obveze prema bankama od preko 42 milijuna kuna i obveze prema dobavljačima od 29 milijuna kuna. U 2016. godini poduzeće je povećalo dugotrajnu imovinu za 10,51%, a iz bilance se vidi kako je porasla vrijednost zemljišta, što ukazuje da je poduzeće kupilo određeno zemljište i povećala se vrijednost materijalne imovine u pripremi što ukazuje da poduzeće u budućnosti planira investirati u građevinske objekte. Kratkotrajna imovina u 2016. se povećala za 13,98%

i sudjeluje sa 60,97% u strukturi ukupne imovine poduzeća. Vrijednost zaliha se povećala za više od 23 milijuna kuna, dok su se potraživanja u isto vrijeme smanjila za 3,98%. Kapital poduzeća u 2016. godini zauzima 36,24% u ukupnoj imovini što na prvu ruku ukazuje na to da se poduzeće zadužilo u odnosu na prethodnu godinu kada je kapital zauzimaao 37,72%. To se vidi u porastu vrijednosti dugoročnih obveza od 24,15% . Može se vidjeti kako je poduzeće ostvarilo dobit od 7,2 milijuna kuna u 2015. godini, a zadržana se dobit još povećala za oko 3 milijuna kuna u 2016. godini. Kratkoročne obveze poduzeća smanjenje su za 18,81% u 2016. godini. U 2017. godini dolazi do značajnih promjena u dugotrajnoj imovini u odnosu na prethodnu godinu u iznosu nešto većem od 31 milijuna kuna. Vrijednost potraživanja iznosi 59.644.868 kuna što predstavlja porast od 35,74% i sudjeluje sa 39,96% u strukturi ukupne imovine u promatranoj godini. U istraživanom razdoblju poduzeće je imalo upravo u 2016. godini imalo najmanje novca na računu u iznosu od 1.766.488 kuna. Kapital i rezerve poduzeća smanjene su za 19,29% u 2017. godini, a ukupna imovina poduzeća je povećana za 28,88% što ukazuje na to da je poduzeće povećalo svoje obveze. Dugoročne obveze poduzeća povećane su za 72,83% i sudjeluju sa 32,36% u strukturi ukupne imovine poduzeća. Kratkoročne obveze poduzeća su također povećane za 13,31% i iznose 78.786.925 kuna. U 2018. godini vrijednost dugotrajne imovine poduzeća se povećava za 86,82% i iznosi 205.219.801 kuna. Kratkotrajna imovina povećala se za 9,29%. Vrijednost zaliha se smanjila na 74,3 milijuna kuna što predstavlja smanjenje od 4,83%. Potraživanja u okviru kratkotrajne imovine su narasla za velikih 37,71% i njihova je vrijednost najveća u promatranom razdoblju. Kratkotrajna financijska imovina pala je za više od 76,14% što je dobar pokazatelj. Vrijednost novca na žiro računu iznosi 5.808.088 kune. U 2018. godini 23,92% sudjeluje kapital i rezerve u strukturi ukupne imovine i smanjen je za više od 18,22%. Temeljni kapital poduzeća ostao je isti kao i prethodne godine. Dugoročne obveze poduzeća su porasle za 44,22% i sad čine oko 32,81% u ukupnoj imovini poduzeća, dok su kratkoročne obveze također porasle za 42,92% i čine 31,59% u strukturi ukupne imovine poduzeća u 2018. godini. U zadnjoj godini istraživanog razdoblja dolazi do povećanja kratkotrajne imovine. Dugotrajna imovina je porasla za nešto više od 2 milijuna kuna u 2019. godini. Upisani kapital se također povećao i iznosi 42.160.000 kuna, dok je dobit tekuće godina iznosila 15.224.712 kuna što ukazuje na uspješno poslovanje poduzeća.

Analize financijskih izvještaja najčešće se prave kao usporedba brojčanih pokazatelja iz izvještaja dobivenih na kraju poslovne godine. Time se omogućava usporedba tijekom određenog razdoblja. Takva analiza pokazuje promjene na pojedinim

stavkama i naziva se horizontalnom analizom. Uvijek je bolje da se uspoređuju pozicije za veći broj godina, kako bi se mogle uočiti određene tendencije i na temelju njih donositi kvalitetnije poslovne planove i odluke za buduća razdoblja.

Predmet horizontalne analize jesu bilančne pozicije i pozicije iz računa dobitka i gubitka. Da bi se došlo do zaključka o dinamici promjena, potrebno je pratiti višegodišnje trendove. Naime rezultat dobiven analizom dvaju razdoblja može pružiti sliku o pozitivnim kretanjima, ali ako ga se razmotri kroz duže razdoblje, mogao bi uputiti na zaključak da rezultat dobiven analizom upućuje na moguće probleme.

Tablica 15. Skraćena struktura bilance poduzeća Bomark Pak d.o.o. od 2015. do 2019. godine

BILANCA	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
A) POTRAŽIVANJA ZA UPISANI A NEUPLAĆENI KAPITAL	0	0	0	0	0
B) DUGOTRAJNA IMOVINA	38,51%	38,96%	42,35%	55,63%	48,88%
I. Nematerijalna imovina	0,01%	0,23%	0,28%	3,73%	3,50%
II. Materijalna imovina	99,99%	99,77%	99,72%	96,27%	96,50%
III. Financijska imovina	0	0	0	0	0
IV. Potraživanja	0	0	0	0	0
V. Odgođena porezna imovina	0	0	0	0	0
C) KRATKOTRAJNA IMOVINA	58,43%	60,97%	57,55%	44,22%	49,53%
I. Zalihe	49,58%	62,71%	52,35%	45,58%	57,52%
II. Potraživanja	42,54%	35,84%	39,96%	50,35%	36,67%
III. Financijska imovina	0,94%	0,01%	2,33%	0,51%	0,01%
IV. Novac	6,94%	1,44%	5,36%	3,56%	5,80%
D) PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I	3,06%	0,07%	0,01%	0,16%	1,59

OBRAČUNATI PRIHODI					
E) Ukupna aktiva	100%	100%	100%	100%	100%
A) KAPITAL I REZERVE	37,72%	36,24%	29,25%	23,92%	25,40%
I. Temeljni kapital	43,58%	47,02%	49,65%	42,68%	39,05%
II. Kapitalne rezerve	0	0	0	0	0
III. Rezerve iz dobiti i revalorizacijske rezerve	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%
IV. Zadržana dobit/preneseni gubici	46,00%	48,28%	42,98%	43,29%	46,84%
V. Dobit/gubitak poslovne godine	10,41%	4,69%	7,35%	14,01%	14,10%
VI. Manjinski interes	0	0	0	0	0
B) REZERVIRANJA	0	0	0	0	0
C) DUGOROČNE OBVEZE	15,48%	24,15%	32,36%	32,81%	21,80%
D) KRATKOROČNE OBVEZE	42,59%	34,58%	30,38%	31,59%	43,70%
E) ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEG RAZDOBLJA	4,21%	5,03%	8,01%	11,68%	9,10%
F) Ukupna pasiva	100%	100%	100%	100%	100

Izvor: Izrada autora, podaci preuzeti sa www.fininfo.hr (30.08.2020.)

Iz tablice 15. je vidljivo da u 2015. godini dugotrajna imovina zauzima 38,51% u strukturi ukupne imovine, a najznačajnija je materijalna imovina sa udjelom od 99,99% u ukupnoj aktivi. U 2016., 2017. i 2018. godini dolazi do rasta udjela dugotrajne imovine, dok se u zadnjoj godini udio dugotrajne imovine blago smanjuje u odnosu na aktivu. Kratkotrajna imovina u promatranom razdoblju najviše zauzima u 2016. godini i to 60,97% u strukturi ukupne imovine poduzeća. Od kratkotrajne imovine najviše zauzimaju zalihe pa potraživanja. U 2016. godini zalihe zauzimaju preko pola vrijednosti imovine poduzeća i to 62,71%. Potraživanja u strukturi ukupne imovine najviše su zauzimala u 2018. godini i to 50,35%, a najmanje u 2016. godini od 35,84%. U ukupnoj imovini poduzeća Bomark Pak d.o.o. udio kapitala i rezervi iznosi 37,72% u 2015. godini, pa se smanjuje na 36,24% u 2016. godini, nakon toga u 2017. pada na 29,25% i 23,92% u 2018. godini, dok u zadnjoj promatranom

godini počinje rasti na 25,40%. Dolazi do povećanja temeljnog kapitala od 34 milijuna kn u 2016. godini, što utječe na to da je temeljni kapital u strukturi kapitala porastao na 47,02%. Struktura zadržane dobiti u ukupnoj imovini najmanja je u 2017. godini i iznosi 42,98%, a najveća u 2016. godini kada iznosi 48,28%. Dugoročne obveze imaju udio u imovini preko 32% u 2017. i 2018. godini, a u 2015. godini iznose 15,48%. U promatranom razdoblju udio kratkoročnih obveza u ukupnoj imovini najveće su u 2019. godini i iznose preko 43%, a najmanje su u 2017. godini kada su iznosile 30,38%.

Tablica 16. Skraćene promjene stope pozicija bilance poduzeća Bomark Pak d.o.o. od 2015. do 2019. godine

BILANCA	2016./2015.	2017./2016.	2018./2017.	2019./2018.
A) POTRAŽIVANJA ZA UPISANI A NEUPLAĆENI KAPITAL	0	0	0	0
B) DUGOTRAJNA IMOVINA	10,51%	40,20%	86,82%	1,28%
I. Nematerijalna imovina	-50,44%	-82,81%	25125,40%	-5,11%
II. Materijalna imovina	10,18%	40,48%	79,89%	1,52%
III. Financijska imovina	0	0	0	0
IV. Potraživanja	0	0	0	0
V. Odgođena porezna imovina	0	0	0	0
C) KRATKOTRAJNA IMOVINA	13,98%	21,75%	9,29%	29,09%
I. Zalihe	44,16%	1,64%	-4,83%	62,89%
II. Potraživanja	-3,98%	35,74%	37,71%	-5,99%
III. Financijska imovina	-99,61%	87001,20%	-77,14%	-99,52%
IV. Novac	-77,19%	350,47%	-27,42%	110,73
D) PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I OBRAČUNATI PRIHODI	-97,61%	90,08%	125,20%	1070,42%

E) Ukupna aktiva	9,23%	28,99%	42,24%	15,25%
A) KAPITAL I REZERVE	4,94%	4,10%	16,31%	22,35%
I. Temeljni kapital	13,22%	9,92%	0%	11,95%
II. Kapitalne rezerve	0	0	0	0
III. Rezerve iz dobiti i revalorizacijske rezerve	0%	0%	0%	0%
IV. Zadržana dobit/preneseni gubici	10,13%	-7,29%	17,10%	32,40%
V. Dobit/gubitak poslovne godine	-52,64%	62,77%	121,79%	23,04%
VI. Manjinski interes	0	0	0	0
B) REZERVIRANJA	0	0	0	0
C) DUGOROČNE OBVEZE	70,38%	72,84%	44,22%	-23,42%
D) KRATKOROČNE OBVEZE	-11,31%	13,31%	47,92%	59,44%
E) ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEG RAZDOBLJA	30,55%	105,55%	107,36%	-10,19%
F) Ukupna pasiva	9,23%	28,99%	42,24%	15,25%

Izvor: Izrada autora, podaci preuzeti sa www.fininfo.hr (30.08.2020.)

U tablici 16. prikazane su promjene stope pozicija skraćene bilance navedenog poduzeća za istraživane godine. Vidi se kako vrijednost dugotrajne imovine prvo raste za preko 10% u 2016. godini, pa zatim također rast od 40,20% u 2017. i 86,82% u 2018. godini. Taj trend prati materijalna imovina, dok nematerijalna imovina ima drugačije kretanja i prvo pada vrijednost za skoro 51% u 2016. godini, pa opet za 82,81% u 2017. godini i na kraju vrijednost nematerijalne imovine raste za skoro 25125,40% u 2018. godini. U posljednjoj promatranoj godini nematerijalna imovina bilježi pad od 5,11%. U kratkotrajnoj imovini vrijednost zaliha ima pozitivan trend rasta i to rastu za 44,16% u 2016. godini u odnosu na 2015. godini, zatim rastu za 1,64% u 2017. godini i 62,89% u 2019. godini. Pad zaliha od 4,83% zabilježen je u 2018. Godini. Vrijednost potraživanja prvo pada u 2016. godini za 3,98% pa raste u sljedećoj godini za 35,74% i 37,71% u 2018. godini, dok u posljednjoj godini je zabilježen pad od 5,99%. Ukupna imovina poduzeća ima kontinuirano kretanje, rast

od 9,29% u 2016. godini u odnosu na 2015. godinu, dok je najveći rast zabilježen u 2018. godini od 42,24% u odnosu na 2017. godinu. Stavka zadržane dobiti u 2016. u odnosu na 2015. godini bilježi rast od 10,13%, a zatim pada za 7,29% u 2017. godini, dok ponovno raste za 17,10% u 2018. godini i 32,40% u 2019. godini. Dobit poduzeća prvo pada za 52,64% u 2016. , pa raste za 62,77% u 2017. godini, dok u 2018. godini dobit raste za 121,79% u odnosu na dobit ostvarenu 2017. godine. U posljednjoj godini zabilježen je također rast od 23,04%. Dugoročne obveze bilježe rast, dok u 2019. godini bilježe pad. Kratkoročne obveze padaju u 2016. godini za 11,31% pa potom ostvaruju rast vrijednosti u 2017. godini za 13,31% i 47,92% u 2018. godini u odnosu na prethodnu. U posljednjoj promatranoj godini dolazi također do rasta kratkoročnih obveza za 59,44% u odnosu na 2018. godinu. Iz promatranih podataka vidljivo je da se radi o velikim investicijama i ulaganjima.

5.2.2. Račun dobiti i gubitka poduzeća Bomark d.o.o.

„Račun dobiti i gubitka je temeljni financijski izvještaj koji sadrži prihode i rashode, i ovisno o njihovoj razlici prikazuje koliki je dobitak odnosno gubitak poduzeća u određenom razdoblju.,, (Proklin, 2008:42)

Račun dobiti i gubitka pruža najviše informacija o tome je li poduzetnik ostvario dobitak ili gubitak. On prikazuje aktivnost poduzeća u određenom razdoblju. Razlika između prihoda i rashoda daje financijski rezultat. Prema tome kada su prihodi veći od rashoda poduzetnik je ostvario dobit, a kada su rashodi veći od prihoda tada je poduzetnik u gubitku. U tablici 17. predstavljen je račun dobiti i gubitka poduzeća Bomark Pak d.o.o. za razdoblje od 2015. do 2019. godine.

Tablica 17. Račun dobiti i gubitka poduzeća Bomark Pak d.o.o. za razdoblje od 2015. do 2019. godine

RAČUN DOBITI I GUBITKA	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
I. POSLOVNI PRIHODI	269.155.418	263.449.181	274.083.433	403.639.881	555.427.567
1. Prihodi od prodaje	261.153.020	261.151.514	271.282.067	396.803.636	537.318.809
2. Ostali poslovni prihodi	8.002.398	2.297.667	2.801.366	6.836.245	18.108.757
II. POSLOVNI RASHODI	259.072.691	255.754.289	264.432.182	386.534.426	534.523.002
1. Promjene vrijednosti zaliha proizvodnje u tijeku i gotovih	(10.135.662)	7.482.930	866.492	(5.178.028)	6.404.215

proizvoda					
2. Materijalni troškovi	230.834.996	240.081.263	239.936.919	344.452.927	484.486.476
<i>a) Troškovi sirovina i materijala</i>	<i>221.989.490</i>	<i>230.765.722</i>	<i>228.567.120</i>	<i>322.961.641</i>	<i>458.749.051</i>
<i>b) Troškovi prodane robe</i>	<i>1.631.492</i>	<i>1.531.526</i>	<i>2.897.337</i>	<i>7.913.561</i>	<i>6.182.676</i>
<i>c) Ostali vanjski troškovi</i>	<i>7.214.014</i>	<i>7.784.015</i>	<i>8.472.462</i>	<i>13.577.725</i>	<i>19.554.749</i>
3. Troškovi osoblja	6.955.468	8.913.214	10.566.613	13.190.543	19.927.711
4. Amortizacija	5.438.024	7.509.162	8.333.911	15.373.378	22.832.572
5. Ostali troškovi	3.073.353	4.014.432	4.062.699	5.037.098	6.303.717
6. Vrijednosno usklađivanje	776.847	537.998	646.329	643.390	1.252.89
7. Rezerviranja	0	0	0	0	695.000
8. Ostali poslovni rashodi	1.858.341	2.181.149	1.752.202	2.659.062	5.428.849
III. FINANCIJSKI PRIHODI	3.737.031	2.729.830	2.891.742	4.342.944	3.041.426
IV. FINANCIJSKI RASHODI	6.962.949	6.193.851	6.335.841	7.828.795	8.721.278
V. UKUPNI PRIHODI	272.892.449	266.179.011	276.975.175	407.982.826	558.468.992
VI. UKUPNI RASHODI	265.266.542	262.717.237	270.768.023	394.363.222	543.244.280
VII. DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	7.625.907	3.461.774	6.207.152	13.619.604	15.224.712
1. Dobit prije oporezivanja	7.625.907	3.461.774	6.207.152	13.619.604	15.224.712
2. Gubitak prije oporezivanja	0	0	0	0	0
XIII. POREZ NA DOBIT	388.484	34.192	628.083	1.245.598	0
IX. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	7.237.423	3.427.582	5.579.069	12.374.006	15.224.712
1. Dobit razdoblja	7.237.423	3.427.582	5.579.069	12.374.006	15.224.712
2. Gubitak razdoblja	0	0	0	0	0

Izvor: Izrada autora, podaci preuzeti sa www.fininfo.hr (30.08.2020.)

Iz tablice 17. vidljivo je kako ukupni prihodi poduzeća Bomark Pak d.o.o. kroz promatrano razdoblje kontinuirano rastu i to sa 269.155.418 kuna u 2015. godini na 274.083.433 kn u 2017. godini, što predstavlja rast od 4,04%. Struktura poslovnih prihoda poduzeća prikazanih u tablici 18. u svim promatranim godina u ukupnim prihodima zauzima više od 98% od čega su najznačajniji prihodi od prodaje koji iznose 98,63% u 2015. godini u ukupnim prihodima, 98,97% u 2016. godini, 98,96% u 2017. godini, 98,94% u 2018. godini i 99,46% u 2019. godini iz čega se može zaključiti da poduzeće posluje prodajom vlastitih gotovih proizvoda.

Ukupni rashodi poduzeća prate trend rasta ukupnih prihoda i sukladno tome kontinuirano rastu kroz istraživano razdoblje. Od 2017. godine do 2019. došlo je do rasta poslovnih rashoda, dok je u 2016. godini došlo do pada poslovnih rashoda. Ukupni ili poslovni rashodi sastoje se od materijalnih troškova, troškova osoblja, amortizacije i ostalih troškova i ostalih poslovnih rashoda. Najznačajniji troškovi u poduzeću u navedenom razdoblju predstavljaju materijalni troškovi koji u 2015. godini iznose više od 230 milijuna kuna i kontinuirano rastu do 2019. godine. U posljednjoj godini iznose nešto više od 484 milijuna kuna. U ukupnim troškovima zauzimaju 89,10% u 2015. godini, 93,87% u 2016. godini, 90,74% u 2017. godini, 89,11% u 2018. godini i 90,64% u 2019. godini. Njihov rast iznosi 4% u 2016. godini, 43,56% u 2018. godini i 40,65% u 2019. godini, a u 2017. godini troškovi su pali za 0,06% u odnosu na prethodnu godinu koji su prikazani tablicom 18. Troškovi osoblja imaju slično kretanje i iznose 6.955.468 kuna u 2015. godini pa u sljedećoj godini rastu na 8.913.214 kuna što ukazuje na porast broja zaposlenih. U 2017. i 2018. godini troškovi osoblja također rastu, dok su u posljednjoj promatranoj godini, odnosno 2019. godini su iznosili 19.927.711 kn, što je 3 puta više u odnosu na 2015. godinu.

Financijski prihodi kao i financijski rashodi ne igraju značajnu ulogu u ukupnim prihodima i rashodima poduzeća. Kako se može vidjeti iz tablice 18. financijski prihodi sudjeluju sa samo 1,37% u ukupnim prihodima u 2015. godini, 1,03% u 2016. godini, 1,04% u 2017. godini, 1,06% u 2018. godini dok u 2019. godini zauzimaju samo 0,54% u ukupnim prihodima. Financijski rashodi u strukturi ukupnih rashoda u promatranom razdoblju zauzimaju najviše u 2016. godini i to 2,65%.

Ukupni prihodi poduzeća u promatranom razdoblju bilježe kontinuirani rast, osim u 2016. godini kada su bilježili lagani pad. U 2015. godini ukupni prihodi poduzeća iznose 272.892.449 kn, a u 2019. godini iznose 558.468.992 kn, što predstavlja veliki rast ukupnih prihoda. Iz tablice 18. vidljivo je kako je došlo do rasta ukupnih prihoda poduzeća u posljednje tri godine. Dobit poduzeća Bomark Pak d.o.o. u 2015. godini iznosila je 7,62 milijuna kuna, u 2016. godini iznosila je nešto više od 3,46 milijuna kuna što predstavlja pad od 54,61%. Dobit nakon poreza iznosi 7.237.423 kn u prvoj istraživanoj godini, a 15.224.712 kn u 2019. godini. Dobit poduzeća u 2017. godini nakon poreza iznosi 5.579.069 kn i počinje rasti (79,31% u odnosu na 2016. godinu). U 2018. godini ukupni prihodi poduzeća bilježe rast od 47,30%, a rashodi poduzeća također prate rast od 45,65%. Dobit poduzeća prije poreza porasla je za 119,42% u odnosu na 2017. godinu. U posljednjoj promatranoj godini dobit prije

oporezivanja je iznosila 15.224.712 kuna što predstavlja rast od 11,79% u odnosu na 2018. godinu.

Tablica 18. Struktura računa dobiti i gubitka poduzeća Bomark Pak d.o.o. kroz istraživano razdoblje (u postocima)

RAČUN DOBITI I GUBITKA	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
I. POSLOVNI PRIHODI	98,63%	98,97%	98,96%	98,94%	99,46%
1. Prihodi od prodaje	97,03%	99,13%	98,98%	98,31%	96,74%
2. Ostali poslovni prihodi	2,97%	0,87%	1,02%	1,69%	3,26%
II. POSLOVNI RASHODI	97,67%	97,35%	97,66%	98,01%	98,39%
1. Promjene vrijednosti zaliha proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda	(3,91%)	2,93%	0,33%	(1,34%)	1,20%
2. Materijalni troškovi	89,10%	93,87%	90,74%	89,11%	90,64%
<i>a) Troškovi sirovina i materijala</i>	<i>96,17%</i>	<i>96,12%</i>	<i>95,26%</i>	<i>93,76%</i>	<i>94,69%</i>
<i>b) Troškovi prodane robe</i>	<i>0,71%</i>	<i>0,64%</i>	<i>1,21%</i>	<i>2,30%</i>	<i>1,28%</i>
<i>c) Ostali vanjski troškovi</i>	<i>3,13%</i>	<i>3,24%</i>	<i>3,53%</i>	<i>3,94%</i>	<i>4,04%</i>
3. Troškovi osoblja	2,68%	3,49%	4,00%	3,41%	3,73%
4. Amortizacija	2,36%	2,94%	3,15%	3,98%	4,27%
5. Ostali troškovi	1,19%	1,57%	1,54%	1,30%	1,18%
6. Vrijednosno usklađivanje	0,03%	0,21%	0,24%	0,17%	0,23%
7. Rezerviranja	0	0	0	0	0,13%
8. Ostali poslovni rashodi	0,72%	0,85%	0,66%	0,69%	1,02%
III. FINANCIJSKI PRIHODI	1,37%	1,03%	1,04%	1,06%	0,54%
IV. FINANCIJSKI RASHODI	2,33%	2,65%	2,34%	1,99%	1,61%
V. UKUPNI PRIHODI	100%	100%	100%	100%	100%
VI. UKUPNI RASHODI	100%	100%	100%	100%	100%

Izvor: Izrada autora, podaci preuzeti sa www.fininfo.hr (30.08.2020.)

U tablici 18. prikazana je struktura računa dobiti i gubitka poduzeća Bomark Pak d.o.o. za razdoblje od 2015. do 2019. godine, dakle provedena je vertikalna analiza. U tablici je zapravo provedena vertikalna analiza računa dobiti i gubitka, koja prikazuje strukturu pojedinih pozicija unutar stavki ukupnog prihoda i ukupnog rashoda tj. utvrđuje se udio svake pojedine stavke računa dobiti i gubitka u odnosu na ukupni prihod i ukupni rashod kroz sve promatrane godine. Prihodi od prodaje zauzimaju 97,03% u 2015. godini, 99,13% u 2016., 98,98% u 2017., 98,31% u 2018. godini i 96,74% u 2019. godini u ukupno ostvarenim

prihodima. Materijalni troškovi u 2015. godini zauzimaju 89,10% u ukupnim troškovima, a 90,64% u 2019. godini. Pod materijalne troškove spadaju troškovi sirovina i materijala kao i troškovi prodane robe te ostali vanjski troškovi. Troškovi osoblja zauzimaju 2,68% u ukupnim troškovima u 2015. godini, a najviše u 2017. godini i to 4%. U troškove osoblja spadaju neto plaće i nadnice, troškovi poreza i doprinosa iz plaća i doprinosa na plaće. Financijski prihodi kao i financijski rashodi zauzimaju vrlo mali udio u ukupnim prihodima kao i u ukupnim rashodima. U tablici 19. koja slijedi nakon tablice 18. prikazane su stope promjena pozicija računa dobiti i gubitka poduzeća Bomark Pak d.o.o. kroz istraživane godine koje prikazuju postotnu promjenu pojedinih stavki prihoda i rashoda u odnosu na prethodnu istraživanu godinu kroz navedeno razdoblje od 2015. do 2019. godine.

Tablica 19. Stope promjena pozicija računa dobiti i gubitka poduzeća Bomark Pak d.o.o. kroz istraživano razdoblje

RAČUN DOBITI I GUBITKA	2016./2015.	2017./2016.	2018./2017.	2019./2018.
I. POSLOVNI PRIHODI	-3,22%	4,04%	47,27%	37,60%
1. Prihodi od prodaje	-0,01%	3,88%	46,27%	35,41%
2. Ostali poslovni prihodi	-72,29%	21,92%	144,03%	164,89%
II. POSLOVNI RASHODI	-2,29%	3,39%	46,18%	38,29%
1. Promjene vrijednosti zaliha proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda	-	-	-	-
2. Materijalni troškovi	4,00%	-0,06%	43,56	40,65%
<i>a) Troškovi sirovina i materijala</i>	3,95%	-0,95%	41,30	42,04%
<i>b) Troškovi prodane robe</i>	-7,13%	89,18%	173,13%	-21,87%
<i>c) Ostali vanjski troškovi</i>	7,90%	8,84%	60,26%	44,02%
3. Troškovi osoblja	28,15%	18,55%	24,83%	51,08%
4. Amortizacija	38,09%	10,98%	84,47%	48,52%
5. Ostali troškovi	30,62%	1,20%	23,98%	25,15%
6. Vrijednosno usklađivanje	-31,75%	20,14%	-0,45%	94,73%
7. Rezerviranja	0	0	0	0
8. Ostali poslovni rashodi	17,37%	-19,67%	51,76%	104,16%
III. FINANCIJSKI PRIHODI	-27,95%	5,93%	50,18%	-29,97%
IV. FINANCIJSKI RASHODI	12,42%	-9,01%	23,56%	11,40%
V. UKUPNI PRIHODI	-3,46%	4,06%	47,30%	36,89%
VI. UKUPNI RASHODI	-0,96%	3,06%	45,65%	37,75%
VII. DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	-54,61%	79,31%	119,42%	11,79%
1. Dobit prije oporezivanja	-54,61%	79,31%	119,42%	11,79%

2. Gubitak prije oporezivanja	0	0	0	0
XIII. POREZ NA DOBIT	-91,20%	1736,93%	98,32%	-
IX. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	-52,64%	62,77%	121,79%	23,04%
1. Dobit razdoblja	-52,64%	62,77%	121,79%	23,04%
2. Gubitak razdoblja	0	0	0	0

Izvor: Izrada autora, podaci preuzeti sa www.fininfo.hr (30.08.2020.)

U tablici 19. provedena je horizontalna analiza iz koje su vidljive stope promjena pozicija računa dobiti i gubitka i može se uočiti kako su poslovni prihodi pali za 3,22% u 2016. godini, dok su u 2017. porasli za 4,04%. Najveći rast poslovnih prihoda dogodio se u 2018. godini za 47,27% u odnosu na godinu ranije. U 2019. godini prihodi su također rasli i to za 37,60%. Poslovni rashodi prate trend rasta poslovnih prihoda i najviše su rasli u 2018. godini za 46,18%. Od poslovnih rashoda zanimljiva je stavka troškova osoblja jer su u 2019. godini, u odnosu na 2018. godinu troškovi osoblja porasli za više od 51,08%, što ukazuje na porast broja zaposlenih. Dobit nakon poreza pala je za 52,64% u 2016. godini, a u 2018. bilježi najveći rast dobiti nakon oporezivanja od 121,79% u odnosu na 2017. godinu.

5.2.3. Izvještaj o novčanom tijeku navedenog poduzeća

Izvještaj o dobiti i gubitku prikazuje financijski rezultat promatranog poduzeća u obračunskom razdoblju, odnosno jedne godine. Međutim, ako se želi saznati kakvo će biti poslovanje na dugi rok, podatak o jednogodišnjem dobitku može zavaravati.

„Mnogo bolji zaključci mogu se izvoditi iz saznanja o ukupnom financijskom stanju, pravcima novčanih tokova i promjenama neto imovine. U tu se svrhu izrađuje Izvještaj o novčanim tokovima. On prikazuje sposobnost subjekta da očuva financijsku vrijednost glavnice i da stvara novac i novčane ekvivalente za opstanak i daljnji razvoj. Međutim, za donošenje ispravnih zaključaka, Izvještajem o novčanom toku treba se koristiti zajedno s ostalim financijskim izvješćima. Tek zajedno s njima korisnici mogu diskontiranjem budućih neto novčanih tokova izračunati sadašnju vrijednost subjekta.“ (Crnković L. i dr., 2008:220)

Tablica 20. Skraćeni izvještaj o novčanom toku Bomark Pak d.o.o. od 2015. do 2019. godine

Izvještaj o novčanom toku	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
NOVČANI TOK IZ POSLOVNIH	12.302.496	-12.764.396	43.373.725	34.690.972	-7.817.381

AKTIVNOSTI					
NOVČANI TOK IZ INVESTICIJSKIH AKTIVNOSTI	-17.851.195	-14.963.330	-39.831.274	-110.743.043	-24.625.681
NOVČANI TOK IZ FINANCIJSKIH AKTIVNOSTI	12.785.830	22.043.523	2.683.572	73.857.647	38.874.134
POVEĆANJE / SMANJENJE NOVCA	7.237.131	-5.684.203	6.226.023	-2.194.423	6.431.071

Izvor: Izrada autora, podaci preuzeti sa www.fininfo.hr (30.08.2020.)

Iz tablice 20., u 2015. godini novčani tijek od poslovnih aktivnosti bio je pozitivan u iznosu od 12.302.476 kuna. Treba naglasiti da je poduzeće u istoj toj godini ostvarilo dobit od 7,6 milijuna kuna. Novčani tijek od investicijskih aktivnosti u istoj godini bilježi smanjenje od 17.851.195 kune, a razlog je kupnja dugotrajne imovine. Novčani tijek od financijskih aktivnosti bilježi rast od 12 milijuna kuna što konačno rezultira povećanjem novca i novčanih ekvivalenata za više od 7 milijuna kuna.

Za razliku od prethodne u 2016. godini dolazi do smanjenja novčanog tijeka od poslovnih aktivnosti od 12,7 milijuna kuna, a razlog proizlazi zbog smanjenja kratkoročnih obveza za skoro 12 milijuna kuna i povećanju zaliha za više od 23 milijuna kuna. U odnosu na 2015. godini, 2016. godina također bilježi negativan novčani tijek od investicijskih aktivnosti od 14.963.330 kuna (zbog kupnje dugotrajne imovine). U 2016. godini dolazi do povećanja novčanog tijeka od financijskih aktivnosti za 22,04 milijuna kuna. Ukupno gledano u 2016. godini dolazi do smanjenja novca i novčanih ekvivalenata za 5.684.203 kuna.

U 2017. godini dolazi do povećanja novca i novčanih ekvivalenata na kraju razdoblja za 6.226.023 kuna, od toga povećanje novčanog tijeka od poslovnih aktivnosti za 43.373.725 kuna i povećanje novčanog tijeka od financijske aktivnosti za 2.683.572 kuna i smanjenje novčanog tijeka od investicijskih aktivnosti za skoro 39,8 milijuna kuna. Uzmemo li u obzir navedeno, iz izvještaja o novčanom tijeku je vidljivo kako je došlo do velikog rasta ulaganja u dugotrajnu imovinu što je rezultiralo novim zapošljavanju radne snage.

Izvještaj o novčanom toku u 2018. godini je imao slična kretanja kao i 2017. godine. U 2018. godini je zabilježeno najveći negativni novčani tijek od investicijskih aktivnosti. Razlog je kupnja novih proizvodnih pogona koji su omogućili nova zapošljavanja i širenje na inozemna tržišta. Kupnjom novih pogona, tvrtka Bomark Pak d.o.o. je ojačala svoju poziciju na tržištu i ostvarila prihode koji su iznosili nešto više od 500 milijuna kuna u 2019. godini.

5.3. Utjecaj poreznih reformi na poslovanje poduzeća

Početkom 2017. godine Republika Hrvatska je provela opsežnu i radikalnu reformu poreznog sustava. Krajem 2016. godine Sabor RH je usvojio paket od 16 poreznih zakona (svih 16 zakona iz paketa porezne reforme objavljeni su u Narodnim novinama broj 115/16) od kojih je većina stupila na snagu 1. siječnja 2017. godine, a samo se određene odredbe tih propisa primjenjuju od 1. siječnja 2018. godine. Ovisno o opsegu promjena u odnosu na dotadašnju regulativu, neki od zakona iz paketa propisa koji čine cjelinu porezne reforme doneseni su kao novi zakoni, a za neke su porezne oblike promjene uvedene u formi izmjena i dopuna dotada važećih propisa. Zakon o porezu na dohodak doživio je radikalne izmjene i donesen je kao novi propis, s primjenom od 1. siječnja 2017. godine.

Istovremene promjene brojnih poreznih oblika omogućile su donositeljima poreznih propisa upravljanje poreznim oblicima i uvažavanje međusobnih ovisnosti. Primjerice, neka su rješenja u sustavu poreza na dohodak posljedica određenih rješenja u sustavu poreza na dobit i obrnuto. U radu je prikazan utjecaj dva najvažnija poreza koji utječu na financijski rezultat poduzeća, a to su porez na dohodak i porez na dobit te njihove promjene od 2015. do 2019. godine.

Porezna reforma poreza na dohodak

U međunarodnim ekonomskim i poreznim usporedbama Republika Hrvatska se već niz godina percipira kao državu s visokom poreznom nametima i velikim stupnjem nestabilnosti u primjeni poreznih propisa. U usporedbi s razvijenim državama Europe porezno opterećenje u Republici Hrvatskoj ne odstupa značajno, ali ukoliko se prosuđuje u odnosu na države u okruženju, slijedi zaključak o prevelikom poreznom opterećenju građana Republike Hrvatske.

Propisi o porezu na dohodak postali su silno komplicirani zbog velikog broja olakšica, oslobođenja i izuzeća koja su tijekom niza godina ugrađivana u sustav, s upitnim efektima takvih olakšica. Ministarstvo financija Republike Hrvatske je provela veliku poreznu reformu od 2016. do 2020. godine. Prvi krug poreznog rasterećenja proveden je početkom 2017., drugi početkom 2018., treći početkom 2019., dok je posljednji krug proveden početkom 2020. godine.

Kao ciljevi 4. kruga porezne reforme navedeni su:

- „1. Smanjenje ukupnog poreznog opterećenja
2. Stabilan, održiv i jednostavan porezni sustav
3. Socijalno pravedniji porezni sustav
4. Jednostavnija i jeftinija porezna administracija
5. Veća pravna sigurnost za porezne obveznike“ (Vlada. Dostupno na: https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2019/Listopad/187%20sjednica%20VRH/Novi%20direktorij/Prezentacija_Porezna%20reforma%204.%20krug.pdf, pristupljeno:12.10.2020.)

Kako bi se vidjelo kako je porezna reforma utjecala na poslovanje poslovnog subjekta biti u tablici 21. prikazano je financijsko stanje od 2015. do 2019. godine.

Tablica 21. Financijsko stanje poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o.

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
PRIHODI U KN	272.892.449	266.179.011	276.975.175	407.982.826	558.468.992
RASHODI U KN	265.266.542	262.717.237	270.768.023	394.363.222	543.244.280
DOBIT U KN	7.625.907	3.461.774	6.207.152	13.619.604	15.224.712
BROJ ZAPOSLENIH	84	111	117	144	185
PROSJEČNA NETO PLAĆA	4.455	4.396	4.974	5.052	5.878

Izvor: Izrada autora prema podacima sa www.fininfo.hr (30.08.2020.)

Skraćeno financijsko stanje prikazano tablicom 21 prikazuje najvažnije podatke koji su korišteni u daljnjoj razradi rada. Kao najvažniji podatak za sljedeće izračune korištena je prosječna neto plaća radnika. S obzirom da nije moguće izračunati točne neto efekte porezne reforme, izračuni su približni, jer nije moguće dobiti podatke plaće za svakog pojedinog zaposlenika. Kao baza uzeta je prosječna neto plaća djelatnika koja je dobivena izračunom ukupnog iznosa neto plaća podijeljeno sa brojem zaposlenika u promatranim godinama.

Radi usporedbe prije i nakon porezne reforme na odabranom subjektu Bomark Pak d.o.o. napravljena je komparacija kroz obračun plaća. Obveze za neto plaću u 2015. godini iznose 4.455 kn te je obračun nakon porezne reforme prikazan u tablici usporedno s obračunom prije porezne reforme, u ovom slučaju uzeti su razredi i stope koji su vrijedili do 31.12.2014. godine, dok faktor osobnog odbitka iznosi 1.

Tablica 22. Obračun plaća prije i nakon provedene reforme na primjeru poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o. u 2015. godini

OBRAČUN PLAĆE PRIJE POREZNE REFORME		OBRAČUN PLAĆE NAKON PROVEDENE POREZNE REFORME		POVEĆANJE/ SMANJENJE U %
Bruto plaća	6.108,81 kn	Bruto plaća	5.928,78 kn	-3,04
MIO I. (15%)	916,32 kn	MIO I. (15%)	889,32 kn	-3,04
MIO II. (5%)	305,44 kn	MIO II. (5%)	296,44 kn	-3,04
Dohodak	4.887,05 kn	Dohodak	4.743,02 kn	-3,04
Osobni odbitak	2.200,00 kn	Osobni odbitak	2.600,00 kn	15,39
Porezna osnovica	2.687,05 kn	Porezna osnovica	2.143,02 kn	-25,39
Porez po stopi 12%	264,00 kn	Porez po stopi 12%	257,16 kn	-2,66
Porez po stopi 25%	121,76 kn	Porez po stopi 25%	0,00 kn	-100
Porez po stopi 40%	0,00 kn	Porez po stopi 40%	0,00 kn	-
Porez ukupno	385,76 kn	Porez ukupno	257,16 kn	-50,01
Prerez	46,29 kn	Prerez	30,86 kn	-50
Ukupno porez i prerez	432,05 kn	Ukupno porez i prerez	288,02 kn	-50,01
Neto	4.455,00 kn	Neto	4.455,00 kn	0
Bruto plaća	6.108,81 kn	Bruto plaća	5.928,78 kn	-3,04
Doprinosi za zdravstveno	916,32 kn	Doprinosi za zdravstveno	889,32 kn	-3,04
Doprinosi za slučaj ozljede	30,54 kn	Doprinosi za slučaj ozljede	29,64 kn	-3,04
Doprinosi za zapošljavanje	103,85 kn	Doprinosi za zapošljavanje	100,79 kn	-3,04
Ukupan trošak plaće	7.159,52 kn	Ukupan trošak plaće	6.948,53 kn	-3,04

Izvor: Izrada autora

Iz tablice 22 vidljivo je kako je došlo do promjene osnovice osobnog odbitka, dok su porezni razredi ostali isti. U 2015. godini povećan je na 2600,00 kn. Neto efekt koji je ostvaren iznosi 210,99 kn po zaposleniku. Uzmemo li u obzir da je u 2015. godini bilo zaposleno 84 djelatnika, ukupni neto efekt iznosi 17.723,16 kn mjesečno, odnosno 212.677,92 kn godišnje.

Tablica 23. Obračun plaća prije i nakon provedene reforme na primjeru poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o. u 2016. godini

OBRAČUN PLAĆE PRIJE POREZNE REFORME		OBRAČUN PLAĆE NAKON PROVEDENE POREZNE REFORME		POVEĆANJE/ SMANJENJE U %
Bruto plaća	6.006,39 kn	Bruto plaća	5.843,58 kn	-2,79
MIO I. (15%)	900,96 kn	MIO I. (15%)	876,54 kn	-2,79
MIO II. (5%)	300,32 kn	MIO II. (5%)	292,18 kn	-2,79
Dohodak	4.805,11 kn	Dohodak	4.674,86 kn	-2,79
Osobni odbitak	2.200,00 kn	Osobni odbitak	2.600,00 kn	15,39
Porezna osnovica	2.605,11 kn	Porezna osnovica	2.074,86 kn	-25,56

Porez po stopi 12%	264,00 kn	Porez po stopi 12%	248,98 kn	-6,03
Porez po stopi 25%	101,28 kn	Porez po stopi 25%	0,00 kn	-100
Porez po stopi 40%	0,00 kn	Porez po stopi 40%	0,00 kn	-
Porez ukupno	365,28 kn	Porez ukupno	248,98 kn	-46,71
Prirez	43,83 kn	Prirez	29,88 kn	-46,69
Ukupno porez i prirez	409,11 kn	Ukupno porez i prirez	278,86 kn	-46,71
Neto	4.396,00 kn	Neto	4.396,00 kn	0
Bruto plaća	6.006,39 kn	Bruto plaća	5.843,58 kn	-2,79
Doprinos za zdravstveno	900,96 kn	Doprinos za zdravstveno	876,54 kn	-2,79
Doprinos za slučaj ozljede	30,03 kn	Doprinos za slučaj ozljede	29,22 kn	-2,79
Doprinos za zapošljavanje	102,11 kn	Doprinos za zapošljavanje	99,34 kn	-2,79
Ukupan trošak plaće	7.039,49 kn	Ukupan trošak plaće	6.848,68 kn	-2,79

Izvor: Izrada autora

Iz tablice 23 Neto efekt koji je ostvaren iznosi 190,81 kn po zaposleniku. Uzmemo li u obzir da je u 2016. godini bilo zaposleno 111 djelatnika, ukupni neto efekt iznosi 21.179,91 kn mjesečno, odnosno 254.158,92 kn godišnje.

Tablica 24. Obračun plaća prije i nakon provedene reforme na primjeru poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o. u 2017. godini

OBRAČUN PLAĆE PRIJE POREZNE REFORME		OBRAČUN PLAĆE NAKON PROVEDENE POREZNE REFORME		POVEĆANJE/SMANJENJE U %
Bruto plaća	6.815,41 kn	Bruto plaća	6.756,98 kn	-0,86
MIO I. (15%)	1.022,31 kn	MIO I. (15%)	1.013,55 kn	-0,86
MIO II. (5%)	340,77 kn	MIO II. (5%)	337,85 kn	-0,86
Dohodak	5.452,33 kn	Dohodak	5.405,58 kn	-0,86
Osobni odbitak	2.600,00 kn	Osobni odbitak	3.800,00 kn	31,58
Porezna osnovica	2.852,33 kn	Porezna osnovica	1.605,58 kn	-77,65
Porez po stopi 12%	264,00 kn	Porez po stopi 24%	385,34 kn	31,49
Porez po stopi 25%	163,08 kn	Porez po stopi 36%	0,00 kn	-100
Porez po stopi 40%	0,00 kn			-
Porez ukupno	427,08 kn	Porez ukupno	385,34 kn	-10,83
Prirez	51,25 kn	Prirez	46,24 kn	-10,83
Ukupno porez i prirez	478,33 kn	Ukupno porez i prirez	431,58 kn	-10,83
Neto	4.974,00 kn	Neto	4.974,00 kn	0
Bruto plaća	6.815,41 kn	Bruto plaća	6.756,98 kn	-0,86
Doprinos za zdravstveno	1.022,31 kn	Doprinos za zdravstveno	1.013,55 kn	-0,86
Doprinos za slučaj ozljede	34,08 kn	Doprinos za slučaj ozljede	33,78 kn	-0,86
Doprinos za	115,86 kn	Doprinos za	114,87 kn	-0,86

zapošljavanje		zapošljavanje		
Ukupan trošak plaće	7.987,66 kn	Ukupan trošak plaće	7.919,18 kn	-0,86

Izvor: Izrada autora

Od 1. siječnja 2017. godine osnovni osobni odbitak za sve porezne obveznike koji imaju pravo na osobni odbitak iznosi 3.800,00 kn mjesečno. Do tada su se primjenjivala četiri različita pravila za određivanje osobnog odbitka (za osobe izvan porezno potpomognutih područja, za prvu skupinu porezno potpomognutih područja, za drugu skupinu porezno potpomognutih područja i posebna pravila za umirovljenike). Jedan osobni odbitak za sve građane predstavlja značajno pojednostavljenje sustava oporezivanja dohotka.

Izmijenjena je tarifa poreza na dohodak. Zakon o porezu na dohodak i dalje poznaje tri porezne stope: 12%, 24% i 36% (raniji Zakon: 12%, 25% i 40%), s tim da se stopa od 12% primjenjuje samo za određene dohotke iz skupine konačnih dohodaka.

Za dohotke koji su klasificirani u skupinu godišnjih dohodaka primjenjuju se stope od 24% i 36%. Predujam poreza na dohodak iz plaće obračunava se uz primjenu propisanih stopa na mjesečnu poreznu osnovicu:

- 24% na poreznu osnovicu do visine 17.500,00 kn i
- 36% na dio porezne osnovice koji prelazi iznos od 17.500,00 kn.

Tablica 24 dokazuje kako porezna reforma nije imala učinak u 2017. godini iako su promijenjeni porezni razredi i faktor osobnog odbitka. Iznos ukupno troška plaće u 2017. godini nakon provedene reforme iznosi 7.919,18 kn, što je za 68,48 kn manje u odnosu na obračun prije porezne reforme. Ukupni godišnji neto efekt porezne reforme na porezu na dohodak iznosi 96.145,92 kn.

U 2018. godini nije došlo do promjena u porezu na dohodak. Neto plaća u 2018 godini iznosila je 5052,00 kn. Ukupni trošak prosječne plaće iznosio je 8075,46 kn.

Tablica 25. Obračun plaća prije i nakon provedene reforme na primjeru poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o. u 2019. godini

OBRAČUN PLAĆE PRIJE POREZNE REFORME		OBRAČUN PLAĆE NAKON PROVEDENE POREZNE REFORME		POVEĆANJE/SMANJENJE U %
Bruto plaća	8.302,39 kn	Bruto plaća	8.302,39 kn	0

MIO I. (15%)	1.245,36 kn	MIO I. (15%)	1.245,36 kn	0
MIO II. (5%)	415,12 kn	MIO II. (5%)	415,12 kn	0
Dohodak	6.641,91 kn	Dohodak	6.641,91 kn	0
Osobni odbitak	3.800,00 kn	Osobni odbitak	3.800,00 kn	0
Porezna osnovica	2.841,91 kn	Porezna osnovica	2.841,91 kn	0
Porez po stopi 24%	682,06 kn	Porez po stopi 24%	682,06 kn	0
Porez po stopi 36%	0,00 kn	Porez po stopi 36%	0,00 kn	-
Porez ukupno	682,06 kn	Porez ukupno	682,06 kn	0
Prirez	81,85 kn	Prirez	81,85 kn	0
Ukupno porez i prirez	763,91 kn	Ukupno porez i prirez	763,91 kn	0
Neto	5.878,00 kn	Neto	5.878,00 kn	0
Bruto plaća	8.302,39 kn	Bruto plaća	8.302,39 kn	0
Doprinos za zdravstveno	1.245,36 kn	Doprinos za zdravstveno	1.369,89 kn	9,10
Doprinos za slučaj ozljede	41,51 kn			-
Doprinos za zapošljavanje	141,14 kn			-
Ukupan trošak plaće	9.730,40 kn	Ukupan trošak plaće	9.672,28 kn	-0,60

Izvor: Izrada autora

Iz tablice 25 vidljivo je da je došlo do sitnih promjena u izračunu plaća. U 2019. godini ukinuti su doprinosi za slučaj ozljede od 0,5% i doprinos za zapošljavanje od 1,7%. Stopa doprinosa za zdravstveno povećana je na 16,5% (prije 15%). U istoj godini došlo je do promjena oporezivih mjesečnih iznosa. Stopa od 24% primjenjuje se na uznose do 30.000,00 kn (prije 17.500,00 kn), dok se stopom od 36% oporezuju mjesečni iznosi veći od 30.000,00 kn. Ukupni trošak prosječne plaće u Bomark Pak d.o.o. iznosio je 9.672,28 kn, što predstavlja smanjenje od 58,12 kn u odnosu na 2018. godinu. Ukupno smanjenje troškova plaća nakon porezne reforme za 2019. godinu iznosi 129.026,40 kn.

Tablica 26. Financijsko stanje poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o. nakon provedene reforme

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
PRIHODI U KN	272.892.449	266.179.011	276.975.175	407.982.826	558.468.992
RASHODI U KN	265.266.542	262.717.237	270.768.023	394.363.222	543.244.280
DOBIT U KN	7.625.907	3.461.774	6.207.152	13.619.604	15.224.712
BROJ ZAPOSLENIH	84	111	117	144	185
PROSJEČNA NETO PLAĆA	4.455	4.396	4.974	5.052	5.878

UKUPNI TROŠAK PLAĆE PRIJE REFORME	7.160	7.039	7.988	8.075	9.730
UKUPNI TROŠAK PLAĆE NAKON REFORME	6.949	6.849	7.919	8.075	9.672
RAZLIKA	211	190	69	0	58
UKUPNA GODIŠNJA RAZLIKA	212.688	253.080	96.876	0	128.760

Izvor: Izrada autora

Provedene reforme poreza na dohodak u maloj su mjeri utjecale na poslovanje Bomark Pak d.o.o. za istraživano razdoblje. Ukupna ušteda na troškovima plaća iznosila je nešto više od 691 tisuća kuna. Provedena porezna reforma najveće učinke imala je u 2015. i 2016. godini, dok je u posljednje tri godine istraživanog razdoblja imala vrlo male učinke. Uzmemo li u obzir da je poduzeće za istraživano razdoblje ostvarilo više od 46 milijuna bruto dobiti, učinak porezne reforme na bruto dobit promatranog poduzeća iznosio je 1,50%.

Porezna reforma poreza na dobit

Porez na dobit u Republici Hrvatskoj plaća se od 2001. godine u visini od 20%. Ova stopa vrijedila je do 1. siječnja 2017. godine. Poreznom reformom stopa poreza na dobit smanjena je na 18% i 12%. Poreznom stopom od 18% odnosi se na poduzeća koja ostvaruju više od 3 milijuna kuna prihoda. Stopa od 12% odnosi se na poduzeća koja ostvaruju manje od 3 milijuna prihoda. Promatrano poduzeće je u istraživanom razdoblju koristilo stope od 20% i 18%.

Poreznom reformom povećani su porezno priznati troškovi za reprezentaciju koji su prije porezne reforme iznosili 30%, te su sada povećani na 50%. Istom poreznom reformom smanjeni su porezno priznati troškovi za osobna vozila na 50% (prije 70%).

Postupak poreznog priznavanja usklađivanja potraživanja i otpisa potraživanja je olakšan poreznom reformom jer se više ne traži da porezni dužnik mora biti utužen da bi se takav porezni rashod priznavao. Ovaj porezni rashod počeo se primjenjivati već pri prijavi poreza na dobit za 2016. godinu. Porezna reforma ukinula je olakšicu koja se odnosi na reinvestiranu dobit.

U nastavku rada prikazan je učinak porezne reforme poreza na dobit od 2017. do 2019. godine. Obračun poreza na dobit zasniva se na obračunu dobiti za tu godinu i usklađuje se za

stalne i privremene razlike između oporezive i računovodstvene dobiti. S obzirom da nije moguće doći do podataka koje sve stavke su povećale i smanjile poreznu osnovicu poreza na dobit, u radu će se koristiti porez na dobit prije oporezivanja i troškovi reprezentacije.

Tablica 27. Kretanje troškova reprezentacije poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o.

	2017.	2018.	2019.
UKUPNI TROŠAK REPREZENTACIJE	506.807	793.082	612.772
PRIZNATI TROŠAK (30%)	152.042	237.925	183.832

Izvor: Izrada autora

Tablica 27 prikazuje kretanje troškova reprezentacije od 2017. do 2019. godine. Ukupni troškovi reprezentacije iznosili su 1.912.661 kuna za istraživano razdoblje. Ukupni porezno priznati troškovi reprezentacije iznosili su 573.799 kn.

Tablica 28. Kretanje troškova reprezentacije poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o. nakon provedene porezne reforme

	2017.	2018.	2019.
UKUPNI TROŠAK REPREZENTACIJE	506.807	793.082	612.772
PRIZNATI TROŠAK (50%)	253.404	396.541	306.386

Izvor: Izrada autora

Za usporedbu stanja prije i nakon porezne reforme, uzet je za primjer iznos reprezentacije po stopi od 30% i iznos reprezentacije pod stopi od 50% priznatog troška. Prije porezne reforme iznos ukupnih priznatih troškova za istraživano razdoblje je iznosio 573.799, dok je nakon porezne reforme iznosio 956.331 kuna. Ovo predstavlja povećanje porezno priznatog troška za 382.532 kuna.

Tablica 29. Financijsko stanje poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o. prije porezne reforme poreza na dobit

	2017.	2018.	2019.
PRIHODI U KN	276.975.175	407.982.826	558.468.992
RASHODI U KN	270.768.023	394.363.222	543.244.280
DOBIT U KN	6.207.152	13.619.604	15.224.712
POREZ NA DOBIT (20%)	1.241.430	2.723.921	3.044.942
NETO DOBIT	4.965.722	10.895.683	12.179.770

Izvor: Izrada autora

Ukupna dobit promatranog poduzeća u istraživanom razdoblju prije porezne reforme je iznosila 35.051.468 kn. U tablici 29 kao primjer je uzeta porezna stopa poreza na dobit od 20%. U nastavku rada dan je prikaz učinka porezne reforme poreza na dobit od 18% za istraživano razdoblje.

Tablica 30. Financijsko stanje poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o. nakon porezne reforme poreza na dobit

	2017.	2018.	2019.
PRIHODI U KN	276.975.175	407.982.826	558.468.992
RASHODI U KN	270.768.023	394.363.222	543.244.280
DOBIT U KN	6.207.152	13.619.604	15.224.712
POREZ NA DOBIT (18%)	1.117.287	2.451.529	2.740.448
NETO DOBIT	5.089.865	11.168.075	12.484.264
RAZLIKA POREZA NA DOBIT (20%-18%)	124.143	272.392	304.494

Izvor: Izrada autora

Porezna reforma poreza na dobit imala je pozitivan utjecaj na poslovanje promatranog poduzeća. Smanjenjem stope poreza dobit i povećanjem porezno priznatog troška reprezentacije poslovnom je subjektu ostavila više dobiti nakon oporezivanja nego što je to bilo prije porezne reforme. Iz tablice 30 vidljivo je da je ukupni razlika poreza na dobit iznosila 701.029 kn u razdoblju od 2017. do 2019. godine. Ukupno porezno rasterećenje koje se odnosi na stopu poreza na dobit i troškove reprezentacije iznosilo je 1.083.561 kuna. Treba naglasiti kao se navedeni izračuni odnose na prikaz učinaka porezne reforme. Kod prijave poreza na dobit ulaze razne stavke umanjena i povećanja porezne osnovice, te nije moguće doći do svih financijskih podataka (u ovom slučaju bruto bilance).

S obzirom na provedenu usporedbu poslovanja poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o. prije i nakon provedbe porezne reforme može se zaključiti kako je porezna reforma pozitivno utjecala na poslovanje odabranog subjekta, te je imala pozitivan učinak na financijski rezultat u istraživanom razdoblju.

5.3.1. Analiza financijskih omjera istraživanog poduzeća

Kako bi se mogla provesti kvalitetna analiza poslovanja poduzeća, potrebno je izračunati financijske omjere poduzeća na temelju kojih će se ocijeniti rezultati poslovanja.

Dobiveni podaci financijskih omjera dobivaju se izračunima iz financijskih izvještaja poduzeća i služe kao informacije o financijskoj snazi poduzeća tj. pokazuju stupanj profitabilnosti, likvidnosti, zaduženosti i sl. Također, ti podaci potrebni su kako za internu tako i za eksternu upotrebu.

„Trgovačko društvo osniva se jer želi dugo i stabilno poslovati, bilo od koristi svojim vlasnicima (donositi im dobitak), uposlenima, doprinosti razvoju grada, regije te sveukupnom razvoju države, tj. biti društveno korisna institucija. Da bi ostvarilo te ciljeve, trgovačko društvo stupa u različite, nekada i vrlo složene poslovne odnose s drugim osobama. S druge strane, da bi "preživjelo", trgovačko društvo stalno mora ulaziti u nove investicije, osiguravati novu, sve moderniju i efikasniju opremu, tehnologiju i kadrove, kako bi se oduprlo konkurenciji. Da bi se to moglo ostvariti, treba osigurati i svježi kapital. Dionička društva, kao javna društva, svježi kapital prikupljaju novim emisijama dionica. Na osnovi dosad iznesenog moglo bi se kazati da postoje tri glavna razloga zašto se obavlja procjena boniteta trgovačkog društva i analiziraju temeljni financijski izvještaji i ostvareni financijski pokazatelji:

1. potreba da se kontinuirano prati vlastita financijska situacija, analiziraju ostvareni financijski pokazatelji, planiraju financijski instrumenti i provodi financijski nadzor,
2. da se izračunaju i analiziraju financijski pokazatelji poslovnih partnera s kojima trgovačko društvo stupa u različite poslovne odnose i
3. da se kod ulaganja u dugoročne vrijednosne papire detaljno provjeri bonitete emitenta dugoročnog vrijednosnog papira, odnosno da se potencijalnim ulagačima pruže sve relevantne informacije potrebne za donošenje odluke o ulaganju kapitala, te da ga se zaštiti od eventualne prijevare.“ (Leko i dr., 1996:10)

Uvid u financijske izvještaje dostupni su za uvid bankama i drugim vanjskim stranama koji su zainteresirani za navedeno poduzeće u pogledu odobravanja kredita, poslovanja i suradnje s istim i drugo. Također je moguće vanjskim stranama u bilo kojem trenutku provjeriti trenutno stanje boniteta promatranog subjekta (da li je došlo do blokade poduzeća i sl.), te da li je došlo do promjene vlasništva, uprave i drugih važnih promjena koje mogu utjecati na poslovanje poduzeća.

„Zavisno od toga koje se odluke žele donositi, naglašava se važnost pojedinih tipova (vrsta) pokazatelja. Ako se analiza provodi, primjerice za bankara koji razmišlja o tome hoće li odobriti kratkoročni kredit nekom poduzeću, tada se naglasak stavlja na postojeću financijsku situaciju poduzeća i njegovu blisku budućnost, tj. naglašava se značenje pokazatelja koji mjere likvidnost. Nasuprot tome, sa stajališta dugoročnih investitora više se naglašava moć za stvaranje prihoda i efikasnost poslovanja nego likvidnost, jer se zna da neprofitabilna poduzeća umanjuju vrijednost imovine i bez obzira na postojeću dobru likvidnost u budućnosti neće moći iz ostvarenog poslovnog rezultata podmiriti obveze dugoročnim investitorima. Vlasnici poduzeća (dioničari), jednostavno rečeno, zainteresirani su za dugoročnu profitabilnost i sigurnost. Menadžment poduzeća zainteresiran je, naravno, za sve aspekte financijske analize jer se mora osigurati i kratkoročna i dugoročna financijska stabilnost poduzeća.,, (Žager i dr., 2010:243)

„Osim toga, mora se osigurati profitabilnost poduzeća kako bi se mogle namiriti sve kratkoročne i dugoročne obveze, zatim je nužno osigurati odgovarajuće naknade vlasnicima poduzeća (dividende) i odgovarajući iznos zadržane dobiti kako bi se poduzeće moglo razvijati. U skladu s tim zahtjevima razlikuje se nekoliko skupina financijskih pokazatelja:

1. Pokazatelji likvidnosti (liquidity ratios) - mjere sposobnost poduzeća da podmiri svoje dospjele kratkoročne obveze.
2. Pokazatelji zaduženosti (leverage ratios) - mjere koliko se poduzeće financira iz tuđih izvora sredstava
3. Pokazatelji aktivnosti (activity ratios) - mjere kako efikasno poduzeće upotrebljava svoje resurse
4. Pokazatelji ekonomičnosti - mjere odnos prihoda i rashoda, tj. pokazuju koliko se prihoda ostvari po jedinici rashoda.
5. Pokazatelji profitabilnosti (profitability ratios) - mjere povrat uloženog kapitala, što se smatra najvišom upravljačkom djelotvornošću.
6. Pokazatelji investiranja (investment ratios) - mjere uspješnost ulaganja u obične dionice.“ (Žager i dr., 2010:243)

U ovom radu korištena su četiri pokazatelja kako bismo lakše prikazali financijsku sliku poduzeća Bomark Pak d.o.o. . Razdoblje analize polazi od od 2015. do 2019. godine,

kako bismo mogli uspoređivati da li je poduzeće bilo više uspješnije ili manje uspješnije u prikazivanju svoje financijske stabilnosti i sigurnosti.

5.3.1.1. Omjeri (pokazatelji) likvidnosti

Likvidnost je jedna od najbitnijih svojstava poduzeća, ona je ključna za samo poslovanje poduzeća i bez likvidnosti u dugom roku poduzeća mogu upasti u velike nevolje glede stečaja ili likvidacije. Likvidnost poduzeća može se definirati kao sposobnost poduzeća da podmiri svoje obveze po dospelju.

„Pokazatelji likvidnosti mjere sposobnost poduzeća u kontekstu sposobnosti podmirenja dospjelih kratkoročnih obveza. Najčešći eksplicirani pokazatelji likvidnosti su koeficijent trenutne likvidnosti, koeficijent ubrzane likvidnosti, koeficijent tekuće likvidnosti i koeficijent financijske stabilnosti.“ (Žager i dr., 2010:248)

Svi navedeni pokazatelji računaju se na temelju podataka iz bilance. Postupak izračunavanja svih ovih pokazatelja prikazan je u tablici 31. U ovom radu korištena su dva pokazatelja, a to su: koeficijent tekuće likvidnosti i koeficijent ubrzane likvidnosti, jer su oni zapravo najbolji pokazatelji likvidnosti.

Tablica 31. Pokazatelji likvidnosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Koeficijent trenutne likvidnosti	Novac	Kratkoročne obveze
Koeficijent ubrzane likvidnosti	Novac + potraživanja	Kratkoročne obveze
Koeficijent tekuće likvidnosti	Kratkotrajna imovina	Kratkoročne obveze
Koeficijent financijske stabilnosti	Dugotrajna imovina	Kapital + dugoročne obveze

Izvor: Izrada autora

„Koeficijent ubrzane likvidnosti je nešto bolja mjera od koeficijenta trenutne likvidnosti. Uobičajeno se ističe kako bi njegova vrijednost trebala biti 1 ili veća od jedan, što znači da bi poduzeće koje želi održavati normalnu likvidnost moralo imati brzo unovčive imovine minimalno toliko koliko ima kratkoročnih obveza.“ (Žager i dr., 2010:248)

„Koeficijent tekuće likvidnosti (current ratio) u pravilu bi trebao biti veći od 2. Drugačije rečeno, ako poduzeće želi održavati tekuću likvidnost na normalnoj razini i izbjeći situaciju nepravodobnog plaćanja obveza, tada na raspolaganju mora imati, u pravilu, minimalno dvostruko više kratkotrajne imovine nego što ima kratkoročnih obveza. To je važno zato što postoje rizici unovčavanja kratkotrajne imovine. Prema tome, da bi se održavala normalna likvidnost poduzeća, dio kratkotrajne imovine mora biti financiran iz kvalitetnih dugoročnih izvora. Taj dio kvalitetnih dugoročnih izvora naziva se radni kapital (working capital) i utvrđuje se kao razlika kratkotrajne imovine i kratkoročnih obveza. Prema tome, radni kapital pokazuje koliko je kratkotrajne imovine financirano iz kvalitetnih dugoročnih izvora. Ako poduzeće ima više radnog kapitala, tada to znači da je njegova likvidnost i financijska stabilnost veća. Upravo se zbog toga radni kapital često naziva rezervom likvidnosti, rezervom financijske stabilnosti ili rezervom sigurnosti poslovanja.“ (Žager i dr., 2010:249)

Omjeri likvidnosti poduzeća Bomark Pak d.o.o. za razdoblje od 2015. do 2019. godine predstavljani su u sljedećoj tablici.

Tablica 32. Omjeri likvidnosti

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Kratkotrajna imovina	107.562.703	122.598.438	149.266.539	163.135.353	210.583.287
Kratkoročne obveze	78.400.318	69.534.908	78.786.925	116.538.170	185.808.835
Tekuća likvidnost	1,37	1,76	1,89	1,40	1,13
Zalihe	53.325.348	76.876.089	78.135.113	74.359.591	121.127.513
Ubrzana likvidnost	0,69	0,66	0,90	0,76	0,48

Izvor: Izrada autora na temelju podataka iz bilance

Koeficijent tekuće likvidnosti poduzeća Bomark Pak d.o.o. u 2015. godini iznosi 1,37 što implicira mogućnost da poduzeće ostane bez sredstava za podmirenje kratkoročnih obveza ako nastavi s takvim poslovanjem, a u 2016. godini taj koeficijent iznosi 1,76 što je također loš koeficijent, jer poduzeće ima 1,76 puta više sredstava za podmirenje kratkoročnih obveza. U 2017. godini dolazi do rasta koeficijenta tekuće likvidnosti što daje bolju sliku likvidnosti poduzeća. U 2018. i 2019. godini dolazi do pada koeficijenta tekuće likvidnosti što ukazuje na to da bi poduzeće moglo ostati bez sredstava za podmirenje kratkoročnih obveza, ako bi se takvo poslovanje nastavilo u budućnosti. Koeficijent ubrzane likvidnosti nije zadovoljavajući

u svim istraživanim godinama i iznosi 0,69 u 2015. godini, 0,66 u 2016. godini, 0,90 u 2017., 0,76 u 2018. i 0,48 u 2019. godini.

5.3.1.2. Omjeri (pokazatelji) zaduženosti

„Najčešći pokazatelji zaduženosti poduzeća su koeficijent zaduženosti ("debt ratio"), koeficijent vlastitog financiranja i koeficijent financiranja. Sva tri navedena pokazatelja formiranja su na temelju bilance i zbog toga se često napominje da oni odražavaju statičku zaduženost. U biti, ti su pokazatelji odraz strukture pasive i govore koliko je imovine financirano iz vlastitog kapitala (glavnice) te koliko je imovine financirano iz tuđeg kapitala (obveza). Isto tako, pomoću tih pokazatelja moguće je utvrditi odnos tuđega kapitala (obveze) i vlastitog kapitala (glavnice).“ (Žager i dr., 2010:250)

Tablica 33. Pokazatelji zaduženosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Koeficijent zaduženosti	Ukupne obveze	Ukupna imovina
Koeficijent vlastitog financiranja	Glavnica	Ukupna imovina
Koeficijent financiranja	Ukupne obveze	Glavnica
Pokriće troškova kamata	Dobit prije poreza i kamata	Kamate
Faktor zaduženosti	Ukupne obveze	Zadržana dobit + amortizacija
Stupanj pokrića I	Glavnica	Dugotrajna imovina
Stupanj pokrića II	Glavnica + dugoročne obveze	Dugotrajna imovina

Izvor: Izrada autora

U tablici 33 prikazan je postupak izračunavanja svih pokazatelja zaduženosti. U ovom radu koristiti će se tri koeficijenta zaduženosti, točnije, koeficijent zaduženosti, koeficijent vlastitog financiranja i odnos duga i glavnice

Tablica 34. Omjeri zaduženosti

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Ukupne obveze	106.906.219	118.102.516	162.730.124	237.599.531	278.513.074
Ukupna imovina	178.461.308	200.951.211	259.116.675	368.355.154	418.423.540
Koeficijent zaduženosti	0,60	0,59	0,63	0,65	0,67

Kapital	69.443.687	72.871.269	75.856.781	88.230.787	107.954.499
Koeficijent vlastitog financiranja	0,39	0,36	0,29	0,24	0,26
Odnos duga i glavnice	1,54	1,62	2,15	2,69	2,58

Izvor: Izrada autora na temelju podataka iz bilance

Na temelju podataka iz tablice 34, poduzeće Bomark Pak d.o.o. u 2015. godini imalo je koeficijent zaduženosti 0,60 što znači da je 60% duga u ukupnoj imovini poduzeća i govori kako poduzeće ima veliki financijski rizik. Koeficijent vlastitog financiranja iznosi 0,39 što znači da se poduzeće u ukupnoj imovini financira sa 39% vlastitih sredstava. Odnos duga i glavnice iznosi 1,54 i to ukazuje na mogućnost da će poduzeće imati poteškoće pri vraćanju posuđenih sredstava. U 2016. godini koeficijenti zaduženosti su kao pokazatelji slični kao u prethodnoj godini. Koeficijent zaduženosti iznosi 0,59 tj. poduzeće se u ukupnoj imovini koristi dvije trećine duga i jedna trećina vlastitog financiranja. Odnos duga i glavnice iznosi 1,62 što ukazuje da će poduzeće imati poteškoća u vraćanju duga. U preostalim godinama koeficijenti zaduženosti opet ne izgledaju dobro i pokazuju kako se poduzeće jako zadužilo i to na način da ukupne obveze u ukupnoj imovini poduzeća iznose preko 67% u 2019. godini, sukladno tome poduzeće se financira sa 26% vlastitog kapitala u istoj godini, a odnos duga i glavnice iznosi 2,58 što ukazuje da poduzeće može imati velikih poteškoća u vraćanju posuđenih sredstava.

5.3.1.3. Omjeri (pokazatelji) profitabilnosti

U kontekstu pokazatelja profitabilnosti ("profitability ratios") uočljivo je se razmatraju pokazatelji marže profita ("profit margin") te rentabilnost ukupne imovine ("rate of return on total assets) i rentabilnost vlastitog kapitala ("return on equity"). U tablici 35. prikazana je postupak izračunavanja svih pokazatelja profitabilnosti.

Tablica 35. Pokazatelji profitabilnosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Neto marža profita	Neto dobit + kamate	Ukupni prihod

Bruto marža profita	Dobit prije poreza + kamte	Ukupni prihod
Neto rentabilnost imovine	Neto dobit + kamate	Ukupna imovina
Bruto rentabilnost imovine	Dobit prije poreza + kamate	Ukupna imovina
Rentabilnost vlastitog kapitala(glavnice)	Neto dobit	Vlastiti kapital (glavnica)

Izvor: Izrada autora

„Marža profita izračunava se na temelju podataka iz računa dobiti i gubitka (izvještaja o dobiti). Razlikuje se neto od bruto marže profita. Razlika je u obuhvatu poreza u brojniku pokazatelja. Ako se usporede ova dva pokazatelja, tada usporedba govori o tome koliko relativno u odnosu na ostvareni ukupni prihod iznosi porezno opterećenje. Ako se marža profita pomnoži koeficijentom obrta ukupne imovine, kao rezultat dobit će se pokazatelj rentabilnosti imovine (neto ili bruto). To znači da se rentabilnost može povećati povećanjem koeficijenta obrta i/ili povećanjem marže profita.“ (Žager i dr., 2010:253)

„Pokazatelji rentabilnosti računaju se na temelju podataka iz bilance i računa dobiti i gubitka (izvještaja o dobiti). Pri utvrđivanju rentabilnosti imovine razlikuje se neto i bruto rentabilnost. I ovdje je, kao kod marža profita, razlika u obuhvatu poreza u brojniku pokazatelja.“ (Žager i dr., 2010:253)

Prema tome, razlika između ova dva pokazatelja ukazuje na relativno porezno opterećenje u odnosu na ukupnu imovinu. Osim ovih pokazatelja, u kontekstu pokazatelja profitabilnosti, uobičajeno se računa i rentabilnost vlastitog kapitala (glavnice), koja je zapravo najznačajnija. Na temelju usporedbe rentabilnosti vlastitog kapitala i rentabilnosti ukupne imovine te kamatne stope koja odražava cijenu korištenja tuđega kapitala moguće je doći do zanimljivih zaključaka o stupnju korištenja financijske poluge.

U tablici 36. izračunati su navedeni omjeri profitabilnosti poduzeća Bomark Pak d.o.o. za razdoblje od 2015. do 2019. godine, te je grafikonom 2 predstavljeno njihovo kretanje.

Tablica 36. Omjeri profitabilnosti

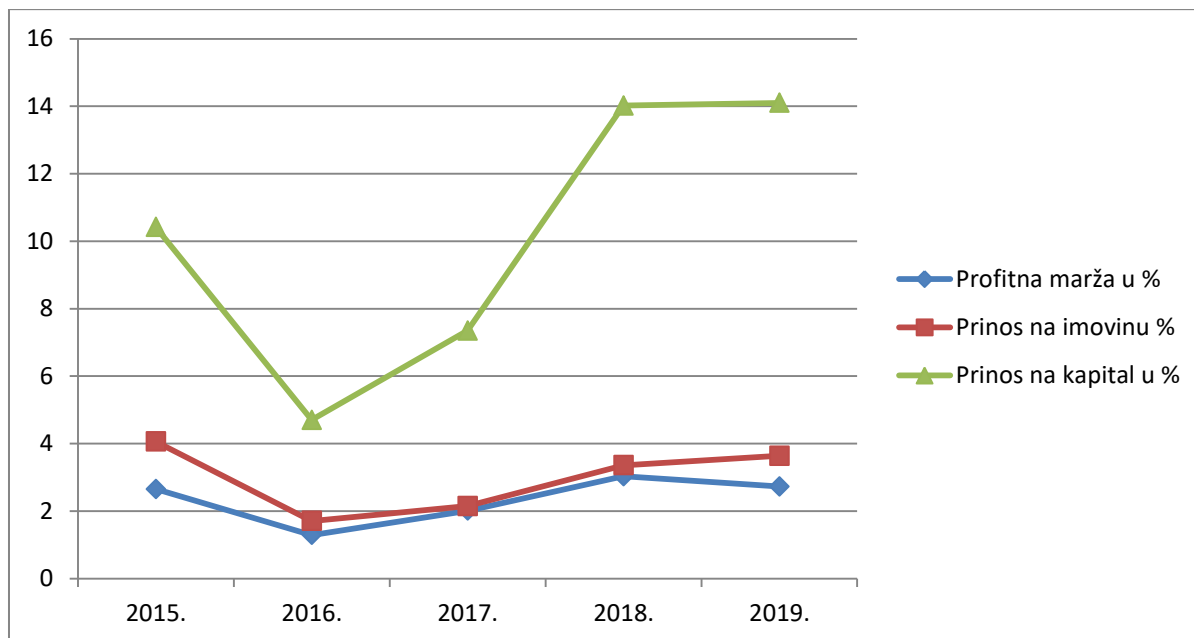
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Neto dobit	7.237.423	3.427.582	5.579.069	12.374.006	15.224.712

Ukupni prihod	272.892.449	266.179.011	276.975.175	407.982.826	558.468.992
Profitna marža u %	2,65	1,29	2,01	3,03	2,73
Ukupna imovina	178.461.308	200.951.211	259.116.675	368.355.154	418.423.540
Prinos na imovinu %	4,06	1,71	2,15	3,36	3,64
Kapital	69.443.687	72.871.269	75.856.781	88.230.787	107.954.499
Prinos na kapital u %	10,42	4,70	7,35	14,02	14,10

Izvor: Izrada autora na temelju podataka iz bilance i računa dobiti i gubitka

U 2015. godini poduzeće je ostvarilo neto dobit od 7,2 milijuna kuna što utječe pozitivno na omjere profitabilnosti. Neto profitna marža iznosila je 2,65%, prinos na imovinu 4,06% i prinos na kapital 10,42% čime se kapital poduzeća povećao u 2015. godini. To znači da je poduzeće u slučaju omjera prinosa na imovinu svakom dodatnom jedinicom prodaje ostvarilo dobit od 10,42 kn u 2015. godini. Sljedeća godina je također pozitivna jer je poduzeće ostvarilo dobit 3,4 milijuna kuna. Razlog dobiti može se vidjeti iz bilance i računa dobiti i gubitka da je poduzeće povećalo svoje prihode u navedenom razdoblju. Neto profitna marža 2016. godine iznosila je 1,29%, prinos na imovinu 1,79% što ukazuje kako je poduzeće na svaku dodatnu kunu prihoda ostvarilo 1,71 kn, a prinos na kapital 4,70%. U preostalim godinama poduzeće je također ostvarilo dobit, no ona je s obzirom na ukupni prihod niska. u posljednjoj godini istraživanog razdoblja profitna marža iznosi 2,73%, prinos na imovinu 3,64%, a prinos na kapital 14,10%. Kako zapravo izgleda kretanje omjera profitabilnosti predstavljeno je grafikonom 2.

Grafikon 2. Kretanje omjera profitabilnosti poduzeća Bomark Pak d.o.o. kroz istraživano razdoblje

Izvor: Izrada autora na temelju tablice 36.

Može se uočiti kako sva tri omjera slijede jedan drugog po godinama tako da su sva tri omjera pozitivna u istraživanom razdoblju.

5.3.1.4. Omjeri korištenja imovine (pokazatelji aktivnosti)

„Pokazatelji aktivnosti poznati su pod nazivom koeficijent obrta koji se računaju na temelju odnosa prometa i prosječnog stanja. Oni ukazuju na brzinu cirkulacije imovine u poslovnom procesu. Osim toga, ako je poznat koeficijent obrta, tada je moguće izračunati i prosječne dane vezivanja sredstava, tj. prosječno trajanje obrta. Najčešće se koeficijent obrta izračunava za ukupnu imovinu, kratkotrajnu imovinu i potraživanja. Na temelju koeficijenta obrta potraživanja moguće je utvrditi i prosječno trajanje naplate potraživanja. Svi navedeni pokazatelji utvrđuju se na temelju podataka iz bilance i računa dobiti i gubitka.“ (Žager i dr., 2010:250)

Osim pokazatelja koji su prikazani u tablici 37. moguće je računati i čitav niz drugih koeficijenata obrta. Primjerice, moguće je računati koeficijent obrta ukupnih zaliha sirovina i materijala i koeficijent obrta pojedinih vrsta zaliha. Isto tako, moguće je računati koeficijente obrta potraživanja za svakog pojedinog kupca itd. Pritom je važno naglasiti da je i s aspekta sigurnosti i s aspekta uspješnosti bolje da je koeficijent obrta što veći broj, tj. da je vrijeme vezivanja ukupne i pojedinih vrsta imovine što kraće.

Tablica 37. Pokazatelji korištenja imovine (aktivnosti)

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Koeficijent obrta ukupne imovine	Ukupni prihod	Ukupna imovina
Koeficijent obrta kratkotrajne imovine	Ukupni prihod	Kratkotrajna imovina
Koeficijent obrta dugotrajne imovine	Ukupni prihod	Dugotrajna imovina
Koeficijent obrta potraživanja	Ukupni prihod	Potraživanja
Trajanje naplate potraživanja u danima	Broj dana u godini (365)	Koeficijent obrta potraživanja

Izvor: Izrada autora

U tablici 37 prikazan je postupak izračunavanja najčešćih pokazatelja aktivnosti. U radu je korišteno pet pokazatelja aktivnosti, a to su: obrtaj potraživanja, obrtaj zaliha, obrtaj dugotrajne imovine, obrtaj kratkotrajne imovine i obrtaj ukupne imovine.

U tablici 38 izračunati su navedeni financijski omjeri za poduzeće Bomark Pak d.o.o. kroz istraživano razdoblje od 2015. godine do 2019. godine.

Tablica 38. Omjeri korištenja imovine poduzeća Bomark Pak d.o.o. za istraživano razdoblje

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Ukupni prihod	272.892.449	266.179.011	276.975.175	407.982.826	558.468.992
Potraživanja od kupaca	45.761.752	43.941.861	59.644.868	82.136.329	77.212.612
Obrtaj potraživanja (puta)	5,96	6,06	4,64	4,97	7,23
Zalihe	53.325.348	76.876.089	78.135.113	74.359.591	121.127.513
Obrtaj zaliha (puta)	5,11	3,46	3,54	5,49	4,61

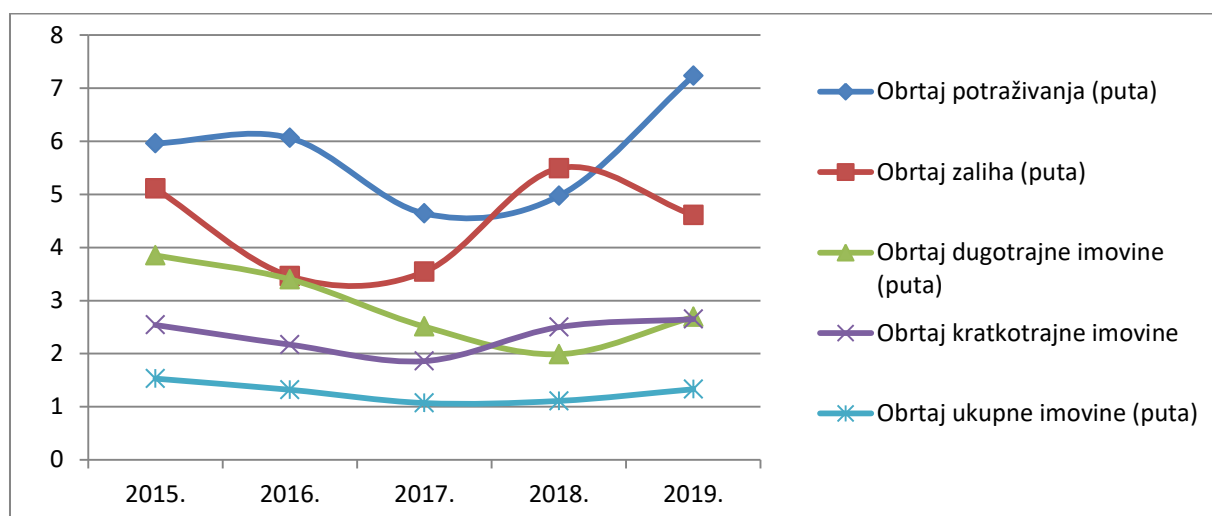
Dugotrajna imovina	70.898.605	78.352.773	109.850.136	205.219.801	207.840.253
Obrtaj dugotrajne imovine (puta)	3,85	3,40	2,51	1,99	2,69
Kratkotrajna imovina	107.562.703	122.598.438	149.266.539	163.135.353	210.583.287
Obrtaj kratkotrajne imovine	2,54	2,17	1,86	2,50	2,65
Ukupna imovina	178.461.308	200.951.211	259.116.675	368.355.154	418.423.540
Obrtaj ukupne imovine (puta)	1,53	1,32	1,07	1,11	1,33

Izvor: Izrada autora na temelju podataka iz bilance i računa dobiti i gubitka

Iz tablice 38 moguće je uočiti kako su pretežito u 2019. godini omjeri korištenja imovine najveći. Općenito je pravilo da su koeficijenti obrtaja što veći što ukazuje na sposobnost menadžmenta da što efikasnije upravlja poduzećem. Obrtaj potraživanja najveći je u 2019. godini i iznosi 7,23 puta, zatim u 2016. i iznosi 6,06 puta, dok je najmanji u 2017. godini te iznosi 4,64 puta. Koeficijent obrtaja zaliha najveći je u 2018. godini i poduzeće je obrnulo svoje zalihe 5,49 puta. Koeficijent obrtaja dugotrajne imovine najveći je u 2015. godini i iznosi 3,85 puta, a koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine najveći je u 2019. godini i iznosi 2,65. Poduzeće ima obrtaj ukupne imovine od 1,53 puta u 2015. godini, 1,21 puta u 2016., 1,07 puta u 2017., 1,11 puta u 2018. godini i u 2019. godini ono iznosi 1,33 puta.

Grafikonom 3. Omjeri korištenja imovine može se vidjeti tendencija pada ili rasta navedenih i izračunatih omjera korištenja imovine poduzeća Bomark Pak d.o.o. kroz istraživano razdoblje.

Grafikon 3. Omjeri korištenja imovine

Izvor: Izrada autora na temelju tablice 38.

Grafikonom 3 može se vidjeti kretanje omjera obrtaja imovine kroz istraživano razdoblje kroz pet godina i vidi se da koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine i koeficijent obrtaja ukupne imovine kao i koeficijent obrtaja dugotrajne imovine imaju sličnu tendenciju tako što prvo padaju prve tri godine, a u 2018. i 2019. godini počinju rasti. Sličnu tendenciju imaju i koeficijent obrtaja potraživanja sa koeficijentom obrtaja zaliha na način da koeficijenti prvo padaju u 2015 i 2016.. godini i zatim imaju porast u 2017. i 2018 godini.

5.3.2. Modeli ocjene rizičnosti istraživanog poduzeća

Predviđanje rizičnosti poslovanja poduzeća je jedno od vrlo važnih istraživačkih područja u ekonomskoj znanosti i praksi. Praktičari i znanstvenici nastoje otkriti koji su ključni čimbenici koji utječu na to hoće li poduzeće biti uspješno ili ne, gdje se uspješnost mjeri različitim kriterijima.

„Poduzeća uzimaju poslovne kredite radi pomoći u financiranju obrtnih sredstava (potraživanja i zalihe), radi kupovine opreme te radi ostalih legitimnih poslovnih potreba. Ima onoliko tipova poslovnih kredita koji se odobravaju poduzećima koliko ima različitih poduzeća zajmotražitelja. Poduzeća mogu koristiti kredite za financiranje kratkoročnih potreba kao što su privremene potrebe za obrtnim sredstvima ili za financiranje dugoročnih potreba kao što je kupovina nove opreme. Bilo da se radi o jednom ili o drugom obliku kredita, kreditni referent mora provesti detaljnu analizu prije odobravanja kredita. Proces procjene kreditnog rizika poduzeća koje traži kredit prije 30-ak godina se

obavljao upotrebom znanja eksperata koji se sastojao u pregledavanju financijskih izvještaja poduzeća, poslovnog plana te razgovora s vlasnikom poduzeća. Rezultat takvog procesa je raspoređivanje poduzeća u jednu od rizičnih kategorija koje označavaju odobravanje ili odbijanje kreditnog zahtjeva. No, takvi sistemi nisu bili dovoljni kako bi se donosile odluke u sve složenijoj bankarskoj praksi. Stoga su se počeli razvijati statistički modeli. U univarijantnim kredit scoring sistemima, donosioci odluke u financijskim institucijama uspoređuju različite financijske pokazatelje zajmotražitelja s industrijskim normama odnosno normama grane djelatnosti. Beaver prezentira moderan statistički model za predviđanje financijskog neuspjeha. Kod korištenja multivarijantnih modela, ključne računovodstvene varijable se kombiniraju kako bi se proizveo skor kreditnog rizika ili mjera vjerojatnosti da će komitent kasniti u plaćanju. Do sada se najviše primjenjivala diskriminacijska analiza koju slijedi logit regresija. Prvi model u kojemu počinje primjena takvog pristupa bio je Altmanov Z-skor model koji koristi multivarijantni pristup koji uključuje omjerne i kategorijalne vrijednosti koje se kombiniraju kako bi se dobila mjera, nazvana skor kreditnog rizika, koja najbolje diskriminira između uspješnih i neuspješnih poduzeća.“ (Šarlija 2008:132)

Postoje prigovori da se na financijske izvještaje često primjenjuje "kreativno računovodstvo" pa oni ne odražavaju stvarno stanje subjekata. Računovođe najbolje znaju da u tome ima istine. Međutim, računovodstvo je puno savršeniji sustav nego što bi se reklo na prvi pogled. Zbog toga će analiza financijskih izvještaja, čak i kada su lažirani ili nepotpuni, pokazati više od očekivanog ako računovođe posjeduju vještinu analiziranja. U nastavku rada korištena su dva najpoznatija pokazatelja rizičnosti na odabranom poduzeću.

5.3.2.1. Kralicekov DF pokazatelj

„Prilikom ocjene pokazatelja treba imati na umu gospodarsko okruženje u kojem poduzeće posluje kako bi njihova interpretacija bila što kvalitetnija. Altmanov Z-score pokazatelj nastao je na uzorku američkih poduzeća. Uzimajući u obzir različitosti američkoga i europskog okruženja, teško bi takav model bilo primijeniti na europskim poduzećima. Zato je Kralicek na temelju bilance i računa dobiti i gubitka njemačkih, švicarskih i austrijskih poduzeća razvio model za procjenu poslovne krize u poduzeću. Po uzoru na Altmanov skupni pokazatelj, Kralicek je također razdvajao "zdrava" od "nezdravih" poduzeća, te je na temelju

postupka multivarijantne diskriminantne analize razvio model za identificiranje krize u poduzeću.“ (Žager i dr., 2010:272)

Na temelju statističkih i dinamičkih pokazatelja razvijen je sljedeći model: (K. Žager i dr., 2010:272)

$$DF = 1.5X1 + 0.08X2 + 10X3 + 5X4 + 0.3X5 + 0.1X6$$

Pri čemu je:

DF = Kralicekov DF pokazatelj, a ostale veličine prikazane su prikazane u tablici 39.

Tablica 39. Kralicekov DF pokazatelj

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
X1	Čisti novčani tok	Ukupne obveze
X2	Ukupna imovina	Ukupne obveze
X3	Dobit prije kamata i poreza	Ukupna imovina
X4	Dobit prije kamata i poreza	Ukupni prihodi
X5	Zalihe	Ukupni prihodi
X6	Poslovni prihodi	Ukupna imovina

Izvor: Izrada autora

Na temelju navedenog modela može se procijeniti financijska stabilnost poduzeća, s tome da DF pokazatelj može poprimiti pozitivne i negativne vrijednosti. U tablici 40 prikazane su kritične vrijednosti DF pokazatelja s pripadajućom ocjenom financijske stabilnosti poduzeća.

Tablica 40. Vrijednosti DF pokazatelja s pripadajućom ocjenom financijske **stabilnosti**

Vrijednost DF pokazatelja	Financijska stabilnost
> 3.0	IZVRSNA
> 2.2	VRLO DOBRA
> 1.5	DOBRA
> 1.0	OSREDNJA
>0.3	LOŠA
≤0.3	POČETAK INSOLVENTNOSTI
≤0.0	UMJERENA INSOLVENTNOST
≤-1.0	IZRAZITA INSOLVENTNOST

Izvor: Izrada autora

Slično kao i kod Altmana, što je vrijednost pokazatelja veća, to poduzeće bolje posluje. Ako se vrijednost pokazatelja kreće između 1 do 3, financijska stabilnost je ocijenjena sukladno tablici 21., kao osrednje do izvrsna. Poduzeće čija je vrijednost pokazatelja manja od 0,3 ima velikih problema s financijskom stabilnošću. Negativne vrijednosti ovog pokazatelja ukazuju na umjerenu, odnosno, izrazitu insolventnost.

Tablica 41. Stavke potrebne za izračun DF pokazatelja za poduzeće Bomark Pak d.o.o.

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Čisti novčani tok	7.237.131	-5.684.203	6.226.023	-2.194.423	6.431.071
Ukupne obveze	106.906.219	118.102.516	162.730.124	237.599.531	278.513.074
Ukupna imovina	184.095.824	201.086.002	259.372.887	368.932.140	425.176.721
Dobit prije kamata i poreza	7.625.907	3.461.774	6.207.152	13.619.604	15.224.712
Ukupni prihodi	272.892.449	266.179.011	276.975.175	407.982.826	558.468.992
Zalihe	53.325.348	76.876.089	78.135.113	74.359.591	121.127.513
Poslovni prihodi	269.155.418	263.449.181	274.083.433	403.639.881	555.427.567

Izvor: Izrada autora (Izračun na temelju podataka iz financijskih izvještaja poduzeća)

Tablica 42. Kralicekov DF pokazatelj poduzeća Bomark d.o.o. od 2015. do 2019. godine

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
X1	0,067696071	-0,048129398	0,038259806	-0,009235805	0,023090733
X2	1,722031007	1,702639442	1,593883668	1,552747762	1,526595197
X3	0,041423574	0,01721539	0,023931383	0,036916285	0,035807962
X4	0,027944734	0,013005436	0,022410499	0,033382788	0,027261517
X5	0,195407928	0,28881349	0,282101502	0,182261571	0,216892101
X6	1,46203978	1,310131876	1,05671582	1,09407622	1,306345196
Kralicekov DF pokazatelj	0,998092356	0,518855374	0,726568766	0,810528993	0,846853074

Izvor: Izrada autora (Na temelju podataka iz tablice 22.)

Na temelju dobivenih podataka iz tablice 42 poduzeće Bomark Pak d.o.o u svim promatranim godinama ima manji koeficijent od 1, što se da zaključiti da poduzeće ima slabiju solventnost, te da ima lošiju financijsku stabilnost. Treba napomenuti da je u 2016. godini Kralicekov DF koeficijent bio najniži te je iznosio 0,5189. Dobiveni rezultati ukazuju da poduzeće ima problema sa solventnošću, Zadnje tri godine ukazuju da je poduzeće počelo biti financijski stabilnije. Možemo zaključiti da je promatrano poduzeće počelo pokazivati osrednju financijsku stabilnost i solventnost. S obzirom da promatrano poduzeće ima velika ulaganja i rast proizvodnje i zapošljavanja, dobiveni podaci su očekivani.

5.3.2.2. Altmanov Z-score model

Razvijen je 1968. godine u SAD-u, a sastoji se od pet poslovnih pokazatelja, ponderiranih i zbrojenih. Zbroj ponderiranih pokazatelja naziva se još i Z-faktor i on omogućuje ukupnu ocjenu poslovanja poduzeća. Velika je prednost Altmanova modela pokušaj izvođenja cjelovite ocjene poslovanja poduzeća – njegova financijskog zdravlja, kreditne sposobnosti i uspješnosti – te u jednostavnosti promjene. Modelu se prigovara nedovoljna teorijska utemeljenost prilikom izbora pokazatelja, tako da postoje i pojedine varijante modela i pondera. Ponderi pojedinih pokazatelja rezultat su empirijskih istraživanja provedenih u SAD-u.

„Razvijen je na temelju američke privrede, proučavanjem podataka 66 proizvodnih poduzeća koja su bankrotirala u razdoblju od 1945. do 1965. godine. Za potrebe istraživanja primijenjena su 22 pokazatelja koja su postupkom multivarijantne diskriminantne analize reducirana na 5 financijskih pokazatelja koja su najbolje odražavala financijsku situaciju u poduzeću.“ (Žager i dr., 2010:270)

Na temelju navedenog postupka proizašla je sljedeća funkcija, odnosno model:

$$Z = 1.2X1 + 1.4X2 + 3.3.X3 + 0.6X4 + 1.0X5$$

Gdje je Z - zbrojni pokazatelj, a ostale su veličine prikazane u tablici 43.

Tablica 43. Pokazatelji Altmanovog Z-score modela

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
X1	Radni kapital	Ukupna imovina
X2	Zadržana dobit	Ukupna imovina
X3	Dobit prije kamata i poreza	Ukupna imovina
X4	Tržišna vrijednost glavnice	Ukupne obveze
X5	Ukupni prihodi	Ukupna imovina

Izvor: Izrada autora

„Pokazatelj likvidnosti (X1) koji predstavlja udio radnog kapitala u ukupnoj imovini odabran je u model jer su istraživanja pokazala da kod poduzeća koja posluju s operativnim gubicima pada udio kratkotrajne imovine u ukupnoj imovini. Pokazatelj X2, koji stavlja u odnos zadržanu dobit i ukupnu imovinu poduzeća odabran je u model jer pokazuje udio reinvestiranih sredstava tijekom godina poslovanja. Naime, zadržana dobit smatra se najboljim izvorom rasta poduzeća i izvora financiranja poduzeća. Pokazatelj X3 u modelu

prikazuje profitabilnost poduzeća. Drugim riječima, radi se o pokazatelju profitabilnosti imovine koji je neovisan o stupnju financijske poluge i poreza. Pokazatelj X4 pokazuje koliko imovina poduzeća može izgubiti na vrijednosti prije nego što poduzeće postane insolventno. Primjerice, poduzeće s tržišnom vrijednosti kapitala od 1,000 u dugom od 500 može doživjeti pad vrijednosti od 1/3 % prije nego što postane nesolventno, dok poduzeće s kapitalom od 250 postaje insolventno kada izgubi 1/3 svoje vrijednosti. Pokazatelj X5 zapravo je pokazatelj aktivnosti poduzeća, odnosno, se o koeficijentu obrta ukupne imovine.“ (Žager i dr., 2010:271)

Problem ovog modela je u tome što nije bio primjenjiv za poduzeća koja nisu kotirala na burzi, odnosno, za ona poduzeća koja nisu imala tržišnu vrijednost. Kako bi se uklonili navedeni nedostaci, Altman je na temelju multivarijantne diskriminantne analize i ostalih složenih tehnika statističke analize postavio novi Z-score model koji bi se mogao upotrebljavati i za poduzeća koja ne kotiraju na burzi. Razlika u odnosu na prvobitni model jedino je u pokazatelju X4 gdje je tržišna vrijednost zamijenjena knjigovodstvenom vrijednošću poduzeća.

Model A - Z-score model:

$$\mathbf{A \text{ model } Z = 0.717X1 + 0.847X2 + 3.107.X3 + 0.42X4 + 0.998X5}$$

Već je ranije spomenuta činjenica da je naveden model postavljen samo za proizvodna poduzeća, zbog čega je njegova upotreba ograničena i ne obuhvaća neproizvodna poduzeća. Pokazatelj X5 je zbog toga izbačen iz modela jer su kod njega postojala značajna odstupanja u odnosu na pojedine djelatnosti. (K. Žager i dr., 2010:271)

Model koji je nastao izgleda ovako:

$$\mathbf{B \text{ model } Z = 6.56X1 + 3.26X2 + 6.72X3 + 1.05X4}$$

Vrijednost skupnog pokazatelja Z-score modela kreće se u granicama od -4 do 8 pri čemu distinkcija navedena triju modela sastoji u granicama vjerojatnosti odlaska u stečaj kako je prikazano u tablici 44.

Tablica 44. Determinirane granice ocjene za Altmanov Z-score

Z-score model	Raspon ocjene (od -4.0 do + 8.0) - rizik stečaja			
	Vrlo mali	"Sivo" područje		Vrlo veliki 95%
Zabrinutost		U roku 2 god.		
Originalni	≥ 3.0	2.99 - 2.79	2.78 - 1.81	1.80 \geq

Model A	≥ 2.9	2.89 - 2.69	2.68 - 1.24	1.23 \geq
Model B	≥ 2.6	2.59 - 2.39	2.38 - 1.11	1.10 \geq

Izvor: Izrada autora

Kao što je vidljivo iz tablice 44, što je vrijednost z-score pokazatelja veća, to je manja vjerojatnost odlaska u stečaj, pri čemu je referentna granica 3. Drugim riječima, poduzeća čiji je Altmanov pokazatelj veći od 3 mogu se okarakterizirati kao financijski zdrava poduzeća. Poduzeća koja se nalaze u "sivoj" zoni podložna su stečaju, međutim, moguće je da se stečaj neće dogoditi zbog moguće sumnje u klasifikacijsku pogrešku. Stoga su ona okarakterizirana kao financijski ugrožena poduzeća s potencijalom ozdravljenja. Poduzeća čiji je "Altman" u rasponu 1.10 do 1.80, ovisno o djelatnosti, vrlo vjerojatno će u roku od godine dana otići u bankrot.

„Valja naglasiti da je prognostička vrijednost Altmana opada ako se povećava broj godina. U tom smisli Altman je pokazao da je vjerojatnost točne klasifikacije poduzeća za dvije godine jednaka 70%, i opada s povećanjem broja godina, tako da za 3 godine iznosi 48%, za četiri 36%, a za pet samo 29%. Zbog toga je potrebno da revizor pri ocjeni vremenske neograničenosti poslovanja ovaj model koristi za najmanje tri godine jer će tek tada dobiti pravu sliku o tendenciji kretanja ovog pokazatelja.“ (Žager i dr., 2010:271)

Tablica 45. Potrebni podaci za Altmanov Z scor za poduzeće Bomark Pak d.o.o.

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Kratkotrajna imovina	107.562.703	122.598.438	149.266.539	163.135.353	210.583.287
Kratkoročne obveze	78.400.318	69.534.908	78.786.925	116.538.170	185.808.835
Zadržana dobit	31.945.117	35.182.871	32.616.625	38.195.694	50.569.700
Ukupna imovina	184.095.824	201.086.002	259.372.887	368.932.140	425.176.721
Tržišna vrijednost vlastitog kapitala	30.261.000	34.261.000	37.661.000	37.661.000	42.160.000
Ukupne obveze	106.906.219	118.102.516	162.730.124	237.599.531	278.513.074
Dobit prije oporezivanja	7.625.907	3.461.774	6.207.152	13.619.604	15.224.712
Poslovni prihodi	269.155.418	263.449.181	274.083.433	403.639.881	555.427.567

Izvor: Izrada autor

Altmanov Z scor za 2015. godinu

$X_1=0,158408726$ $X_4=0,283061175$

$$X_2=0,173524398 \quad X_5=1,46203978$$

$$X_3=0,041423574$$

$$Z= 0,717x_1 + 0,847x_2 + 3,107x_3 + 0,420x_4 + 0,998x_5 = 1,97$$

Altmanov Z scor za 2016. godinu

$$X_1=0,263884753 \quad X_4=0,290095429$$

$$X_2=0,174964297 \quad X_5=1,310131876$$

$$X_3=0,01721539$$

$$Z= 0,717x_1 + 0,847x_2 + 3,107x_3 + 0,420x_4 + 0,998x_5 = 1,82$$

Altmanov Z scor za 2017. godinu

$$X_1=0,271730846 \quad X_4=0,231432258$$

$$X_2=0,125751868 \quad X_5=1,05671582$$

$$X_3=0,023931383$$

$$Z= 0,717x_1 + 0,847x_2 + 3,107x_3 + 0,420x_4 + 0,998x_5 = 1,53$$

Altmanov Z scor za 2018. godinu

$$X_1=0,126302856 \quad X_4=0,158506205$$

$$X_2=0,103530405 \quad X_5=1,09407622$$

$$X_3=0,036916285$$

$$Z= 0,717x_1 + 0,847x_2 + 3,107x_3 + 0,420x_4 + 0,998x_5 = 1,45$$

Altmanov Z scor za 2019. godinu

$$X_1=0,058268599 \quad X_4=0,1513753$$

$$X_2=0,118938073 \quad X_5=1,306345196$$

$$X_3=0,035807962$$

$$Z= 0,717x_1 + 0,847x_2 + 3,107x_3 + 0,420x_4 + 0,998x_5 = 1,62$$

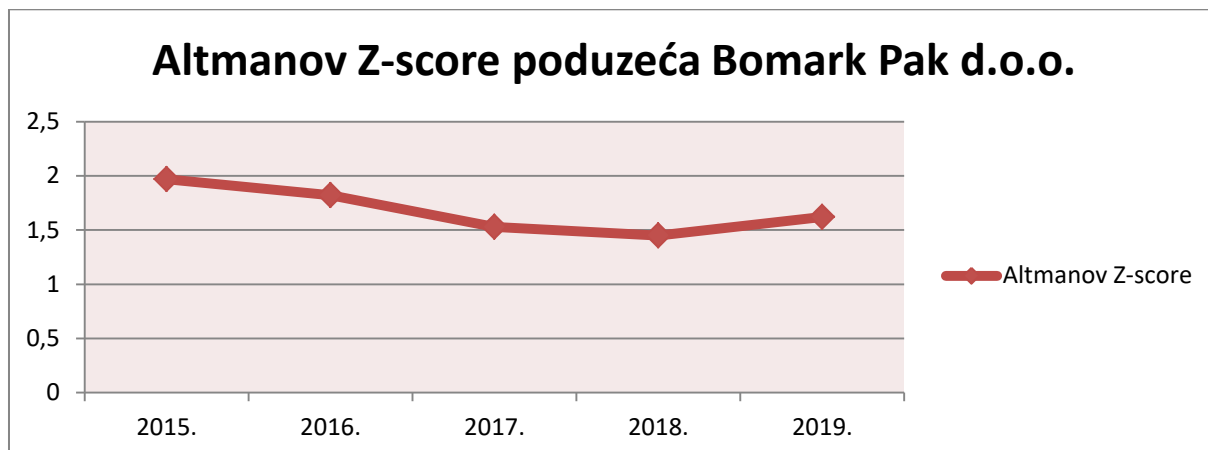
Radi lakše interpretacije dobivenih rezultata Altmanovog z-score modela su prikazani u tablici 46 i grafikonu 4.

Tablica 46. Altmanov Z-score poduzeća Bomark d.o.o. od 2015. do 2019. godine

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Altmanov Z-score	1,97	1,82	1,53	1,45	1,62

Izvor: Izrada autora (na temelju podataka iz tablice 45)

Grafikon 4. Kretanje Altmanov Z-score poduzeća Bomark Pak d.o.o. od 2015. do 2019. godine

Izvor: Izrada autora (na temelju podatak iz tablice 45)

Na temelju dobivenog rezultata za 2015. godinu koji iznosi 1,97 možemo vidjeti da se poduzeće Bomark Pak d.o.o nalazilo iznad srednje granice z scora koja je 1,81 te se ono nalazilo u svojoj zoni što znači da postoji rizik bankrota ali to nije potpuno sigurno. U sljedećoj godini dobiveni rezultat iznosi 1,82 i ono se nalazi također na srednjoj granici koja iznosi 1,81. U posljednje tri godine promatranog razdoblje dobiveni rezultat iznosi su manje od 1,81, te postoji rizik bankrota, ali isto nije potpuno sigurno.

Ako usporedimo dobivene rezultate, možemo vidjeti da je poduzeće najbolje poslovalo u 2015. godini kada je z scor iznosio 1,97, dok je u 2018. godini iznosio 1,45 te je u toj godini poduzeće bilo najbliže bankrotu, jer su se kratkoročne obveze i dugoročne obveze povećale. Zanimljivo je to što se može uočiti da je poduzeće ostvarilo dobit više od 46 milijun kuna promatranom razdoblju. Najveći razlog pada svih koeficijenata koji su izračunati uključujući i Altmanov z score u promatranom razdoblju je povećanje ukupnih obveza poduzeća. Može se reći da ukupni ostvareni prihodi ne prate kontinuirani rast ukupnih obveza. Poduzeće je imalo velika ulaganja, te su ta ulaganja financirana dugom. Da bi Altmanov score bio realniji, treba uzeti u obzir buduća kretanja poslovanja poduzeća.

Odluka o prihvaćanju /odbacivanju hipoteza

Na temelju provedenog istraživanja određuje se jesu li postavljene hipoteze prihvaćene ili odbijene.

H1: Promjena stopa poreza na dohodak utječe na trošak plaća poduzeća.

Usporednom analizom plaća u istraživanom razdoblju od 2015. do 2019. godine vidljivo je kako je promjena poreznih stopa u neznatnoj mjeri utjecala na ukupan trošak plaća. Porezna reforma je promijenila porezne stope i poreznu osnovicu, ali do povećanja ili smanjenja ukupnog troška plaća po zaposleniku je zanemariva. Poduzeće može koristiti neoporezive primitke, te time utjecati na ukupni trošak plaća. Smanjenjem poreznih stopa koje se vežu za porez na dohodak mogu utjecati na povećanje neto plaće. Hipoteza se odbacuje i zaključuje da promjene stopa poreza na dohodak ne utječe na ukupan trošak plaća poduzeća, jer poduzeće zaposleniku može isplatiti i neoporezive primitke koji mogu utjecati na ukupni trošak plaće, odnosno da povećanje ili smanjenje ukupnog troška plaće nije ostvareno nakon porezne reforme.

H2: Porezne reforme mogu utjecati na poslovni rezultat poduzeća u srednjem roku.

Najveće promjene porezne reforme vidljive su na porezu na dohodak i porezu na dobit. Obzirom na obavljenju analizu i usporedbu financijskih izvještaja promatranog poduzeća Bomark Pak d.o.o. u razdoblju od 2015. do 2019. godine, porezna reforma je pozitivno utjecala na poslovni subjekt sa aspekta poreza na dohodak gdje je porezno opterećenje plaća manje. Promjenom stope poreza na dobit sa 20% na 18% je također utjecalo pozitivno na financijski rezultat poduzeća. Hipoteza se prihvaća i zaključuje da porezne reforme mogu utjecati na poslovni rezultat poduzeća u srednjem roku. Može se reći da je tvrtka poreznom reformom uštedjela nešto više od 1,5 milijuna kuna, uzmemo li u obzir provedenu analizu koja je napravljena u radu.

6. Zaključak

Republika Hrvatska je od 1991. godine kreirala svoj porezni sustav. On je pluralan, što znači da ima više poreznih oblika, a to su državni, županijski, gradski ili općinski te zajednički porezi. U Hrvatskoj je proces decentralizacije započeo 2001. godine, međutim ona je još uvijek visoko centralizirana zemlja s vrlo neujednačenim fiskalnim kapacitetima lokalne i regionalne samouprave. Iako Republike Hrvatska ima velik broj jedinica lokalne i regionalne samouprave ne znači nužno veliku razinu decentralizacije države i javnih poslova. Republika Hrvatska stvorila je porezni sustav koji se sastoji od državnih poreza, županijskih poreza, gradskih ili općinskih poreza i zajedničkih poreza. Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju kao jedan od najvažnijih ekonomskih aktivnosti integracije sastojao se od smanjenja poreznog opterećenja i jednostavnosti u oporezivanju.

Svaka država u svijetu ima svoj jedinstveni porezni sustav. Kao primjeri uzeti su porezni sustav Republike Irske i Republike Njemačke. Republika Irska ima vrlo dobro razvijen sustav oporezivanja. Najviše se to odnosi na porez na dohodak i porez na dodanu vrijednost. Iako je predmet istraživanja bio porezni sustav, navedeni su najvažniji porezni oblici u toj zemlji koji se odnose na oporezivanja poduzeća, kako bi se dala bolja slika funkcioniranja poreznog sustava Irske. Republika Irska i Republika Njemačka unatoč zdravstvenoj krizi (Covid 19) koja je zahvatila cijeli svijet u 2020. godini smanjuju porezne stope. Najveće smanjenje poreza vidljivo je upravo na porezima koja se odnose na poduzeća, a to su: porez na dobit i porez na dohodak.

U suvremenim tržišnim uvjetima privređivanja poslovanje poduzeća izloženo je brojnim promjenama. Da bi poduzeće osiguralo opstanak na tržištu, pa i sam razvoj, mora se neprestano prilagođavati raznim promjenama, a taj proces prilagođavanja promjenama na tržištu treba biti kontroliran i usmjeravan. Poslovanje u takvim uvjetima sve više naglašava značenje upravljanja, a upravljanje poslovanjem nije moguće bez odgovarajuće informacijske podloge. Znatna dio takvih informacija nastaje u računovodstvu i zapisan je u financijskim izvještajima (bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o novčanom toku, bilješke uz financijske izvještaje). Financijski izvještaji finalni su proizvod računovodstvenog procesa i vrlo su važan nositelj informacija.

Na temelju provedene vertikalne i horizontalne analiza poduzeća te financijskih pokazatelja poduzeća Bomark Pak d.o.o. možemo zaključiti da je navedeno u svim promatranim godinama (od 2015. do 2019. godine) bilježilo pozitivan financijski rezultat. Poduzeće Bomark Pak d.o.o. ima zadovoljavajuće koeficijente obrtaja imovine, što ukazuje na to da poduzeće efikasno koristi svoju imovinu u generiranju prihoda, no tekuća likvidnost poduzeća je na granici u svim promatranim godinama, što ukazuje na to da poduzeće može imati poteškoća u podmirivanju svojih obveza.

Koeficijent zaduženosti u svim promatranima godinama je ispod 1 što ukazuje na to da poduzeće ima veliki financijski rizik. Treba napomenuti kako se zaduženost poduzeća značajno povećala u 2019.godini i to na način da se poduzeće financira tuđim kapitalom od 67% u ukupnoj imovini što ukazuje na prezaduženost poduzeća. Ako usporedimo dobivene rezultate, možemo vidjeti da je poduzeće najbolje poslovalo u 2015. godini kada je z score iznosio 1,97, a razlog tome je bio porast prodaje, dok je u 2018. godini iznosio 1,45 te je u toj godini poduzeće bilo najbliže bankrotu jer su se kratkoročne obveze i dugoročne obveze povećale, unatoč rastu ukupnih prihoda. Može se uočiti da se temeljni kapital i zadržana dobit povećavaju. Uzmemo li u obzir izračunati Kralicekov DF pokazatelj se da zaključiti da poduzeće slabije solventno, te da nema veliku financijsku stabilnost. Treba napomenuti da je u 2016. godini Kralicekov DF koeficijent iznosio 0,5188. Može se zaključiti da je promatrano poduzeće počelo pokazivati osrednju financijsku stabilnost i solventnost. S obzirom da promatrano poduzeće ima velika ulaganja i rast proizvodnje i zapošljavanja, dobiveni podaci su očekivani.

Kao najvažniji porezi koji utječu na poslovanje poduzeća navedeni su porez na dobit i porez na dohodak. U Republici Hrvatskoj koristi se progresivan sistem oporezivanja dohotka, a baziran je na poreznim stopama, osobnim odbitcima i ostalim odbitcima. Porez od nesamostalnog rada glavni je čimbenik poreza na dohodak. U većini zemalja upravo je on jedan od glavnih poreza čijom se primjenom poreznih stopa i progresivnosti, sustav može učiniti pravednijim. Zakonom o porezu na dohodak i Pravilnikom o porezu na dohodak u Hrvatskoj je regulirano utvrđivanje, obračunavanje i plaćanje poreza na dohodak. Porez na dohodak u Hrvatskoj gotovo se u potpunosti oslanja na oporezivanje dohotka od nesamostalnog rada. Sustavi oporezivanja dohotka konstantno su izloženi određenim reformama, i upravo te stalne izmjene su njihova najznačajnija karakteristika. Zadnjom izmjenom Zakona o porezu na dohodak došlo je do promjene osnovnog osobnog odbitka s

2.600 na 3.800 kuna u 2019. godini. U 2020. godini visina osobnog odbitka povećanja na 4.000 kuna. Ovom izmjenom Zakona o porezu na dohodak povećao se neoporezivi dio plaće tj. osobni odbitak, što znači da je osnovica za porez manja i da je po novom izračunu za istu plaću obračunat manji porez. Poreznom reformom porez na dohodak ima dva nova porezna razreda. Trenutni važeći dohoci u 2020. godini obračunavaju se po stopi od 24% do 30.000,00 kn, dok se iznosi veći od 30.000,00 kuna oporezuju po stopi 36%.

U radu je napravljena usporedba poslovanja odabranog poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o. kako bi se vidjeli kako porezni sustav i porezne reforme utječu na poslovanje poduzeća, odnosno na financijski rezultat. Obzirom na obavljenju usporedbu i analizu, porezna reforma je imala utjecaja na promatrani subjekt s aspekta poreza na dobit i poreza na dohodak.

Iz svega navedenog proizlazi kako je hipoteza „Porezne reforme mogu bitno utjecati na poslovni rezultat poduzeća u srednjem roku“ potvrđena. Porezne reforme poreza na dohodak i poreza na dobit imale su pozitivan učinak na financijski rezultat. Stalnim poboljšanjem poreznog sustava država može utjecati na mala, srednja i velika poduzeća. Provedba i ciljevi porezne reforme bi u sebi morala sadržavati smanjenje ukupnog poreznog opterećenja kako bi porezni sustav države bio stabilan, održiv i socijalno pravedniji, te kako bi isti omogućio kvalitetniji rast gospodarstva.

Literatura

KNJIGE:

1. Srb, V. i Čulo I. (2005). Javno financiranje i monetarna ekonomija. Požega: Veleučilište u Požegi.
2. Roller D. (2009). Fiskalni sustavi i oporezivanje poduzeća. Zagreb: RRIF.
3. Lauc Z. (2001). Lokalna samouprava hrvatska i nizozemska iskustva. Osijek: Hrvatski institut za lokalnu samoupravu.
4. Bajo A. i Jurlina A.D. (2008). Javne financije lokalnih jedinica vlasti. Zagreb: Školska knjiga
5. Šimović J. i Šimović H. (2006). Fiskalni sustav i fiskalna politika Europske unije. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
6. Jančijev Z. i Supić J. (2015). Hrvatski porezni sustav. Zagreb: Ministarstvo financije Republike Hrvatske
7. Jurković P. (2002). Javne financije. Zagreb: Masmedia
8. Gulin D. (2004). Međunarodni standardi financijskih izvještaja (MSFI). Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
9. Proklin P. (2008). Računovodstvo i gospodarska analiza u teoriji i praksi. Osijek: Ekonomski fakultet u Osijeku
10. Crnković L., Martinović J. i Mijoč I. (2008). Financijsko računovodstvo. Osijek: Ekonomski fakultet u Osijeku
11. Leko V., Milinović A. i Potkonjak M. (1996). Procjena boniteta trgovačkog društva. Zagreb: Masmedia
12. Mamić Sačer I., Sever S., Žager K. i Žager L. (2010). Analiza financijskih izvještaja. Zagreb: Masmedia

STRUČNI ČASOPISI:

1. Uljanić I., Bartolec S. (2015). Osobni odbitak - značajke, povijesni pregled i izmjene. Zagreb: Porezni vjesnik (01/2015)
2. Računovodstvo i financije (2019). Zagreb: RIF (01/2019)

INTERNET:

1. Narodne novine. Dostupno na: www.narodne-novine.nn.hr, pristupljeno: 05.09.2020.
2. Obračun plaća. Dostupno na: www.obracun-placa.com, pristupljeno: 08.09.2020.

3. Porezna uprava. Dostupno na: www.porezna-uprava.hr, pristupljeno: 05.09.2020.
4. Računovodstvo i porezi. Dostupno na: www.računovodstvo-porezi.hr, pristupljeno: 11.09.2020.
5. Zakon. Dostupno na: www.zakon.hr, pristupljeno: 20.09.2020.
6. Europa. Dostupno na: www.europa.eu, pristupljeno: 02.10.2020.
7. Taxsummaries. Dostupno na: www.taxsummaries.pwc.com, pristupljeno: 02.10.2020.
8. Worldbank. Dostupno na: www.worldbank.org, pristupljeno: 05.10.2020.
9. Ekonomski fakultet u Osijeku. Dostupno na: www.efos.unios.hr, pristupljeno: 03.09.2020.
10. Teb. Dostupno na: www.teb.hr, pristupljeno: 05.09.2020.
11. Fininfo. Dostupno na: www.fininfo.hr, pristupljeno: 30.08.2020.
12. Ministarstvo financija. Dostupno na: www.mfin.hr, pristupljeno: 06.09.2020.
13. Vlada. Dostupno na: www.vlada.hr, pristupljeno: 12.10.2020.

POPIS TABLICA:

Tablica 1. Shema oporezivanja županijskim porezima u Republici Hrvatskoj.....	11
Tablica 2. Svota oporezivanja s obzirom na snagu motora i starost osobnog vozila.....	14
Tablica 3. Svota oporezivanja s obzirom na snagu motora i starost motocikla	14
Tablica 4. Mjesečne i godišnje porezne stope u Republici Hrvatskoj u 2016. godini	22
Tablica 5. Mjesečne i godišnje porezne stope u Republici Hrvatskoj u 2017. godini	22
Tablica 6. Mjesečne i godišnje porezne stope u Republici Hrvatskoj u 2019. godini	23
Tablica 7. Osnovni osobni odbitak od 01.01.2017. godine.....	24
Tablica 8. Uvećanje osobnog odbitka za uzdržavane članove obitelji.....	25
Tablica 9. Uvećanje osobnog odbitka za invalidnost poreznog obveznika i/ili člana obitelji .	25
Tablica 10. Visina prireza u Republici Hrvatskoj	29
Tablica 11. Bruto društveni proizvod po stanovniku u Njemačkoj za razdoblje od 2015. do 2019. godine (u €)	45
Tablica 12. Bruto društveni proizvod po stanovniku u Irskoj za razdoblje od 2015. do 2019. godine(u €)	49
Tablica 13. Nastanak prihoda i rashoda	56
Tablica 14. Klasifikacija temeljnih instrumenata i postupaka analize financijskih izvještaja .	63
Tablica 15. Skraćena struktura bilance poduzeća Bomark Pak d.o.o. od 2015. do 2019. godine	66
Tablica 16. Skraćene promjene stope pozicija bilance poduzeća Bomark Pak d.o.o. od 2015. do 2019. godine	68
Tablica 17. Račun dobiti i gubitka poduzeća Bomark Pak d.o.o. za razdoblje od 2015. do 2019. godine	70
Tablica 18. Struktura računa dobiti i gubitka poduzeća Bomark Pak d.o.o. kroz istraživano razdoblje (u postocima).....	73
Tablica 19. Stope promjena pozicija računa dobiti i gubitka poduzeća Bomark Pak d.o.o. kroz istraživano razdoblje	74
Tablica 20. Skraćeni izvještaj o novčanom toku Bomark Pak d.o.o. od 2015. do 2019. godine	75
Tablica 21. Financijsko stanje poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o.	78
Tablica 22. Obračun plaća prije i nakon provedene reforme na primjeru poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o. u 2015. godini.....	79
Tablica 23. Obračun plaća prije i nakon provedene reforme na primjeru poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o. u 2016. godini.....	79
Tablica 24. Obračun plaća prije i nakon provedene reforme na primjeru poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o. u 2017. godini.....	80
Tablica 25. Obračun plaća prije i nakon provedene reforme na primjeru poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o. u 2019. godini.....	81
Tablica 26. Financijsko stanje poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o. nakon provedene reforme	82
Tablica 27. Kretanje troškova reprezentacije poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o.	84
Tablica 28. Kretanje troškova reprezentacije poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o. nakon provedene porezne reforme	84

Tablica 29. Financijsko stanje poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o. prije porezne reforme poreza na dobit	84
Tablica 30. Financijsko stanje poslovnog subjekta Bomark Pak d.o.o. nakon porezne reforme poreza na dobit	85
Tablica 31. Pokazatelji likvidnosti	88
Tablica 32. Omjeri likvidnosti.....	89
Tablica 33. Pokazatelji zaduženosti	90
Tablica 34. Omjeri zaduženosti.....	90
Tablica 35. Pokazatelji profitabilnosti	91
Tablica 36. Omjeri profitabilnosti	92
Tablica 37. Pokazatelji korištenja imovine (aktivnosti).....	95
Tablica 38. Omjeri korištenja imovine poduzeća Bomark Pak d.o.o. za istraživano razdoblje.....	95
Tablica 39. Kralicekov DF pokazatelj.....	99
Tablica 40. Vrijednosti DF pokazatelja s pripadajućom ocjenom financijske stabilnosti	99
Tablica 41. Stavke potrebne za izračun DF pokazatelja za poduzeće Bomark Pak d.o.o.....	100
Tablica 42. Kralicekov DF pokazatelj poduzeća Bomark d.o.o. od 2015. do 2019. godine..	100
Tablica 43. Pokazatelji Altmanovog Z-score modela	101
Tablica 44. Determinirane granice ocjene za Altmanov Z-score	102
Tablica 45. Potrebni podaci za Altmanov Z scor za poduzeće Bomark Pak d.o.o.....	103
Tablica 46. Altmanov Z-score poduzeća Bomark d.o.o. od 2015. do 2019. godine.....	104

POPIS GRAFIKONA:

Grafikon 1. Raspodjela prihoda od poreza na dohodak 2017. godine	28
Grafikon 2. Kretanje omjera profitabilnosti poduzeća Bomark Pak d.o.o. kroz istraživano razdoblje	94
Grafikon 3. Omjeri korištenja imovine	97
Grafikon 4. Kretanje Altmanov Z-score poduzeća Bomark Pak d.o.o. od 2015. do 2019. godine	105

POPIS SLIKA:

Slika 1. Temeljni financijski izvještaji	50
Slika 2. Poslovni proces	55
Slika 3. Utvrđivanje i raspodjela dobiti.....	57
Slika 4. Klasifikacija temeljnih instrumenata i postupaka analize financijskih izvještaja.....	62